

Cultuurstad Groningen, gewoon bijzonder!

< 2009-2012 >

Reader cultuurnota gemeente Groningen

I. Ambities en doelstellingen	5	II.2.3.2 Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP)	15
I.1 Cultuurstad Groningen, gewoon bijzonder!	5	II.2.3.3 Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving	15
I.2.1 Ambities discussienotitie “Over de Grens”	5		
I.3 Groninger Forum	6	II.2.4. Noordelijk cultuurconvenant	15
I.4 Kunstenfestival	7	<i>Verdeling van de convenantgelden</i>	16
I.5 Martiniplaza.....	7	II.2.5 Manifest Nationale kwaliteit, regionale kracht.	16
I.6 Gratis voorstellingen.....	7	II.3 Fysieke infrastructuur	17
II Cultuurstelsel	8	II.3.1 Werkruimte	17
II.1 Kunstraad Groningen.....	8	II.3.2 Vlakkevloerzaal	18
II.1.1 Subsidiebudgetten	8	III. Verbindingen	19
<i>Instellingen met een jaarprogrammering van bewezen</i>		III.1 Europees kaderprogramma cultuur 2007-2013.....	19
<i>kwaliteit.</i>	9	III.2 Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)...	19
<i>Amateurbeleid</i>	9	III.2.1 Bureau Nordconnect	19
<i>Stapelning van budgetten</i>	9	III.2.2 Voorstellen voor de versterking van de culturele	
II.1.2 Verbeterplan	9	activiteiten in de Noordelijke Ontwikkelingsas.	20
II.1.3 Visitatie	10	III.2.3 Nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen:	
<i>Uitkomsten van de visitatie voor de gemeentelijke</i>		Regiovisie Groningen-Assen	20
<i>werkmaatschappijen</i>	10	III.3 Groningen Wereldstad.....	20
II.1.4 Cultural Governance	11	III.4 Groningen als Euregionale cultuurstad	21
II.2 Rijksbeleid	12	III.4.1 De Groningse culturele instellingen binnen- en	
II.2.1 Kunst van Leven en de landelijke		buiten Europa	22
basisinfrastructuur	12	III.4.2 Investeren in de internationale uitwisseling van	
<i>Groningse instellingen in de landelijke</i>		excellente noordelijke instellingen	23
<i>basisinfrastructuur</i>	12	III.5 Provincie.....	23
<i>Prime en Grand Theatre</i>	13	III.6 Lokale partners.....	23
II.2.2 Commissie Cultuurprofijt	13	III.6.1 Akkoord van Groningen	23
II.2.3 De landelijke fondsen	14	III.6.2 Nieuw Lokaal Akkoord	24
II.2.3.1 Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten+	14	III.6.3 Evenementenbeleid	24
<i>Groningse instellingen bij het Fonds voor de</i>		III.7 Verwante beleidsterreinen.....	24
<i>Podiumkunsten</i>	15	III.7.1 Beleid Onderwijs en jeugd	24
		III.7.2 Integratie	25

III.7.3 Creatieve industrie	25	Pop	40
III.7.4 City of Talent Groningen = innovatief	26	(Inter)nationale ontwikkelingen	40
III.8 Structuurvisie 2008-2020 <i>Groningen, Stad op Scherp</i>	27	VERA	42
.....	27	<i>Grover Pop</i>	42
III.9 Sociale Zaken en Werkgelegenheid	28	Letteren	42
III.10 Marketing Groningen/city marketing	29	<i>Poëziepaleis / Doe Maar Dicht Maar en Stichting</i>	
IV Cultuurclusters	30	<i>Kinderen en Poëzie</i>	44
IV.1 Pleinen	30	<i>Van der Leeuwlezing</i>	44
IV.1.1 Pleinen in Groningen	30	<i>Wall House #2</i>	44
IV.1.2 Pleinen: disciplines en instellingen	31	IV.2 Beelden	46
Theater	31	IV.2.1 Beelden in Groningen	46
<i>De Oosterpoort & de Stadsschouwburg</i>	31	IV.2.2 Beelden: disciplines en instellingen	47
<i>Grand Theatre/Prime</i>	32	E-culture	47
<i>Martiniplaza</i>	33	<i>Groningse instellingen</i>	47
Jeugdtheater	33	Erfgoed en musea	48
<i>De Noorderlingen</i>	34	<i>Regionaal Historisch Centrum De Groninger</i>	
<i>De Steeg</i>	34	<i>Archieven</i>	48
<i>Jonge Harten Festival</i>	34	<i>Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen</i>	49
<i>De Citadel</i>	35	<i>Groninger Museum</i>	49
Festivals	35	Kleine musea	50
<i>Noorderzon</i>	36	<i>Noordelijk Scheepvaartmuseum</i>	51
<i>Noorderslag/Eurosonic</i>	36	<i>Grafisch Museum</i>	51
Muziek	37	Presentatie-instellingen beeldende kunst	52
<i>Noord Nederlands Orkest (NNO)</i>	37	<i>Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving</i>	52
<i>Haydn Jeugd Strijkorkest (HJSO)</i>	38	CBK	54
<i>Het Peter de Grote Festival</i>	38	<i>Noorderlicht</i>	56
<i>Stichting Martini Beiaard</i>	38	<i>Tschumipaviljoen</i>	56
<i>Musica Antiqua Nova</i>	39	Film	57
<i>Prime</i>	39	<i>Liga 68</i>	58
<i>Prinses Christina Concours</i>	39	IV.3 Makers	59
<i>Jungle Warriors</i>	39	IV.3.1 Makers in Groningen	59

IV.3.2 Makers: disciplines en instellingen	60	<i>MAF, de Steeg en Urban House</i>	75
Theater en dans	61	Urban	75
<i>Noord Nederlands Toneel NNT</i>	61	Cultuureducatie	76
<i>Grand Theatre</i>	61	<i>Primair onderwijs</i>	76
Muziek	63	<i>Voortgezet Onderwijs</i>	77
<i>Prinses Christina Concours</i>	63		
Beeldende kunst	63		
<i>NP3</i>	63		
<i>Atelierroute</i>	64		
<i>Pavlov</i>	64		
Film	65		
<i>Stichting Beeldlijn</i>	65		
Prijzen, stipendia, opdrachten en beurzen	65		
<i>Hendrik de Vriesprijs</i>	65		
<i>Groningse Nieuwe</i>	66		
<i>Stipendia</i>	67		
<i>Stadsdichter</i>	68		
IV.4 Burgers	69		
IV.4.1 Burgers Groningen	69		
IV.4.2 Burgers: disciplines en instellingen	69		
De bibliotheek	69		
Amateurkunst	71		
<i>Stedelijke Muziekschool</i>	72		
<i>Kunstencentrum</i>	72		
<i>Basissubsidie Amateurkunst</i>	73		
<i>Huursubsidie gemeentelijke podia</i>	73		
<i>Investeringsubsidie Amateurkunst</i>	73		
<i>Stimuleringsubsidie</i>	74		
Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP)	74		
<i>De wijk als werkplaats</i>	74		
<i>Theater te Water</i>	75		

Introductie

Deze reader behoort bij de gedrukte cultuurnota *Cultuurstad Groningen. Gewoon bijzonder!* (uitgave dienst OCSW, april 2009) en is bedoeld als naslagwerk. De gedrukte versie verwijst naar teksten in deze reader. Beide onderdelen van de nota zijn ook afzonderlijk te lezen.

I. Ambities en doelstellingen

Voorafgaand aan de cultuurnota is de discussienotitie *Over de Grens* verschenen. Hierin hebben we onze ambities voor de komende periode verwoord. In de cultuurnota en bijbehorende reader werken we deze verder uit.

I.1 Cultuurstad Groningen, gewoon bijzonder!

De culturele infrastructuur van Groningen is van hoge kwaliteit. Het is in Groningen goed wonen, werken en recreëren. De historische binnenstad en de schaal - niet te groot, niet te klein - van de stad zijn sterke punten.

De stad beschikt over een ruim en divers cultureel aanbod. Voor kunstenaars is het culturele klimaat inspirerend. Steeds meer toeristen bezoeken de stad vanwege spraakmakende festivals en tentoonstellingen. Dat levert niet alleen werkgelegenheid op voor hoogopgeleiden, maar ook voor lager opgeleiden in bedrijfstakken als de horeca en detailhandel.

Groningen heeft naast een uitgebreide culturele infrastructuur ook een hoogwaardige kennisinfrastructuur. De stad telt 46.000 studenten in het hoger onderwijs, waaronder meerdere kunstvakopleidingen. Dat levert de stad behalve veel kunstenaars ook veel startende ondernemers met innovatieve concepten op.

Groningen kent een sterke ICT sector met innovatieve en toonaangevende bedrijven. Landelijk gezien staat Groningen in 2008 op de zesde plaats van de lijst met de meeste banen in de creatieve

industrie. Meer dan 29% van de beroepsbevolking in de stad (ongeveer 25.000 personen) is werkzaam in de creatieve industrie, waarvan ook kunstenaars en culturele instellingen deel uit maken.

I.2 Discussienotitie “Over de Grens”

In de discussienotitie *Over de Grens* (2007)¹ constateren we dat onze positie als cultuurstad en creatieve stad ons veel waard is. Zij is immers zowel cultureel en sociaal-maatschappelijk als economisch van betekenis.

We hebben een goede uitgangspositie om Groningen als Europese cultuurstad neer te zetten met een sterke basis van culturele voorzieningen. De instellingen in onze stad brengen een divers aanbod met aandacht voor kwaliteit en cultuurbereik. Daarnaast zien we mogelijkheden voor talentontwikkeling en voor projecten die de kruisbestuiving tussen markt, kunst en technologie stimuleren. De profilering van de stad op dit punt is echter nog onvoldoende. Daarvoor is meer tijd nodig.

Ook in de fysieke infrastructuur zijn er – ondanks de investeringen in de afgelopen jaren – nog knelpunten. We constateren verder dat de collectieve promotie van Groningen als cultuurstad nog onvoldoende uit de verf komt.

I.2.1 Ambities discussienotitie “Over de Grens”

We willen de volgende richtingen inslaan met het cultuurbeleid 2009-2012:

1. *De basis blijft op orde*

Net als in de vorige periode zetten we in op een volwaardige culturele basisinfrastructuur in de stad. Dat is nodig om Groningen nadrukkelijk als internationale cultuurstad te profileren. We bespreken met instellingen hoe de basis verder op orde kan worden

¹ Zie ook <http://gemeente.groningen.nl/kunst-en-cultuur/cultuurbeleid/cultuurnota-2009-2012/procedure-cultuurnota>

gebracht. Hierbij wordt gezocht naar oplossingen voor instellingen die door het formaliseren van hun re-integratiebanen in problemen raken.

2. *We versterken het bereik van de kunsten*

We doen dat vanuit en samen met de bestaande voorzieningen. We introduceren een nieuw thema onder de titel *De wijk als werkplaats*.

3. *Groningse Nieuwe*

We gaan door met het stimuleren van jong talent. We hebben met Groningse Nieuwe de afgelopen jaren jonge kunstenaars in allerlei disciplines de mogelijkheid gegeven nieuw werk te maken. In die zin levert Groningse Nieuwe een belangrijke bijdrage aan Groningen als creatieve stad en aan het imago van Groningen als *City of Talent*.

4. *Cultuur en Economie*

We willen de samenhang tussen het economische en culturele beleid van onze stad vergroten. Daarom versterken we de dwarsverbanden tussen kunsten, creativiteit en (kleinschalige) bedrijvigheid. We bieden culturele ondernemers gerichte ondersteuning in het kader van het gemeentelijke bedrijvenloket en focussen op de ontwikkeling van een creatieve zone in het Ebbingekwartier.

I.3 Groninger Forum

Wij zijn al een aantal jaren bezig met de planvoorbereiding voor de oostzijde van de Grote Markt. We willen hier een mix van culturele en commerciële functies realiseren met als hoofddoelen een aantrekkelijke en dynamische Grote Markt, en een goed functionerend stadshart. Om dit te bereiken zal een aantal ruimtelijke ingrepen aan de oostzijde van de Grote Markt en het gebied daarachter plaatshebben. We verwachten dat het Forum midden in de binnenstad een grote publiekstrekker wordt. Het Groninger Museum, de Openbare Bibliotheek, Groninger

Archieven en Liga 68 gaan er samen met een aantal participerende instellingen een geïntegreerd cultureel programma verzorgen. We verwachten dat het Forum een grote publiekstrekker wordt. Het Forum moet een plaats worden om informatie te vinden en aan te dragen (productie en programmering). Het Forum moet een kennisplein worden, een marktplaats waar informatie en kennis van hand tot hand gaan, een ontmoetingsplek die tegemoet komt aan de veelzijdige informatiebehoefte van de burgers. Met het Forum kunnen we de culturele infrastructuur van de stad versterken. De centrale vestiging van de bibliotheek gaat in het nieuwe concept functioneren als een bredere, op de overdracht van kennis gerichte instelling. We verwachten dat de dwarsverbanden tussen de partners van het Forum een meerwaarde zullen vormen voor de binnenstad. Dat levert meer bezoek op voor de Grote Markt, die daardoor interessanter wordt voor marktpartijen om in te investeren.

De komende periode zetten de deelnemers aan het Forum een sterk programma neer dat getuigt van een eigen identiteit en de onderlinge scheidslijnen opheft. Dit naar buiten treden als één Groninger Forum werkt als katalysator naar het publiek, de partners, het culturele veld en de Stadgers. De raad heeft voor de komende jaren een budget beschikbaar gesteld voor de inhoudelijke ontwikkeling van het Groninger Forum, de programmering en de nadere uitwerking van het bedrijfsplan. Medio 2009 valt een definitief besluit over de budgetten voor het Groninger Forum. Het Forum kan geen nader beroep doen op gemeentelijke middelen uit de cultuurnota.

Minimaal twee keer per jaar organiseert het Groninger Forum een samenwerkingsproject rond een thema of bijzondere gebeurtenis. Deze projecten concretiseren, toetsen en verbeteren de gedachtevorming over de domeinen en de programmering van het Groninger Forum op weg naar de daadwerkelijke realisering van organisatie en gebouw. Ook nemen de Stadgers zo alvast kennis van de activiteiten van het Forum. Dat geeft het Forum de kans al vooraf een begrip te worden als

dé instelling waar men terecht kan voor (cultuur)geschiedenis en informatie.

Het Forum concentreert zich de komende periode op:

- de verdere ontwikkeling en onderbouwing van het bedrijfsplan;
- het optreden namens en in samenwerking met de partners op het gebied van de vormgeving, bouw en invulling van het gebouw;
- de verbetering en versterking van de externe communicatie om het Forum ‘in de markt te zetten’;
- specifieke actie gericht op het onderwijs voor kinderen en actie gericht op volwassenen om hen in een vroegtijdig stadium met het Forum kennis te laten maken.

Daarnaast worden projecten uitgevoerd die het Forum breed onder de aandacht moeten brengen.

We willen met het Forum investeren in een sterke stad. Het Forum opereert vanuit de eigen artistieke en maatschappelijke ambities, maar is tegelijkertijd laagdrempelig en toegankelijk, en houdt rekening met de voorkeuren van het publiek. De komende jaren wordt het Forumconcept verder ontwikkeld. Het gebouw opent naar verwachting eind 2014.

I.4 Kunstenfestival

Conform het advies van de Kunstraad hebben we besloten het voorgenomen Kunstenfestival niet door te laten gaan en de vrijkomende middelen incidenteel te benutten voor onze speerpunten Cultuur in de wijken en de Basis op orde. De eveneens in het collegeprogramma voorgenomen culturele zondagen zullen we verbinden met activiteiten in het kader van *De wijk als werkplaats*, de atelierroute en andere bijzondere evenementen.

I.5 Martiniplaza

Volgens het raadsvoorstel uit 2001 over de verzelfstandiging van Martiniplaza komt de helft van de subsidie voor deze instelling in aanmerking voor loon- en prijscompensatie. De afgelopen jaren is steeds een accres van 100% toegepast op Martiniplaza. De raad heeft in november 2008 besloten het accres op de subsidie van Martiniplaza terug te brengen tot de oorspronkelijk afgesproken 50%. Dit gebeurt met ingang van 2009. De overige 50% wordt ingezet voor dekking van de Cultuurnota 2009-2012.

I.6 Gratis voorstellingen

De raad zou het een mooi initiatief vinden als de gesubsidieerde instellingen regelmatig, bijvoorbeeld eens per jaar, een gratis voorstelling geven in de stad of in de wijk. Wij onderzoeken in hoeverre dit reeds gebeurt en of instellingen iets met dit idee gaan doen. Verder wijzen wij de gesubsidieerde instellingen op deze wens van de raad in de jaarlijkse subsidiebeschikkingen. Ook wijzen wij instellingen actief op de mogelijkheid voorstellingen of producties in de wijk te verzorgen in het kader van *De wijk als werkplaats*.²

² Zie ook IV 4.2 *De wijk als werkplaats* blz.74

II Cultuurstelsel

We streven naar een compleet aanbod van culturele voorzieningen dat past bij onze stad. Het aanbod is divers en bestrijkt alle disciplines. We kennen:

Rijksinstellingen in de landelijke basisinfrastructuur(BIS).

Het rijk subsidieert deze instellingen voor een aantal specifieke functies die zij binnen een landelijke culturele infrastructuur uitoefenen. De lokale overheid is verantwoordelijk voor de huisvesting.

Kernvoorzieningen

Grote cultuurinstellingen met een breed aanbod voor een breed publiek. Ze maken voor de lange termijn deel uit van het gemeentelijke cultuurbeleid.

Specifieke voorzieningen

Instellingen die zich richten op artistieke ontwikkeling of een specifiek aanbod voor (een) specifieke doelgroep(en). Specifieke voorzieningen ontvangen voor een periode van vier jaar structureel subsidie vanwege meerjarige, langlopende verplichtingen, de complexiteit van de organisatie en/of de inhoudelijke ontwikkeling van een instelling.

Incidentele voorzieningen

Bij de incidentele voorzieningen gaat het niet om incidentele activiteiten maar om voorzieningen van wie de subsidieaanvraag per project of per jaar door de Kunstraad Groningen wordt afgewogen.

II.1 Kunstraad Groningen

De Kunstraad Groningen is het officiële adviesorgaan van de gemeente en de provincie Groningen. De Kunstraad heeft het mandaat om incidentele subsidies te verstrekken op basis van een artistiek

inhoudelijke afweging en de doelstellingen van gemeentelijk en provinciaal beleid. Voor de periode 2009-2012 stellen beide overheden een nieuwe taakopdracht voor de Kunstraad vast. Deze taakopdracht vloeit deels voort uit de bestaande taakopdracht voor de periode 2005-2008 en is voor het overige deel gebaseerd op het 'Verbeterplan' en het beleidsplan van de Kunstraad.

II.1.1 Subsidiebudgetten

De huidige subsidiebudgetten van de Kunstraad worden vanaf 2009 "ontschot" zodat er één totaalbudget ontstaat dat beter is afgestemd op de behoeften van de cultuursector. Dit budget wordt gevoed door gemeente en provincie. Beide overheden laten de Kunstraad meer vrijheid bij de besteding van het incidentele budget. In de taakopdracht 2009-2012 stellen we samen met de provincie een aantal gemeenschappelijke beleidsdoelstellingen vast voor de besteding ervan, gerelateerd aan de cultuurbeleidsdoelstellingen. We hebben met de Kunstraad afgesproken dat de Kunstraad op basis daarvan criteria ontwikkelt voor verlening van de incidentele subsidies.

Wat betreft de gemeentelijke doelstellingen vragen we de Kunstraad rekening te houden met de doelstellingen en speerpunten in onze cultuurnota 2009-2012:

- *De basis blijft op orde:* versterken infrastructuur, aanvulling op het bestaande aanbod, stimuleren van samenwerkingsprojecten tussen instellingen (interdisciplinariteit), stimuleren van internationale activiteiten en uitwisselingsprojecten in de NOA-landen;
- *We versterken het bereik van de kunsten:* spreiding, stimuleren van culturele activiteiten in de wijken;
- *Groningse Nieuwe:* aandacht voor nieuw/jong talent;
- *Cultuur en Economie:* met als zwaartepunt de ontwikkeling van activiteiten in het Ebbingekwartier.

Instellingen met een jaarprogrammering van bewezen kwaliteit.

In het Advies van de Kunstraad over de gemeentelijke cultuurnota 2009-2012 heeft de Kunstraad de aanvragen voor een meerjarige subsidie beoordeeld aan de hand van een aantal criteria. Om voor een meerjarige subsidie in aanmerking te komen geldt onder meer dat er sprake moet zijn van bewezen kwaliteit, langlopende verplichtingen en een complexe organisatie. De noodzaak voor een meerjarige subsidie hangt dus af van de kwaliteit van de activiteiten en de aard van de organisatie.

Over een aantal instellingen die een jaarlijkse activiteit organiseren heeft de Kunstraad een positief advies uitgebracht. Ook heeft de Kunstraad in een aantal gevallen geadviseerd geen meerjarige subsidie beschikbaar te stellen ondanks de waardering voor de activiteit en de organisatie. Deze instellingen voldoen niet aan de criteria voor een meerjarige subsidie. De Kunstraad adviseert deze instellingen jaarlijks een incidentele aanvraag in te dienen. Met de nieuwe werkwijze van de Kunstraad kan dit type subsidies sneller worden afgehandeld en toegekend zodat de betreffende instellingen snel zekerheid hebben over de financiering van hun jaarprogramma.

De subsidiebudgetten van Musica Antiqua Nova en het Peter de Grote Festival hevelen we over naar de Kunstraad. Deze instellingen ontvingen voor de periode 2005-2008 als specifieke voorziening een structurele subsidie. Vanaf 2009 vallen ze onder de incidentele subsidies.

Amateurbeleid

Een derde van de Nederlandse bevolking is consument en/of beoefenaar van amateurkunst. De amateur-kunsten hebben een belangrijke bindende, sociale functie en kunnen tot verrassende producties leiden van artistiek hoogwaardige kwaliteit. We hebben de afgelopen periode gemerkt dat de subsidieregelingen voor de amateurkunst niet flexibel genoeg zijn. Ze doen daarmee onvoldoende recht aan de vraag en ambities van het amateurveld.

We hebben daarom besloten een aantal subsidies over te hevelen naar de Kunstraad. De Kunstraad staat dichterbij het amateurveld en kan amateur-budgetten effectiever inzetten dan nu gebeurt. We nemen het amateur-beleid verder expliciet op in de opdrachtverlening aan de Kunstraad.³

Stapelning van budgetten

De Kunstraad constateert dat een deel van de incidentele middelen de afgelopen jaren is aangesproken door instellingen die reeds een exploitatiesubsidie ontvangen. Dit gaat ten koste van de aanvragen van kleinere instellingen die geen structurele subsidie ontvangen. Daarnaast vragen instellingen regelmatig voor hetzelfde project subsidie aan bij gemeente, provincie én Kunstraad. De Kunstraad stelt voor vanaf 2009 een einde te maken aan deze stapeling van cultuursubsidies en uitsluitend incidentele subsidies te verstrekken aan projecten als gemeente en/of provincie dat niet doen.

We willen deze ongewenste stapeling van budgetten in de nieuwe cultuurperiode tegengaan. We hebben met de Kunstraad afgesproken dat incidentele subsidieaanvragen voor kunst en cultuur uitsluitend door de Kunstraad worden beoordeeld. Een uitzondering geldt voor aanvragen in het kader van *Groningse Nieuwe*.⁴

II.1.2 Verbeterplan

Bij de oprichting van de Kunstraad in 2006 hebben gemeente en provincie afgesproken de raad in 2007 te evalueren en op basis daarvan de taakopdracht voor de nieuwe cultuurnotaperiode (2009-2012) vast te stellen. De evaluatie heeft geleid tot een Verbeterplan. Terugkijkend zien we dat de Kunstraad in 2006 een te snelle start heeft gemaakt. Ook is de organisatie onvoldoende gefaciliteerd om alle werkzaamheden die samen hangen met het opzetten van een nieuwe organisatie te kunnen realiseren. Voor een goede uitvoering van de taakopdracht van de

³ Zie ook IV.4 Burgers, blz.70

⁴ Zie ook IV.3 Groningse Nieuwe, blz. 65

Kunstraad is het noodzakelijk de organisatie structureel te versterken en de formatie uit te breiden met een directeur en een administratieve kracht. Voor het jaar 2008 hebben gemeente en provincie voor de versterking van de organisatie van de Kunstraad een extra incidentele subsidie verleend van € 50.000.

Vanaf 2009 verhogen we de gemeentelijke bijdrage aan de Kunstraad structureel met een bedrag van € 65.000 om de uitvoering van het Verbeterplan mogelijk te maken.

II.1.3 Visitatie

In 2007 hebben we de Kunstraad opdracht gegeven een externe visitatie te laten uitvoeren van de kernvoorzieningen en een aantal grotere cultuurinstellingen in de stad. Het ging hierbij om de kernvoorzieningen De Oosterpoort & De Stadsschouwburg, Biblionet, het Groninger Museum, het CBK, de Stedelijke Muziekschool en Kunstencentrum Groningen en de grotere specifieke voorzieningen Grand Theatre, Liga 68, Vera en het Noordelijk Scheepvaartmuseum. Doel van de visitatie was het functioneren van de grootste voorzieningen in de stad te beoordelen en eventueel aanbevelingen te doen over kwaliteitsverbetering. De visitatoren werd gevraagd een oordeel te vellen over de betrokken instellingen tegen de achtergrond van nationale en internationale ontwikkelingen en het cultuurbeleid van de gemeente Groningen.

De Kunstraad Groningen heeft drie visitatiecommissies ingesteld met externe deskundigen van landelijke statuur uit heel Nederland: een commissie voor de musea en beeldende kunstinstellingen, een commissie voor de podiumkunsten en een commissie voor instellingen met als kerntaak informatie, educatie en amateurkunst. De Kunstraad heeft de uitkomsten van de visitatie overgenomen in zijn Advies aan de gemeente.

Speciaal voor de visitatie van instellingen in de cultuursector heeft de Rijksuniversiteit Groningen in 2005 in nauwe samenwerking met de gemeente de *Threefolded Balanced Scorecard*, ontwikkeld.

Dit visitatiemodel maakt onderscheid naar het functioneren van een instelling in het professionele veld, het maatschappelijk rendement van de instelling (voor publiek en de stad als geheel) en de manier waarop de relaties met de belangrijkste *stakeholders* van een instelling worden onderhouden. De artistieke missie vormt het uitgangspunt van het model. Het model biedt ook managementinformatie voor de instellingen zelf.

De gevisiteerde instellingen hebben een zelfevaluatie uitgevoerd aan de hand van de *Scorecard*. De zelfevaluatie vormde de basis voor het gesprek met de visitatiecommissie. Daarnaast zijn jaarrekeningen en jaarverslagen of andere vergelijkbare documenten van de instellingen in de beoordeling betrokken.

De Kunstraad heeft gerapporteerd op basis van de in het visitatiemodel genoemde dimensies: de missie van de organisatie in relatie tot het gemeentelijke cultuurbeleid, de positie van de instelling ten opzichte van collega- instellingen, de betekenis van de instelling voor het publiek en voor de stad. Belangrijke vragen waren in welke mate de missie van de instelling waargemaakt wordt en wat de eventuele knelpunten zijn die effectief functioneren in de weg staan.

Het visitatierapport van de Kunstraad vormt voor ons de basis voor verdere discussie met de instellingen tegen de achtergrond van het gemeentelijke cultuurbeleid. De uitkomsten van de visitatie zijn verwerkt in het Advies van de Kunstraad *Cultuurbeleid in Groningen. Kiezen voor kwaliteit*, 2008. Dat is te downloaden van www.kunstraadgroningen.nl (Advies Cultuurnota 2009-2012).

Uitkomsten van de visitatie voor de gemeentelijke werkmaatschappijen

Onze werkmaatschappijen hebben een belangrijke positie in onze culturele infrastructuur. De Oosterpoort & de Stadsschouwburg, het CBK en de Stedelijke Muziekschool zijn kernvoorzieningen met de opdracht op het terrein van respectievelijk de podiumkunsten, beeldende kunst en cultuureducatie een hoogwaardig en breed toegankelijk aanbod te leveren. Ze bieden een aanzienlijke

economische spin-off en versterken het culturele profiel van Groningen. Met hun kennis, mogelijkheden en faciliteiten leveren de werkmaatschappijen hun bijdrage aan de professionalisering van het culturele veld, gezamenlijke promotie, regievoering bij grote activiteiten of nieuwe beleidsplannen als *De wijk als werkplaats*, *Groningse Nieuwe*, het Ebbingekwartier en de Evenementennota. Hun centrale positie in het culturele veld stelt hoge eisen aan hun organisatie en hun ambities. Niet eerder hadden we de werkmaatschappijen extern laten beoordelen.

De visitatiecommissies besteedden in hun rapportage over de gemeentelijke werkmaatschappijen speciale aandacht aan de positie van deze werkmaatschappijen als onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Een gemeenschappelijke noemer in het visitatierapport is de constatering dat de werkmaatschappijen geen eigen, op de instelling toegespitste financiële gegevens kunnen laten zien en geen inhoudelijk jaarverslag kunnen overleggen. Deze gegevens zijn binnen de gemeentelijke financiële huishouding wel beschikbaar, maar zijn niet ontvlecht tot op het niveau van de individuele werkmaatschappij. Dat betekent dat de werkmaatschappijen onvoldoende managementinformatie hebben om goed te kunnen sturen op resultaten van hun organisatie.

We nemen het advies van de Kunstraad over en zorgen ervoor dat de rapportage van de gemeentelijke werkmaatschappijen de komende cultuurnotaperiode inhoudelijk en financieel transparanter wordt. De visitatiecommissie heeft geadviseerd de positie van de werkmaatschappijen te heroverwegen en de mogelijkheden te verkennen voor een interne dan wel externe verzelfstandiging.

We hebben in de afgelopen periode op verschillende momenten besluiten genomen die de bedrijfsvoering en positie van de werkmaatschappijen versterken binnen de gemeentelijke organisatie. De voorgenomen fusie tussen de Stedelijke Muziekschool en het Kunstencentrum is in 2004 niet doorgezet. De gemeenteraad heeft in 2005 besloten tot revitalisering van De Oosterpoort & de

Stadsschouwburg. In 2007 is besloten de positie van het CBK binnen de gemeentelijke organisatie te versterken.

We maken de organisatie- en verantwoordingsstructuur van De Oosterpoort & de Stadsschouwburg, het CBK en de Stedelijke Muziekschool transparanter en verkennen de wegen naar eventueel verdere interne dan wel externe verzelfstandiging.

We gaan door met het visiteren van instellingen. De eerste, nu afgeronde visitatie beschouwen we als een nulmeting en referentiepunt voor een volgende evaluatie. Wel heeft een volgende visitatie eerder plaats in het cultuurnotatraject. Instellingen kunnen aanbevelingen zo tijdig in hun meerjarige beleidsplannen verwerken. We laten deze tweede visitatie halverwege 2011 uitvoeren. We stellen hiervoor een nieuwe visitatieopdracht op waarin wordt bepaald welke instellingen worden gevisiteerd.

II.1.4 Cultural Governance

Begin 2007 heeft de cultuursector de *Code Cultural Governance* gepresenteerd. Daarin staan richtlijnen voor een goed bestuur van culturele instellingen. De code is te vinden op de website www.culturalgovernance.nl.

De *Code Cultural Governance* is gericht op het besturen van culturele instellingen, het interne toezicht daarop en het afleggen van verantwoording. De code vraagt van instellingen verantwoording af te leggen over de plannen, activiteiten en financiën aan de verschillende *stakeholders* in een goed geformuleerd jaarverslag. Voor het naleven van de *Code Cultural Governance* geldt het principe: *pas toe of leg uit*. Als er goede redenen zijn om af te wijken van deze code, leggen instellingen in hun jaarverslag uit waarom ze dat doen. Uitgangspunt van de *Code Cultural Governance* is zelfregulering van de cultuursector.

We vragen de grotere kunstinstellingen in hun jaarverslag melding te maken van de stand van zaken met betrekking tot cultureel ondernemerschap en *Cultural Governance* in hun organisatie. Dit past

in ons streven het bestuur en de bedrijfsvoering van de instellingen te versterken.

Een aspect van goed bestuur is het opleiden van nieuwe bestuurders, zodat de continuïteit en overdracht van deskundigheid in de cultuursector gewaarborgd is. We vragen de Kunstraad Groningen de mogelijkheden van een *pool* van bestuurlijk talent te onderzoeken en daarvoor samenwerking te zoeken met Stichting Kunst en Zaken, een organisatie die landelijk ondersteuning biedt voor het implementeren van de *Code Cultural Governance*. Stichting Kunst en Zaken wil het management en bestuur van culturele instellingen duurzaam versterken door ze in contact te brengen met kennis en expertise uit het bedrijfsleven. Culturele instellingen krijgen zo de mogelijkheid gebruik te maken van *knowhow* die normaal gesproken buiten hun blikveld en (financiële) mogelijkheden zou vallen. Voor de bedrijven betekent het een kans om op een aansprekende manier hun culturele en maatschappelijke betrokkenheid te tonen.

We vragen de grotere cultuurinstellingen in hun jaarverslag melding te maken van de stand van zaken met betrekking tot cultural governance.

II.2 Rijksbeleid

II.2.1 *Kunst van Leven* en de landelijke basisinfrastructuur

Ontwikkelingen in het rijksbeleid vinden hun weerslag in de culturele infrastructuur in Nederland en het cultuurbeleid van de lagere overheden. De herijking van het landelijke cultuurbestel, zoals vastgelegd in de rijkscultuurnota *Kunst van Leven*, heeft een directe relatie met het cultuurbeleid van de stad Groningen. Het Rijk is vanaf 2009 alleen nog verantwoordelijk voor culturele instellingen die behoren tot de zogeheten landelijke basisinfrastructuur (BIS). De voorheen rijksgesubsidieerde instellingen die hier niet toe behoren worden gesubsidieerd door het nieuwe Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten+ NFPK+.

In de beleidsbrief *Kunst van Leven* benoemt minister Plasterk de hoofdlijnen voor het rijkscultuurbeleid voor de periode 2009-2012.

Voor de periode 2009-2012 heeft de minister vijf thema's benoemd:

- *Een sterke cultuursector*: heldere rolverdeling tussen Raad voor Cultuur, cultuursector en politiek, vergroten van financieel en maatschappelijk draagvlak;
- *Excellentie*: ontwikkeling van (top)talent, internationaal cultuurbeleid, versterken productiehuisen, presentatie-instellingen et cetera;
- *Innovatie en e-cultuur*: nieuwe media, bibliotheekvernieuwing, digitale toegankelijkheid van erfgoed, creatieve industrie;
- *Een brede basis voor cultuur*: cultuurparticipatie: 10 puntenplan cultuureducatie, amateur-kunsten en het Fonds voor Cultuurparticipatie, de brede school;
- *Mooier Nederland*: door middel van een ambitieus architectuurbeleid en modernisering van de monumentenzorg.

Groningse instellingen in de landelijke basisinfrastructuur

De drie noordelijke provincies en de steden Groningen en Leeuwarden hebben in goede samenwerking druk gelobbyd bij en overlegd met het rijk voor meer geld voor cultuur in het Noorden. Inmiddels is duidelijk dat het rijk meer dan ooit investeert in de cultuur in het Noorden en in Groningen in het bijzonder. Zonder de intensieve noordelijke lobby, samen met de landsdelen Oost en Zuid, was dit niet gelukt.

De Raad voor Cultuur adviseerde in mei 2008 om de volgende instellingen uit de stad Groningen in de landelijke basisinfrastructuur op te nemen: het Noord Nederlands Toneel, Noord Nederlandse Dans, De Citadel, het Grand Theatre, Noorderlicht, Noorderslag/Eurosonic, het Poëziepaleis, De Noorderlingen en het Prinses Christina Concours.

Het Noord Nederlands Orkest behoort tot de categorie "aangewezen instellingen". De Raad voor Cultuur heeft over deze groep langjarig

gesubsidieerde instellingen geen advies uitgebracht omdat deze worden gevisiteerd.

Het resultaat van de lobby is dat het rijk voor in de regio gevestigde instellingen in de BIS een extra bedrag van € 3 miljoen beschikbaar heeft gesteld en nog eens € 4 miljoen voor excellente BIS-instellingen (langjarig gesubsidieerde orkesten, dans- en operagezelschappen). Voor de in de stad Groningen gevestigde instellingen is circa € 1 miljoen extra beschikbaar gesteld. Als we de verhoging van de subsidies aan de instellingen bij de fondsen daarbij optellen, komen we op een verhoging van rijksgelden van € 1,5 miljoen ten opzichte van de cultuurplanperiode 2005-2008. Het Grand Theatre gaat er bijvoorbeeld € 110.000 op vooruit en Noorderlicht € 235.000, hetgeen voor een groot deel te danken is aan de noordelijke lobby. Daarnaast hebben wij met de landsdelen Noord, Zuid en Oost bij de minister bepleit de subsidie van de regionale orkesten te verhogen.⁵ De Tweede Kamer besloot uiteindelijk de subsidie niet te verhogen, maar de generieke korting in het kader van Cultuurprofijs (zie ook hierna) voor de regionale orkesten niet door te voeren. Per saldo gaat het NNO er niet op achteruit, maar ook niet op vooruit.

Prime en Grand Theatre

Het rijk heeft een aantal landelijk gesubsidieerde podia op het gebied van muziek niet opgenomen binnen de landelijke basisinfrastructuur. Het ministerie heeft specifiek voor deze instellingen, die in de periode 2005-2008 door het rijk werden gesubsidieerd, aparte afspraken gemaakt met de provincies en gemeenten “op basis van budgettaire neutraliteit”, zoals de minister het heeft geformuleerd. In de stad Groningen geldt dat alleen voor Prime, enige producent van en podium voor hedendaagse muziek in Noord-Nederland. We zijn overeengekomen de structurele rijkssubsidie die Prime in de periode 2005-2008 ontving (jaarlijks € 80.000) ter compensatie toe te voegen

⁵ zie ook II 2.4. *Verdeling van de convenantgelden* blz. 16

aan het budget van het Grand Theatre met het oog op de versterking van de landelijke productiefunctie van het Grand: Grand en Prime fuseren met ingang van 2009, waardoor het Grand zich verder kan profileren als breed productiehuis voor theater, dans en muziek. De gemeente Groningen vermindert de verantwoordelijkheid voor de productiefunctie van het Grand met eenzelfde bedrag (€ 80.000) en bestemt dit voor de regionale programmering van het Grand en voor de verdere ontwikkeling van de integratie van Grand en Prime.

II.2.2 Commissie Cultuurprofijs

De Commissie Cultuurprofijs bracht in 2008 het rapport *Meer draagvlak voor cultuur* uit, over het stimuleren van cultureel ondernemerschap bij de cultuurproducerende instellingen. De minister heeft besloten dit advies op hoofdlijnen over te nemen. Hieruit vloeien de volgende maatregelen voort:

- De minister stelt in 2009, na overleg met de sector, een eigen inkomstennorm vast voor alle cultuurproducerende instellingen in de basisinfrastructuur. De normen gelden vanaf 2010 en worden tot 2013 niet gesanctioneerd. De eigen inkomstennorm wordt per sector vastgesteld waarbij rekening wordt gehouden met de verdien capaciteit van de verschillende instellingen. De normen worden geleidelijk ingevoerd. In 2013 moeten alle BIS-instellingen aan de vastgestelde eigen inkomstennormen voldoen.
- Om de instellingen te stimuleren extra eigen inkomsten te verwerven introduceert de minister twee investeringsregelingen: een *matchingsregeling* (jaarlijks € 10 miljoen) waarin eigen inkomsten die instellingen boven de norm binnenhalen een op een door het ministerie worden gematched en een *ontwikkelingsregeling* voor de bevordering van cultureel ondernemerschap (door bijvoorbeeld deskundigheidsbevordering en coaching). Hiervoor is jaarlijks € 5 miljoen beschikbaar.

- In 2012 worden alle cultuurproducerende instellingen in de BIS voor de volgende subsidieperiode (2013-2017) door de Raad voor Cultuur beoordeeld op kwaliteit én ondernemerschap. De behaalde resultaten in de jaren daarvoor wegen mee in de besluitvorming.
- De taakstelling van € 10 miljoen per jaar realiseert het ministerie door een generieke korting door te voeren op de subsidies aan BIS-instellingen van 3,4%. In het eerste jaar van de komende subsidieperiode geldt een korting van 1,7%. Tegenover deze taakstelling staat dus een investering van in totaal € 15 miljoen (€ 5 miljoen ontwikkelingsregeling en € 10 miljoen matchingsregeling).

De hierboven beschreven maatregelen inclusief de taakstelling en daarmee gepaard gaande korting, hebben consequenties voor alle Groningse instellingen in de landelijke basisinfrastructuur. De invoering van het profijtbeginsel heeft - ondanks de in de eerste periode geldende verzachtende maatregelen - naar verwachting grote gevolgen voor het Noorden. Door de specifieke kenmerken van het Noorden (weinig instellingen, groot en leeg achterland, en groter speelgebied, geen multinationals dus minder mogelijkheden voor sponsoring) zullen de maatregelen van het Rijk hier een grotere impact hebben dan elders. Gecombineerd met de al bestaande ongelijkheid tussen Randstad en regio kan dit een forse achteruitgang betekenen. De generieke korting zou met name grote consequenties hebben voor het NNO, voor wie een achteruitgang van circa € 220.000 dreigde als de maatregelen werden doorgevoerd. We hebben de consequenties voor het Noorden in de onderhandelingen met het Rijk aan de orde gesteld. Dat heeft ertoe geleid dat voor het NNO de generieke korting niet wordt doorgevoerd. Aangezien het NNO er ook geen extra subsidie bij krijgt, moet het orkest de in het beleidsplan verwoorde ambities bijstellen.

Overigens heeft de minister toegezegd dat hij bereid is de subsidiekorting aan te passen als er volgend jaar inkomsten van externe fondsen wegvallen als gevolg van de kredietcrisis.

II.2.3 De landelijke fondsen

Er zijn twee nieuwe landelijke fondsen in het leven geroepen: het Nederlandse Fonds voor de Podiumkunsten+ (NFPK+, waarin onder meer de FAPK en FPPM zijn opgegaan) en het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP). Het FCP is gericht op actieve cultuurparticipatie met als belangrijkste aandachtsgebieden de amateurkunst, volkskunst en cultuureducatie. De overige landelijke fondsen zijn de Mondriaan Stichting, het Fonds voor de Beeldende Kunst, Bouwkunst en Vormgeving, het Nederlandse Fonds voor de Film, het Stimuleringsfonds voor de Architectuur, het Nederlands Literair Productie en Vertalingsfonds en het Fonds voor de Letteren. Binnen het nieuwe cultuurbestel hebben de landelijke fondsen de bevoegdheid gekregen meerjarige subsidies te verstrekken.

II.2.3.1 Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten+

Het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten+ is het nieuwe landelijke cultuurfonds voor muziek, dans en theater in Nederland. Het nieuwe fonds kwam tot stand na een fusie tussen het Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten (FAPK), het Fonds voor de Podiumprogrammering en Marketing (FPPM) en het Fonds voor de Scheppende Toonkunst. Doelstelling van het fonds is streven naar een kwalitatief hoogwaardig, divers en gespreid podiumkunstenaanbod over het land (en internationaal).

Het fonds stimuleert het bereik van een groot en breed publiek. Er is bijzondere aandacht voor talentontwikkeling. Een speciale taak van het fonds is het stimuleren van innovatie in de keten van scheppen, productie, distributie en afname. Het fonds verstrekt vanaf 2009 incidentele en meerjarige subsidies. De instellingen die buiten de landelijke basisinfrastructuur vallen, worden vanaf 2009 in het nieuwe fonds opgenomen.

Groningse instellingen bij het Fonds voor de Podiumkunsten

Het Fonds heeft de aanvragen van de volgende instellingen uit de stad Groningen in behandeling genomen: Noorderzon, Jungle Warriors, het Jonge Harten Festival, Stichting Jazz in Groningen, Stichting Een Lach en Een Traan, Dansvoorziening Noord/Club Guy&Roni en Capella Frisiae. Het Fonds heeft de aanvragen van Noorderzon, Dansvoorziening Noord/Club Guy & Roni en het Jonge Harten Festival gehonoreerd. Voor het afgewezen Jungle Warriors stuurden wij met de provincie een steunbetuiging naar het Fonds.

We kunnen concluderen dat mede dankzij onze intensieve lobby in regioverband de Groningse instellingen in de BIS dan wel in het NFPK+ er in totaal € 1,5 miljoen per jaar extra bij krijgen. Daarmee wordt onder andere de positie van het Grand Theatre als productiehuis versterkt en kunnen de festivals Noorderzon en Noorderlicht hun internationale karakter verder uitbouwen. Dat is goed nieuws, zowel voor deze instellingen en het publiek als voor de stad, waarop het succes van de instellingen afstraalt.

II.2.3.2 Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP)

De missie van het Fonds voor Cultuurparticipatie is cultuurparticipatie van alle burgers te stimuleren. Hierbij ligt de nadruk op actieve participatie. Het fonds moet een vervolg geven aan het Actieplan Cultuurbereik. Het subsidieert instellingen voor cultuurparticipatie en neemt regelingen over die tot nu toe werden uitgevoerd door het FAPK en de Mondriaan Stichting. Het fonds kent de programmalijnen cultuureducatie, amateurkunst en volkscultuur. Het bevorderen van cultuurparticipatie blijft een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van rijk, provincies, gemeenten én het culturele veld.

Het fonds kent twee loketten. Landelijk actieve culturele instellingen kunnen aanvragen voor subsidies indienen bij loket 1, gemeenten en provincies bij loket 2. Groningen is een van de vijf grotere steden buiten de Randstad die een ophoging van het budget van € 0,79 tot

€ 1,13 per inwoner heeft gekregen. Voor Groningen betekent dit dat vanuit het Rijk € 205.000 beschikbaar komt. Net als bij het Actieplan Cultuurbereik moeten gemeenten de bijdrage uit het Fonds voor Cultuurparticipatie matchen.⁶

II.2.3.3 Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving

De Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV) wordt vanaf 2009 gedecentraliseerd naar 35 gemeenten (gemeenten boven de 100.000 inwoners). Dit gebeurt door middel van een zogenaamde decentralisatie-uitkering, een nieuw instrument van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het geld wordt rechtstreeks aan de betreffende gemeenten overgemaakt. Voorwaarde is dat het wordt besteed aan beeldende kunst en vormgeving. De geormerkte uitkering is (zoals ook nu het geval is) gerelateerd aan het inwoneraantal van een gemeente.

De stad Groningen ontvangt hetzelfde bedrag als in de periode 2005-2008 (jaarlijks € 473.000). De steden hoeven in de nieuwe situatie geen plannen meer bij het ministerie in te dienen en de besteding van de rijksbijdrage hoeft achteraf niet meer te worden verantwoord aan het Rijk. Dit brengt een grotere mate van beleidsvrijheid met zich mee. De provincies krijgen vanaf 2009 niet langer een bijdrage uit de Geldstroom BKV, wat gevolgen heeft voor het provinciale beleid op het gebied van beeldende kunst en vormgeving.⁷

II.2.4. Noordelijk cultuurconvenant

In juni 2007 verscheen de noordelijke cultuurvisie *Grenzen Overschrijden*. Hierin legden de steden Groningen en Leeuwarden en de provincies Groningen, Friesland en Drenthe de gezamenlijke culturele ambities vast voor de periode 2009-2012. Op basis van dit document heeft het noordelijk landsdeel afspraken met het Rijk

⁶ zie ook IV.4.2. Burgers blz.73

⁷ zie ook IV.2 Beelden blz.51

gemaakt over de verdeling van de verantwoordelijkheden van Rijk, provincies en gemeenten voor de culturele infrastructuur in het Noorden.

Het Noorden heeft het Rijk verzocht extra te investeren in de noordelijke culturele instellingen die tot de landelijke basisinfrastructuur worden gerekend. Daarnaast heeft het Noorden het Rijk gevraagd een flexibel budget beschikbaar te stellen voor culturele (uitwisselings)projecten van een aantal excellente noordelijke instellingen in het NOA-gebied. Dit laatste is niet gehonoreerd.

De noordelijke partners hebben de bijdrage van € 380.000 die in de periode 2005-2008 beschikbaar was opnieuw gereserveerd voor de periode 2009-2012.

Verdeling van de convenantgelden

De noordelijke partners hebben de bijdrage van € 380.000 die in de periode 2005-2008 beschikbaar was voor het convenant voor de komende periode opnieuw gereserveerd. Deze middelen zetten wij uitsluitend in voor rijksgesubsidieerde instellingen binnen de BIS of bij het NFPK+. De bijdragen aan Noorderlicht, Noorderzon en Pavlov Media worden niet gecontinueerd.

Wij hebben afgesproken dat het Noorden voor de periode 2009-2012 verantwoordelijkheid blijft nemen voor de kortingen die het rijk vier jaar geleden doorvoerde op het NNO en het Grand Theatre. De noordelijke overheden stellen ter compensatie voor deze korting aan het NNO een structureel bedrag beschikbaar van € 100.000 (€ 20.000 per overheid) en het Grand Theatre van € 93.000. Omdat het Grand Theatre als noordelijk productiehuis in de stad Groningen is gevestigd, is het subsidieaandeel van gemeente en provincie hoger dan het aandeel van de provincies Friesland en Drenthe en de stad Leeuwarden.

Na het compenseren van de kortingen bij het NNO en het Grand Theatre resteren per individuele overheid verschillende bedragen die per overheid naar eigen inzicht worden besteed.

Gemeente en provincie Groningen besteden hun resterende convenantsmiddelen, respectievelijk € 10.000 en € 30.000, aan Jungle Warriors, de enige (reeds eerder) rijksgesubsidieerde instelling die een negatief advies kreeg van het NFPK+. Vanwege de belangrijke functie in de noordelijke culturele infrastructuur vinden wij het van belang dat deze instelling de activiteiten (deels) kan blijven uitoefenen.

II.2.5 Manifest *Nationale kwaliteit, regionale kracht*.

Het Noorden heeft samen met de landsdelen Zuid en Oost een lobby gevoerd voor een betere spreiding van rijksmiddelen naar de regio. De noordelijke partners hebben voor de versterking van de culturele infrastructuur van het Noorden een extra bedrag van € 4 miljoen van het rijk gevraagd (van € 16 miljoen naar € 20 miljoen). In december 2007 werd het manifest *Nationale kwaliteit, regionale kracht*, een gemeenschappelijk document van de landsdelen Noord, Zuid en Oost, in Den Haag aangeboden aan de Tweede Kamer.

Het manifest van de drie landsdelen riep het Rijk op werk te maken van een betere spreiding van rijksmiddelen over de regio's en te investeren in de artistieke kwaliteit van de regio. De regio's Noord, Zuid en Oost claimen 25% extra rijksmiddelen. In de periode 2005-2008 belandde 84% van de rijkscultuurnotamiddelen in de Randstad, waarvan 50% in Amsterdam. Het Noorden (5%), Oosten (7%) en Zuiden (4%) werden onevenredig slecht bedeed. De geldstromen van de landelijke fondsen tonen een vergelijkbaar beeld.

De landsdelen vroegen in het manifest steun voor de motie Van Vroonhoven-Kok (die de regering verzoekt een verbetering van geografische spreiding van de nieuwe rijksmiddelen voor kunst en cultuur door te voeren) en voor de motie Leerdam (die aandacht vraagt voor het verankeren van geografische spreiding in de opdracht aan de landelijke fondsen).

In het manifest staan drie wensen:

1. een adequate financiering van onze rijksgesubsidieerde (top)instellingen: een substantiële versterking van de festivals in de basisinfrastructuur en van productiehuizen en presentatie-instellingen;
2. extra middelen om de promotie en marketing van het culturaanbod in de regio's beter uit de verf te laten komen;
3. explicitering van het criterium geografische spreiding binnen de fondsen: dit moet leiden tot voldoende ruimte voor de regio in het Fonds voor Cultuurparticipatie en in het Fonds voor de Podiumkunsten. Daarnaast pleiten de regio's voor het opnemen van een brede presentatie van betrokken deskundigen in de adviescommissies van de landelijke fondsen.

De gezamenlijke lobby is effectief geweest en heeft er toe geleid dat de minister meer geld beschikbaar heeft gesteld voor de regio. Het rijk stelt nu 11% meer middelen beschikbaar voor het Noorden.

II.3 Fysieke infrastructuur

II.3.1 Werkruimte

In de cultuurnota 2005-2008 *In het oog, in het hart* hebben we in het kader van het atelierbeleid middelen gereserveerd om werkruimtes voor beeldend kunstenaars te realiseren. In Groningen is de afgelopen periode het aantal werkruimtes voor individuele kunstenaars uitgebreid dankzij particulier initiatief en bijdragen van zowel de gemeentelijke als de provinciale overheid. Particuliere initiatiefnemer COB10 als opdrachtgever en woningbouwcorporatie Nijestee als uitvoerder hebben cultuurpand Het Paleis (pand Bloemsingel 10) ontwikkeld. Hierin zijn 24 starterateliers en 30 koopateliers en projectateliers, *artist in residence*-ruimtes en presentatie- en ontmoetingsplekken gerealiseerd. We hebben de afgelopen periode in totaal € 400.000

bijgedragen in het afkopen van de onrendabele top van de investering en het laag houden van de huur van de starterateliers in Het Paleis. Er zijn relatief betaalbare koopateliers ontwikkeld met de hulp van woningbouwcorporatie Nijestee. Er zijn afspraken gemaakt over de voorwaarden van verkoop van deze ruimtes om ervoor te zorgen dat deze ateliers voor de doelgroep behouden en betaalbaar blijven. Corporaties zien langzamerhand meer mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan het realiseren van werkruimte voor kunstenaars, onder andere in het kader van leefbaarheid. Zo hebben De Huismeesters de twee projectateliers Noorderstation, die in 2008 worden opgeleverd, in beheer genomen. Het initiatief is gefinancierd vanuit de gemeente (dienst RO/EZ), PRORAIL, corporatie De Huismeesters en het Openbaar Vervoersbureau. De verwachting is dat de kunstactiviteiten een bijdrage leveren aan de verbetering van de leefomgeving van het Noorderstation. Lefier zoekt naar mogelijkheden in samenhang met studentenhuisvesting.

Met het realiseren van deze extra werkruimtes is de ateliernood niet volledig verholpen. Er zijn nog steeds wachtlijsten. In breder verband is er behoefte aan flexibele en betaalbare werkruimte voor creatieve ondernemers.

In de komende cultuurnotaperiode willen we samen met particuliere- en marktpartijen opnieuw starterateliers realiseren, waarbij ook het criterium van doorstroom zal worden gehanteerd. Betaalbare ateliers blijven voorlopig schaars. In onze opvatting ligt de eerste verantwoordelijkheid voor het realiseren van betaalbare atelierruimte bij het particuliere initiatief en kan de overheid bijspringen waar de markt faalt. Dat kan bijvoorbeeld door het afkopen van de onrendabele top van investeringskosten, zodat de huren laag kunnen blijven. Een andere rol van de overheid is om vraag en aanbod bij elkaar te brengen, en het maatschappelijke ondernemen van corporaties en andere vastgoedeigenaren te stimuleren waar dat mogelijk en nodig is. De goedkoopste ruimtes, de starterateliers die de afgelopen periode mede met subsidie van gemeente en provincie zijn gerealiseerd,

leveren een bijdrage aan het aanbod voor startende kunstenaars. Na verloop van tijd kristalliseert zich bij hen een beroepspraktijk uit, al dan niet gecombineerd met andere werkzaamheden. Dat vraagt vaak om andere werkruimte en andere eisen, die naar onze overtuiging vooral in samenwerking met marktpartijen te vinden moeten zijn. We willen als overheid bijdragen aan het realiseren van dit soort initiatieven in onze rol van regisseur van de stedelijke ruimte. Het zoeken naar en organiseren van werkruimte voor de gehele creatieve sector is de afgelopen periode in een stroomversnelling geraakt. Maar nog lang niet alle mogelijkheden zijn benut. Om grote marktpartijen aan tafel te krijgen is een bundeling van expertise en organisatiekracht nodig. We zien hierin een rol weggelegd voor Stichting Creatieve Stad *Station CS*. Deze organisatie beschikt over de noodzakelijke expertise en een groot netwerk en kan de initiatieven in de stad op dit terrein bundelen. We vragen hen een voorstel in te dienen dat op draagvlak kan rekenen van de betrokken partijen: de Huurdersvereniging voor kunstenaars, CareX en RESTruimte. Station CS is voortgekomen uit COB10, de organisatie die werd opgericht om van het oude scheikundig laboratorium het huidige Paleis te maken en die daarvoor als formeel opdrachtgever functioneerde. Doel van Station CS is stimulering van de creatieve industrie, onder andere door het aanbieden van nieuwe concepten voor werkruimte die aansluiten bij de behoefte van de creatieve ondernemers. Dat zijn vaak zelfstandigen zonder personeel, *zzp-ers*, die behoefte hebben aan flexibele werkplekken in ruimte en tijd, en aan werkplekken die ruimte bieden voor *co-working*, het op tijdelijke basis gezamenlijk werken aan nieuwe opdrachten. Deze laatste mogelijkheid is ontstaan in het web 2.0 tijdperk. De werkplekken moeten de faciliteiten bieden die daarvoor nodig zijn, maar niet op te brengen zijn voor de individuele *zzp-er*. Er zijn nog steeds wachtlijsten voor werkruimte bij de Huurdersvereniging voor Kunstenaars (HVK) en bij CareX. De HVK beheert panden die in eigendom zijn van de woningbouwcorporaties en bemiddelt bij toewijzing van deze panden. De HVK wil zijn functie

uitbreiden door de kunstenaars die in de ateliers werken zichtbaarder te maken en door nieuwe (eventueel tijdelijke) panden te verwerven voor atelierruimte. De HVK is samen met galerie Sign en Academie Minerva organisator van de *ProjectAteliers Noorderstation* in de voormalige trapopgangen van Het Noorderstation. Bijzonder voor Groningen is CareX. CareX heeft zich gespecialiseerd in het verantwoord en sociaal beheren en verhuren van tijdelijk leegstaande bedrijven, kantoren en scholen, en zorgt daarmee voor goedkope huisvesting op ongewone locaties. Daar ontwikkelen zich tijdelijke broedplaatsen en worden nieuwe initiatieven geboren. Zo is bijvoorbeeld het initiatief voor Het Paleis ontstaan. Een variant daarop is RESTruimte. RESTruimte is ontwikkeld door *Nieuwe Garde*, een netwerk voor creatieve ondernemers. Doel is tijdelijk leegstaande panden te gebruiken als werkruimte en die op maat in te richten als flexibele, representatieve kantoor- en werkruimte. Ontwerpers hebben daarvoor speciaal verplaatsbaar meubilair ontworpen. Wordt het pand weer verhuurd aan een marktpartij, dan verhuist RESTruimte naar een andere leegstaande locatie.

II.3.2 Vlakkevloerzaal

Groningen mist een *vlakkevloerzaal* (400 plaatsen); een multifunctioneel podium voor (nieuwe) muziek, theater, mediakunst en *cross-overs* met andere disciplines (poëzie, popmuziek en theater). De vlakkevloerzalen die we op dit moment in de stad hebben, zijn de Machinefabriek, het Grand Theatre en het Kruithuis. Deze zalen zijn echter te klein en missen de technische vereisten om het groter gemonteerde vlakkevloeraanbod te brengen. Een deel van het landelijke theateraanbod is hierdoor niet in Groningen te zien. De visitatiecommissie en de Kunstraad benadrukken het gemis van een vlakkevloerzaal in het advies. We nemen kennis van de bevindingen van de visitatiecommissie, maar zien in 2009 en 2010 geen mogelijkheden om een vlakkevloerzaal te realiseren.

III. Verbindingen

Kunst en cultuur zijn belangrijke waarden in onze samenleving. In de Atlas voor gemeenten 2007 (*De kunst van investeren in cultuur*) worden de maatschappelijke effecten van cultuur benoemd: cultuur vergroot het individuele genot, geluk en welzijn, is een sociaal bindmiddel en is goed voor de economie. We vinden het daarom belangrijk de verbindingen weer te geven tussen kunst en cultuur en andere netwerken en beleidsterreinen. Door samen op te trekken kunnen we zowel de cultuursector als de belangen van de partners waarmee we samenwerking zoeken versterken.

Cultuur is een belangrijk visitekaartje voor de stad. We zijn trots op wat de cultuurinstellingen, de festivals en de makers van internationale allure in onze stad te bieden hebben. We kunnen onze internationale contacten door onze spraakmakende tentoonstellingen en producties veel van onze identiteit laten zien. Een gemeenschappelijke ervaring breekt het ijs en maakt vrienden.

III.1 Europees kaderprogramma cultuur 2007-2013

Cultuur speelt binnen de EU een steeds centralere rol bij het bevorderen van internationale betrekkingen. De Europese Commissie heeft voor het eerst een eigen cultuurstrategie of “cultuurnota” opgesteld. De *Mededeling* van de Europese Commissie over een Europese Agenda 2007-2013 van de EU focust op economische groei, wederzijds begrip tussen culturen en het intensiveren van internationale betrekkingen.

Cultuur wordt gezien als het belangrijkste instrument om de Europese eenwording verder te bevorderen en de culturele burger van Europa bewust te maken van het gemeenschappelijk Europese erfgoed. De ontwikkeling van gemeenschappelijke culturele waarden is van groot belang om een actief Europees burgerschap te stimuleren en een cultureel fundament te vestigen. Instellingen met internationale

ambities kunnen een subsidieaanvraag indienen bij de Europese Commissie.

III.2 Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland manifesteert zich al sinds lange tijd in Europa. De afgelopen jaren investeerde het SNN steeds meer in bestuurlijke samenwerking met de bureaus in Noordoost-Europa. Kerntaak van het SNN is de versterking van de ruimtelijk-economische structuur van Noord-Nederland. In 2005 presenteerde SNN met de Noordelijke Ontwikkelingsas (NOA) een strategische agenda voor de periode 2007-2013 met als doelstelling het profiel van Noord-Nederland in Noordoost Europa te versterken. Het SNN focust daarbij meer dan ooit op de sterke punten van Noord-Nederland en investeert vanuit die gedachte in innovatieve sectoren als watertechnologie, energie, *life-sciences*, maar ook in cultuur.

De versterking van het internationale profiel van Noord-Nederland wordt gerealiseerd in nauwe samenwerking met steden, bedrijven en kennisinstellingen. De komende periode worden de politieke, economische en culturele netwerken van de Noordelijke Ontwikkelingsas verder uitgebouwd. Dit is de verantwoordelijkheid van de drie noordelijke provincies, ondersteund door de steden Groningen, Leeuwarden, Assen en Emmen. De bestaande contacten met Duitsland vormen daarbij het vertrekpunt.

Noord-Nederland positioneert zich als schakel tussen de Randstad, Noordwest Duitsland, Scandinavië en Helsinki. Grondslag voor deze gedachte is de nota *Pieken in de Delta* van het Ministerie van Economische Zaken.

III.2.1 Bureau Nordconnect

Met de focus op het NOA-gebied en de oprichting van de projectorganisatie Nordconnect is een begin gemaakt met een (bewuste) Europese oriëntatie en de doelgerichte ontwikkeling van een Noord-Europees netwerk. Hierin staat inhoudelijke samenwerking op

economisch, sociaal en cultureel terrein met een aantal bewust gekozen regio's en steden voorop. Voor de komende jaren is het belangrijk dat het aantal vanuit de regio's ontwikkelde activiteiten in het NOA-gebied toenemen. Nordconnect beschikt over een bescheiden subsidiebudget voor culturele activiteiten in het buitenland. Het cultuurpunt van het bureau is nog in ontwikkeling.

III.2.2 Voorstellen voor de versterking van de culturele activiteiten in de Noordelijke Ontwikkelingsas.

Culturele activiteiten in Noord-Oost Europa kunnen nog beter tot hun recht komen. Overheden en instellingen kunnen elkaar actiever informeren en het sectorinstituut SICA actiever betrekken. Daarnaast kunnen we de instellingen als culturele ambassadeur beter voor het voetlicht brengen bij onze zustersteden en meer internationale uitwisselingsprojecten realiseren.

Om de culturele activiteiten van Noord-Nederland in het NOA-gebied uit te breiden, verder te structureren, de zichtbaarheid en dus impact te vergroten, willen we in het kader van het Noordelijk Cultuurconvenant een gezamenlijk programma ontwikkelen op het terrein van internationale marketing, netwerkvorming, ondersteuning en deskundigheidsbevordering. Dit doen we in samenwerking met een aantal excellente instellingen met een groot internationaal netwerk en met ervaring in het opsporen en begeleiden van talent. De partners in het Noordelijk Cultuurconvenant proberen hiervoor bij het Rijk extra middelen te krijgen.

III.2.3 Nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen: Regiovisie Groningen-Assen

De Regiovisie Groningen-Assen is een samenwerkingsverband tussen de provincies Groningen en Drenthe en 12 gemeenten met Groningen en Assen als belangrijkste steden. De Regiovisie Groningen-Assen profileert zich als nationaal stedelijk netwerk met als belangrijke doelstelling de economische en ruimtelijke ontwikkeling van de

deelnemende steden en regio's. Hierin staan de thema's wonen, werken mobiliteit en infrastructuur - met behoud van de kwaliteit van het landschappelijke gebied - centraal.

Het stedelijke netwerk Groningen-Assen moet in 2030 een schakelfunctie vervullen tussen de belangrijke stedelijke centra in Noord-West en Noord-Oost Europa. Zo ontstaat er een noordelijke ontwikkelingsas tussen de steden Antwerpen, Rotterdam, Amsterdam, Bremen, Hamburg, en verder richting Berlijn en Kopenhagen en de Baltische Staten. Het stedelijke netwerk Groningen-Assen wil de komende jaren de in gang gezette aansluiting op internationale netwerken verder ontwikkelen en de ruimtelijke en economische ontwikkeling verdiepen. Daarbij speelt cultuur een belangrijke rol.

III.3 Groningen Wereldstad

De nota *Groningen Wereldstad* vormt de beleidsgrondslag voor de internationale samenwerking van de stad Groningen. De stad Groningen heeft afgezien van de stedenbanden veel internationale contacten. Uit het boek *Een stad apart* van stadsarchivaris Jan van der Broek blijkt dat Groningen vanwege de perifere ligging ten opzichte van het oude machtscentrum in Nederland (de huidige Randstad) van oudsher noodgedwongen internationaal georiënteerd is geweest. Daarvoor vormden de handelsrelaties met de historische Hanzesteden de grondslag.

Voor de toekomst formuleert de gemeente op het terrein van de internationale samenwerking de volgende doelen:

- grotere betrokkenheid stimuleren;
- kennisuitwisseling bevorderen;
- groei van arbeidsplaatsen tot stand brengen.

Vooraf aan de eerste twee doelstellingen kan cultuur een belangrijke bijdrage leveren.

III.4 Groningen als Euregionale cultuurstad

Groningen kan worden beschouwd als een culturele regiohoofdstad binnen een Noord-Europese regio. Binnen dit gebied staat culturele uitwisseling met stedelijke netwerken centraal. Binnen het NOA-gebied lijkt het versterken van de relaties met Oldenburg, Bremen, Hamburg en Tallinn het meest kansrijk.

Oldenburg

De al bestaande samenwerking tussen Groningen en Oldenburg wordt geformaliseerd door een strategisch programma, ontwikkeld door beide steden. Daarin staat samenwerking op het terrein van cultuur, economie, onderwijs en duurzaamheid centraal. Voor de culturele samenwerking is een tienpuntenprogramma opgesteld.

De afgelopen jaren is er op cultureel gebied al de nodige uitwisseling en samenwerking geweest. De bestaande structurele relaties en contacten tussen de theaters, gezelschappen en orkesten kunnen de komende jaren verder worden ontwikkeld. Daarnaast zien we in Groningen kansen om het imago van Groningen als *City of Talent* te versterken en creatieve (netwerk)stadprojecten met Oldenburg te ontwikkelen.

Voor culturele samenwerking denken we vooral aan thematische samenwerking op projectbasis, waar mogelijk ook in relatie met de stad Bremen. De komende jaren staan er in beide steden grote projecten op stapel, waarbij samenwerking inhoudelijk gezien interessant is.

Op kleinere schaal willen we de samenwerking en uitwisseling tussen de koren van beide zustersteden verder ontwikkelen.

Bremen

De bestaande contacten met Bremen worden verder uitgebouwd en geformaliseerd. Veel culturele instellingen zijn al jarenlang actief in Bremen. Dat heeft geleid tot vele uitwisselingen tussen instellingen, gezamenlijke kunstprojecten en coproducties. Een voorbeeld vormen de bi-locatieconcerten die de conservatoria van Groningen en Bremen

in beide steden organiseren in het kader van het Peter de Grote Festival.

Hamburg

De bestuurlijke contacten met Hamburg leidden tot concrete samenwerkingsprojecten op het terrein van creatieve bedrijvigheid (*gaming* en andere virtuele ICT toepassingen) en cultuur.

In samenwerking met Groningen, Tallinn en Hamburg wordt het Hanze Vrijhavenproject ontwikkeld, waarbij Pavlov Media en de Groningse Puddingfabriek zijn betrokken.

Tallinn

Tallinn is een zusterstad van Groningen. Sinds 2007 is de relatie tussen de twee steden nieuw leven ingeblazen. In 2007 is het Samenwerkingsverband Noord Nederland lid geworden van het Baltic Development Forum, een netwerkorganisatie van politici en bedrijfsleven uit de Baltische Zee-regio.

De stad Groningen heeft onlangs met het stadsbestuur in Tallinn afgesproken de samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van stadsontwikkeling, handelsbetrekkingen, e-dienstverlening, openbare veiligheid, talentontwikkeling en cultuur verder vorm te geven.

In 2011 is Tallinn culturele hoofdstad van Europa. Samenwerking met de zusterstad Groningen ligt voor de hand. Bij de samenwerking tussen de twee steden zijn ook de Rijksuniversiteit en de Hanzehogeschool betrokken.

Newcastle

Tussen Groningen en Newcastle bestaat op cultureel gebied vooral een literaire band. Motor is Keith Armstrong, de onofficiële stadsdichter van Newcastle die in 1992 het eerste contact legde met de gemeente. Vanaf halverwege de jaren negentig ontstond een levendig verkeer tussen het literaire circuit in Newcastle en Groningen. Vanaf 2000 brachten ook de Groningse stadsdichters (Bart Droog, Ronald Ohlsen en Rense Sinkgraven) bezoeken aan Newcastle. In oktober 2007 werd

in Newcastle het vijftienjarige bestaan van de literaire stedenband gevierd.

III.4.1 De Groningse culturele instellingen binnen- en buiten Europa

Het ontwikkelen van internationale netwerken is niet alleen voor overheden belangrijk, maar ook voor culturele instellingen. Voor het culturele veld is internationalisering een natuurlijk gegeven dat inherent is aan cultuurproductie, programmering en participatie. Culturele instellingen als het Grand Theatre, NNO, NND, NNT en festivals als Noorderlicht, Noorderzon, Noorderslag en het Peter de Grote Festival bekleden al jarenlang een internationale positie. Ze verbinden buitenlands toptalent aan zich (NNO met chef-dirigent Tabachnik en buitenlandse musici), laten hun producties in het buitenland zien (Noorderlicht, Noorderslag, NNO, NNT, NND, Grand Theatre en Guy&Roni) en bieden een podium voor zowel toptalent als nieuw talent uit binnen- en buitenland (Peter de Grote Festival, Noorderslag/Eurosonic). Het brede productiehuis Grand Theatre fungeert daarbij als spin in het web. Ook het Prins Claus Conservatorium, Academie Minerva en het Frank Mohr-instituut hebben een belangrijke rol in het ontwikkelen en in stand houden van internationale netwerken.

Een succesvol voorbeeld van internationale samenwerking is de tentoonstelling *Go China! Assen-Groningen*, een samenwerking tussen het Groninger Museum, het Drents Museum en de provincie Xi-an in China. Bij de totstandkoming van dit grootschalige project waren de bestaande bestuurlijke relaties (stedenband gecombineerd met bestuurlijke relaties tussen SNN en China) doorslaggevend. Het project is tevens een geslaagd voorbeeld van de relatie tussen kunst en economie: vooral de gemeente Assen profiteerde met 2.300 museumbezoekers per dag van de economische spin-off van deze tentoonstelling.

Een ander voorbeeld van de nauwe relatie tussen kunst en economie is de tentoonstelling *Russische Sprookjes* in het Groninger Museum. De tentoonstelling is een direct gevolg van het contract tussen de Gasunie/Gasterra in Groningen en het Russische Gazprom. Om de schilderijen uit Rusland als bruiklenen in Groningen te verkrijgen, waren de bestuurlijke- en handelsrelaties tussen Nederland en Rusland, en in het bijzonder de relaties tussen Gasterra (hoofdsponsor van het Groninger Museum) en Gazprom, van doorslaggevende betekenis. De contacten tussen het Groninger Museum en Rusland bestonden echter al langer. Sinds de tentoonstelling van Ilja Repin, die door het gascontract tussen de Groningse Gasunie en Gazprom tot stand kwam, heeft het Groninger Museum warme relaties aangeknoopt met de belangrijke musea in Rusland. Hierdoor werd het mogelijk nog meer tentoonstellingen met Russische bruiklenen te maken; *Het Russische Landschap* (2003), *In dienst van Diaghilev* (2005) en *Russische Sprookjes* (2008). Voor de laatste tentoonstelling werden werken van 17 musea en instellingen in Rusland geleend. Om de topstukken naar Nederland te krijgen deed het museum een beroep op diplomaten en politici.

De voorbeelden van de tentoonstellingen in Groningen en Drenthe illustreren aan de ene kant het belang van cultuur binnen de internationale betrekkingen, waarbij culturele uitwisseling diplomatieke, bestuurlijke en economische relaties tussen verschillende landen kunnen bestendigen en wederzijdse vriendschapsbanden kunnen worden versterkt. Tegelijkertijd kunnen al bestaande economische relaties tussen internationale bedrijven een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van internationale kunstprojecten, zoals het lenen van cultureel erfgoed uit Rusland en China.

Van belang is overigens dat culturele instellingen – inclusief het Groninger Museum en het Drents Museum – inhoudelijke keuzes op het gebied van internationale samenwerking binnen en buiten Europa

altijd zelf maken, ongeacht het internationale beleid van overheden en de prioritaire gebieden van Noord-Nederland.

III.4.2 Investeren in de internationale uitwisseling van excellente noordelijke instellingen

Er zijn veel culturele instellingen die over een internationaal netwerk beschikken. Het culturele veld heeft weliswaar veel ervaring maar beschikt vaak over te weinig personele capaciteit en financiële middelen voor een goede marketing van de internationale activiteiten. In *Kunst van Leven* stelt de minister de internationale uitwisseling van talent en topinstellingen centraal. Daarnaast onderstreept hij het belang van de programma's van de EU voor internationale samenwerking en uitwisseling.

We vinden verdere versterking van de internationale activiteiten van de stad erg belangrijk. We willen als stad onze paradepaardjes, die als culturele ambassadeurs functioneren, actiever in Europa voor het voetlicht brengen. De stad Groningen en instellingen zouden meer baat kunnen hebben bij het streven naar iets meer structuur, samenwerking en afstemming in de internationale contacten, overigens zonder daarbij een structuur op te dringen aan de culturele instellingen. Nieuwe en/of minder ervaren instellingen kunnen gebruik maken van de expertise van de instellingen die zich al hebben bewezen.

III.5 Provincie

In het voorbereidende traject voor de cultuurnota zijn we, waar mogelijk, gezamenlijk opgetrokken met de provincie. De provinciale cultuurnota 2009-2012 *Stroomversnelling II* is in 2009 vastgesteld door het College van Gedeputeerde Staten. Over een aantal onderwerpen en thema's hebben gemeente en provincie het beleid nauw afgestemd: de Kunstraad, het internationale beleid gericht op de Noordelijke Ontwikkelingsas, het noordelijk cultuurconvenant en de positie van de rijksgesubsidieerde instellingen binnen het nieuwe cultuurstelsel van het Rijk en de creatieve stad.

III.6 Lokale partners

Onze lokale partners staan dicht bij ons en zijn de eerste schakel in de versterking van de sterke punten van de stad. We zoeken de verbinding dus ook nadrukkelijk op het lokale vlak. Belangrijke partners zijn die in Het Akkoord van Groningen, het Nieuw Lokaal Akkoord en de partners met wie wij ons evenementenbeleid vormgeven.

III.6.1 Akkoord van Groningen

Op bestuurlijk niveau heeft de gemeente Groningen samen met de Rijksuniversiteit, de Hanzehogeschool (waaronder het Kunstvakonderwijs) en het UMCG het bestuurlijk netwerk *Het Akkoord van Groningen* gevormd. Deze grote instellingen trekken gezamenlijk op om de identiteit van Groningen nationaal en internationaal beter uit te dragen en om beter van elkaars kennis, expertise en creativiteit gebruik te maken. Groningen als kennisstad – Groningen als *City of Talent* – is een belangrijke doelstelling van het Akkoord van Groningen.

In het kader van het Akkoord van Groningen willen we meer aandacht besteden aan de studenten in onze stad. In Groningen wonen 46.000 studenten. Tijdens hun studietijd houden ze zich op verschillende niveaus bezig met cultuurproductie, -programmering -consumptie en -beleid. Zo schreef de studentenfractie SOG een cultuurnota. Daarnaast lopen studenten stage bij de culturele instellingen. We willen de komende jaren meer bruggen slaan tussen studenten, culturele instellingen en de gemeente Groningen: we kunnen meer van elkaar leren, elkaar vaker ontmoeten en we kunnen beter gebruik maken van elkaars netwerken. Tot nu toe gebeurt dat niet- of nauwelijks. We trekken in de komende periode jaarlijks een bedrag uit voor promotie van het culturele aanbod onder studenten en het bevorderen van samenwerking tussen studentorganisaties, de universiteit, hogeschool, ROC's, culturele instellingen en Marketing Groningen. Doel hiervan is de betrokkenheid (bijvoorbeeld door middel van cultuureducatie en marketing) van studenten bij de cultuur in

Groningen en het bereik van cultureel aanbod onder studenten te vergroten.

III.6.2 Nieuw Lokaal Akkoord

Groningen kent een goede traditie van samenwerking tussen gemeente en corporaties in het kader van de wijkvernieuwing. Het Nieuw Lokaal Akkoord (2007-2010) past daarin. Het Nieuw Lokaal Akkoord wil een extra impuls geven aan de leefkwaliteit in de stad. Er zijn middelen beschikbaar voor zowel de fysieke infrastructuur als voor de leefbaarheid in veertien aandachtswijken. Gemeente en corporaties nemen ieder de helft van deze investeringen voor hun rekening. Er wordt bij het Nieuw Lokaal Akkoord gewerkt vanuit de filosofie ‘vertrouwen in de buurt’: meer zeggenschap voor wijkbewoners en hun organisaties, meer samenhang op wijkniveau, en bevordering van zelfredzaamheid. Gemeente en corporaties hebben in het kader hiervan in 14 wijken wijkteams opgericht. Met *De wijk als werkplaats* willen we hier inhoudelijk en financieel bij aansluiten.⁸

III.6.3 Evenementenbeleid

Evenementen zijn belangrijk voor de stedelijke economie en voor sociale samenhang. We beschouwen de binnenstad bij uitstek als podium voor evenementen in onze stad. Binnen het evenementenbeleid is een goede afstemming en coördinatie tussen alle betrokken partijen van belang. Die afstemming vindt onder meer plaats in het maandelijks gemeentelijke Evenementen Overleg. Deelnemers aan dit overleg onder voorzitterschap van de coördinator binnenstad zijn de diensten OCSW, EZ, het Centraal Meldpunt Evenementen van de Milieudienst, de Groninger City Club en Marketing Groningen. Wanneer nodig schuift ook de provincie aan.

In de toekomst willen we de mogelijkheden die de huidige evenementen bieden beter benutten. We streven naar een duidelijke programmering met ieder kwartaal een topevenement.

⁸ Zie verder IV.4 Burgers

Daarnaast vinden we vernieuwing van belang. De komende jaren zijn er veel bouwactiviteiten in de binnenstad. Om de binnenstad in deze periode aantrekkelijk te houden voor een breed publiek onderzoeken we de mogelijkheid om aansluitend bij de verschillende bouwactiviteiten nieuwe evenementen te ontwikkelen. Hiervoor is budget nodig waarover in een aparte evenementennota een besluit wordt genomen.

III.7 Verwante beleidsterreinen

Binnen ons eigen gemeentelijk beleid zijn er ook veel belangrijke dwarsverbanden tussen het cultuurbeleid en andere beleidsterreinen. We hebben al geconstateerd dat cultuur een sociaal bindmiddel is. Cultuureducatie speelt daarin een belangrijke rol omdat het de intrinsieke waarde van cultuur overdraagt op kinderen en jongeren. De sociale functie die cultuur heeft, willen we versterken.

III.7.1 Beleid Onderwijs en jeugd

In Groningen is de laatste jaren sterk ingezet op de bevordering van cultuurparticipatie op scholen. Hiermee zijn al goede resultaten behaald. We willen de komende jaren OCSW-breed een integrale visie ontwikkelen om participatie van kinderen en jongeren verder te bevorderen en te verankeren. Cultuureducatie en cultuurbereik zijn twee belangrijke sporen vanuit cultuurbeleid. Door cultuureducatie in het primair onderwijs en in het voortgezet onderwijs laten we kinderen en jongeren kennis maken met kunst en cultuur. We willen aansluiten bij ontwikkelingen die een plek krijgen op de Lokaal Educatieve Agenda en de uitvoeringsplannen voor het Integraal Jeugdbeleid. Ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld Dagarrangementen en Combinatiefuncties. Er zijn tien functionerende vensterscholen, die werken volgens vastgestelde kwaliteitscriteria. Zij geven vorm aan het democratisch burgerschap, doorlopende (leer)lijnen, ouderbetrokkenheid en nieuwe passende dagarrangementen en combinatiefuncties. We willen cultuureducatie een stevige plek geven zodat op Vensterscholen een compleet aanbod aan dagarrangementen

beschikbaar is. Het project Erfgoed in de Vensterwijk Beijum is hier een goed voorbeeld van.

Ook voor de jeugd van 12 jaar en ouder willen we cultuuraanbod ontwikkelen dat aansluit bij de belevingswereld van jongeren. Vrijwel alle jongeren doen aan cultuur, maar het merendeel loopt alleen warm voor populaire vormen. Via het Fonds voor Cultuurparticipatie willen we onder meer inzetten op *De wijk als werkplaats*, waarmee we activiteiten organiseren op wijkniveau en richting de scholen in het voortgezet onderwijs. Op deze manier geven we jongeren de kans op hun eigen podium hun 'ding' te doen.

Het ministerie van OCW introduceert vanaf het schooljaar 2008-2009 de cultuurkaart in het voortgezet onderwijs. De cultuurkaart gaat de CKV-vouchers vervangen. We willen op lokaal niveau aansluiten bij de nieuwe cultuurkaart en jongeren in het voortgezet onderwijs stimuleren naar voorstellingen van Groningse culturele instellingen te gaan. In de toekomst kan de cultuurkaart wellicht mogelijkheden bieden voor het internetplatform voor jongeren Cloud – 050 en de Vensterpas. Met de festivals New Attraction en Jonge Harten Festival participeren jongeren al op grote schaal, zowel actief als receptief. Met De Steeg en de Citadel hebben we twee instellingen in huis die voorstellingen maken voor kinderen en jongeren. Ook de aanbodkant van de culturele infrastructuur moet beter aansluiten op wat jongeren willen. De culturele instellingen en festivals moeten daar, voor zover dat niet gebeurt, op een goede manier aandacht aan besteden. We maken hierover gerichte afspraken met een aantal culturele instellingen.

III.7.2 Integratie

We willen vanuit cultuurbeleid zoveel mogelijk aansluiten bij de kadernota's *Nu Ritsen! Ruimte geven, ruimte nemen in het maatschappelijk verkeer* en het *Emancipatiebeleid*. Groningen heeft een rijk cultureel leven. Dit heeft niet alleen een gunstig effect op de economische ontwikkeling maar draagt ook bij aan de sociale cohesie

van de stad. Een podium waarop verschillende doelgroepen (ook allochtonen) zichzelf kunnen laten zien, kan de eigen identiteit versterken en tot een positieve beeldvorming leiden en het wederzijdse begrip tussen de verschillende bevolkingsgroepen vergroten. Nu al worden activiteiten en festivals georganiseerd die aantrekkelijk en toegankelijk zijn voor verschillende doelgroepen, waaronder migranten. Music & Fun, New Attraction, het Bevrijdingsfestival, Latin Night en Noorderbattle zijn voorbeelden van activiteiten en festivals die zich richten op verschillende doelgroepen. Daarnaast biedt Simplon als poppodium een plek voor nieuwe muziekstromingen zoals urban, hiphop en rap. Deze muziekstromingen bereiken een groot en divers publiek van vooral (allochtone) jongeren. In de komende cultuurnotaperiode investeren we meer in cultuurbereik: cultuureducatie, programmering voor en door jongeren en *De wijk als werkplaats*. Een groter cultuurbereik kan een bijdrage leveren aan integratie.

III.7.3 Creatieve industrie

Economen zien creativiteit als de motor van de huidige economie. Waar vroeger lichamelijke arbeid en meer recent het kapitaal de grondstof waren voor economische bloei, verlenen nu kennis en creativiteit meerwaarde aan producten. Digitalisering schept talloze mogelijkheden voor productontwikkeling en nieuwe ontwerpen. Dat levert veel werk op voor bedrijven en werknemers in alle sectoren waarin kennis en creativiteit een grote rol spelen, zowel in de zakelijke dienstverlening als in de *non profit* sector. De concurrentiekracht van bedrijven wordt voor een deel bepaald door innovaties die in de *creatieve industrie* zijn ontwikkeld.

De ontwikkelingen van vraag en aanbod en marktwerking in de creatieve industrie spelen zich wereldwijd af, niet in de laatste plaats vanwege de enorme mogelijkheden van het internet en de bijna ongelimiteerde mogelijkheden om te reizen. Deze ontwikkelingen kunnen echter niet zonder fysieke knooppunten, waar mensen elkaar

ontmoeten en waar creatieve vibraties in de lucht hangen. Het culturele klimaat is een belangrijke vestigingsfactor voor de creatieve sector in een stad. Overal worden stimuleringsmaatregelen getroffen om steden in de top van de creatieve industrie te houden of te brengen. In Nederland draait alleen Amsterdam echt mee in de wereldtop. Maar ook kleinere authentieke kernen, nauw verbonden met de regio maar met de uitstraling van een creatieve stad zijn in dit verband interessant. Het zijn steden als rustpunt, met een cultureel, tolerant en open klimaat, waar talent zich kan ontwikkelen en waar kennis en toepassingen van technologische ontwikkelingen voorhanden zijn. Deze steden zijn interessant voor zover hun netwerken en verbindingen met andere geografische netwerken op dit terrein goed zijn ontwikkeld, maar waar de prijzen voor werkruimte nog betaalbaar zijn. Groningen is van oudsher zo'n plek. We stimuleren een kwalitatief hoogwaardige en veelzijdige culturele infrastructuur. Met ons beleid, gericht op de verbindingen tussen cultuur en economie en het stimuleren van talent, willen we de groei van de creatieve sector stimuleren.

Groningen = creatieve stad

Ook uit onderzoek blijkt dat Groningen een creatieve stad is met een belangrijke sector creatieve industrie. Het onderzoeksrapport *Groningen=creatieve stad* (2008) van onderzoeksbureau ETIN hanteert dezelfde definitie van creatieve industrie als de rijksoverheid. In deze definitie gaat het om die sectoren van de industrie waar individuele creativiteit, vakbekwaamheid en talent de belangrijkste ingrediënten zijn. Dat zijn de sector *Kunsten*⁹, de sector *Media en entertainment*¹⁰ en de sector *Creatieve zakelijke dienstverlening*¹¹. Het

⁹ Beeldende kunst en fotografie, podiumkunsten, muziek, dans, theater, recreatiecentra en organisatie van culturele evenementen.

¹⁰ Film, radio en televisie; schrijven en journalistiek.

onderzoek laat zien dat Groningen met 1.696 creatieve bedrijven in de top 5 staat, onder Amsterdam, Utrecht, Rotterdam en nipt onder Eindhoven. De *Kunsten* vormen 36,4% van het aantal creatieve bedrijven. Ook wat werkgelegenheid betreft scoort Groningen goed met een 6e plaats. Van de in totaal 8.171 mensen die werkzaam zijn in de creatieve industrie, zijn 1.694 personen (19,4%) werkzaam in de *Kunsten*. De toegevoegde waarde van de creatieve industrie in Groningen bedroeg volgens de berekening van ETIN anno 2005 naar schatting € 234 miljoen. Een kwart daarvan is afkomstig van de sector *Kunsten*.

III.7.4 City of Talent Groningen = innovatief

In onze Beleidsbrief versterking creatieve stad: *City of Talent Groningen = innovatief* hebben we drie actielijnen geformuleerd:

1. profilering van de stad Groningen als *City of Talent*;
2. het stimuleren van kruisbestuiving tussen het bedrijfsleven en de creatieve sector;
3. het aanwijzen van een fysiek bronpunt voor de creatieve industrie in het Ebbingekwartier.

Om dat te bereiken versterken we de dwarsverbanden tussen kunsten, creativiteit en (kleinschalige) bedrijvigheid. De belangrijkste opgave voor de komende periode is het verbinden van creativiteit, wetenschap, cultuur en economie met als doel succesrijke innovatieve concepten, processen en producten te ontwikkelen. Het Groninger Forum is daarvoor in de komende periode, zeker in de aanloopfase, een belangrijke focus en katalysator. Belangrijk is ook dat er zowel voor hoog- als voor laagopgeleide inwoners van onze stad een impuls voor de werkgelegenheid uitgaat van de creatieve stad. Zo creëert de creatieve sector werkgelegenheid

¹¹ Industriële vormgeving, modeontwerp, grafisch ontwerp, games, nieuwe media, architectuur, stedenbouwkundig ontwerp, landschapsarchitectuur en reclame.

in de horeca. Ook de nieuwe opleidingen in het MBO gericht op de creatieve sector zijn van groot belang als schakel in de creatieve keten.

Op lokaal niveau willen we voorwaarden voor artistieke ontwikkeling scheppen en belemmeringen wegnemen, waar de markt dat niet kan of niet doet. Dat kan door regelgeving te vereenvoudigen en door netwerken met elkaar te verbinden. Zo kunnen kunstenaars in contact worden gebracht met potentiële opdrachtgevers of sponsors, en ontstaan dwarsverbanden tussen de creatieve sector en de wetenschap, het bedrijfsleven of maatschappelijke sectoren.

We focussen vanuit de Beleidsbrief *City of Talent Groningen = innovatief*, op de ontwikkeling van een creatieve zone in het Ebbingekwartier als bronpunt van creatief ondernemerschap. COB10 was daarvoor het startpunt. Inmiddels zijn we bezig met een onderzoek naar huisvestingskansen van creatieve professionals en culturele instellingen in het Ebbingekwartier. We willen daarbij marktpartijen, partners in het Akkoord van Groningen en vastgoedontwikkelaars betrekken. Vanuit ons cultuurbeleid investeren we in voldoende werkruimte voor kunstenaars en sluiten we aan bij de ambitie met het Ebbingekwartier een bronpunt voor de creatieve industrie in te richten en daarbij samenwerking te zoeken met kunstenaars en cultuurinstellingen.

III.8 Structuurvisie 2008-2020 Groningen, Stad op Scherp

Om de centrumpositie van Groningen als cultuurstad en als aantrekkelijke vestigingsplaats met een uitgebreid voorzieningenniveau en daarbij behorend (inter)nationaal aanbod te behouden en te versterken, is het noodzakelijk te blijven investeren in de fysieke culturele infrastructuur.

De structuurvisie van de gemeente Groningen, *Stad op Scherp*, vormt de basis voor de fysieke ontwikkeling van de stad op de langere termijn (tot 2020). De structuurvisie bevat naast de traditionele ruimtelijk-fysieke ambities (ontwikkeling van stedelijke gebieden, verkeer en

economie) ook ruimtelijke ambities op het gebied van onderwijs, cultuur, welzijn en sport.

Items voor de toekomst

- Het *Groninger Forum* is de grootste investering in de culturele infrastructuur van de stad in de komende jaren. Het Forum vindt zijn plek in een nieuw beeldbepalend gebouw dat naar verwachting in 2015 open zal gaan.
- *Kunst op Straat*: Groningen heeft een unieke werkwijze op het gebied van de ontwikkeling van kunstopdrachten in de openbare ruimte. Kenmerken van onze aanpak zijn de hoge kwaliteit van kunstwerken, de nauwe aansluiting bij nieuwe stedenbouwkundige ontwikkelingen en een goede landing van de kunstwerken in de wijken. In de toekomst willen we het Kunst Op Straatbeleid verder verbinden met stedenbouwkundige ontwikkelingen, waardoor het opdrachtenbeleid voor de openbare ruimte nog steviger wordt verankerd in fysieke processen en aansluit bij de verschillende stedelijke structuren.
- Het CBK krijgt veel vraag voor advies over of uitvoering van Kunst op Straatprojecten, zowel bij fysieke als bij sociale ontwikkelingen. Samen met de dienst RO/EZ en OCSW werkt het CBK aan Kunst Op Straat projecten zoals Meerstad, wijkontwikkeling en de bouw van een nieuwe Vensterschool, maar het CBK heeft daarvoor niet voldoende menskracht of financiële middelen. Om te kunnen voldoen aan de adviesvraag en uitvoering van Kunst op Straat projecten, geven we de diensten RO/EZ en OCSW opdracht om te zoeken naar financiële ruimte bij (grote) projecten en co-financiering door betrokken partners.
- *De ontwikkeling van het Ebbingekwartier als creatieve stadszone*; Ondanks de gunstige ligging van het Ebbingekwartier is het gebied de afgelopen jaren onder andere door slecht onderhoud in een neerwaartse spiraal terecht gekomen. We willen het Ebbingekwartier nieuw leven inblazen en daarbij de focus leggen op het thema creativiteit. Bedrijven en voorzieningen op het

gebied van kunst, cultuur, design en marketing en nieuwe vormen van horeca en bijzondere woningen kunnen in het Ebbingekwartier een plek krijgen. Op deze manier krijgt de binnenstad ook aan de noordkant een trekker van formaat. Het Ebbingekwartier kan het laboratorium, de werkplaats en het podium zijn, waar de innovatie en creativiteit zich kan presenteren en tot vernieuwing kan inspireren.

- *De huisvesting van het kunstvakonderwijs*; het kunstvakonderwijs heeft te kennen gegeven op zoek te zijn naar nieuwe huisvesting. Juist in het Ebbingekwartier kan het kunstvakonderwijs als aanjager van het gebied fungeren. De potentie is groot, dankzij de aanwezigheid van de Rijksuniversiteit, de Hanzehogeschool en het UMCG, kleinere bedrijven, cultuurpodia, het groen van het Noorderplantsoen en de beschikbare ontwikkelruimte.

III.9 Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Met ingang van 2009 worden de ID-banen herzien. Onder de ID-banen vallen twee verschillende banen: de maatschappelijke banen en de re-integratie banen. De maatschappelijke banen blijven voortbestaan, de cultuursector krijgt er zelfs een aantal extra bij. De re-integratie banen vervallen voor een deel; de zogenaamde 'blijvers' behouden hun re-integratie baan, de zogenaamde 'uitstromers' worden vanaf 2009 niet langer door SoZaWe gesubsidieerd. Daarnaast vervalt het vangnet. Dat betekent dat de organisaties vanaf 2009 zelf het verschil tussen de daadwerkelijke loonkosten en 100% WML (wettelijk minimum loon) moeten bekostigen (circa € 5.000). In de cultuursector zijn relatief veel ID-banen die een wezenlijk onderdeel vormen van de culturele infrastructuur van Groningen. Bovengenoemde veranderingen hebben dus de nodige gevolgen voor de culturele instellingen. We hebben maatregelen genomen om de grootste knelpunten op te lossen. Er zijn circa 23 re-integratie banen. Een deel van deze banen blijft, een deel vervalt. Maar ook de blijvers verdwijnen, zodra de werknemer de baan opzegt. Om een deel van het probleem te kunnen oplossen hebben we dertien extra maatschappelijke banen toegekend aan de culturele

sector: vijf aan het Kunstencentrum en één aan het Grafisch Centrum, Stichting Baksteen, het Tschumipaviljoen, NP3, Noorderlicht, het Noordelijk Scheepvaartmuseum, De Citadel en Kunstruimte 09 (Stichting Blauw Achterland). Een deel van deze instellingen zal de maatschappelijke banen gebruiken voor het wegvallen van de re-integratiebanen, het andere deel lost er problemen mee op in het personeelsbestand.

Daarnaast kan SoZaWe een incidentele overgangssubsidie verstrekken voor het opvangen van het vangnet. Het totaal van het WML en het vangnet was een subsidie van 125%. De overgangssubsidie bedraagt in 2009 een bedrag dat overeenkomt met 12,5% van het WML en in 2010 een bedrag dat overeenkomt met 6,25% van het WML. Door deze overgangssubsidie en de extra maatschappelijke banen zijn de grootste knelpunten voorlopig opgelost. Tot slot verhogen we de subsidie aan verschillende instellingen zodat zij (een deel van hun) ID-banen regulier kunnen maken.

Cultureel ondernemerschap is een voorwaarde voor een bestaan als zelfstandig kunstenaar. Kennis van subsidiemogelijkheden, maar ook kennis van de markt en van sponsoring en technieken om werk aan de man te brengen is essentieel om als kunstenaar te kunnen overleven en niet alleen artistiek maar ook economisch succesvol te zijn. Startende kunstenaars kunnen gebruik maken van de Wet Werk en Inkomensvoorziening Kunstenaars (WWIK). De Dienst SoZaWe voert deze wet uit, inclusief het flankerend beleid om kunstenaars waar nodig te begeleiden bij het inrichten van een beroepspraktijk. Daarmee beschikt deze dienst over een groot bestand van (startende) kunstenaars. Op dit moment ontbreken passende presentatiemogelijkheden voor startende kunstenaars die nog geen eigen netwerk hebben opgebouwd. We vragen SoZaWe om op dat gebied nauw samen te werken met de initiatiefnemers van het Ebbingekwartier.

III.10 Marketing Groningen/city marketing

We vinden dat onze kernvoorzieningen in staat moeten zijn hun producten op de internationale markt te verkopen. Als gemeente willen we, waar mogelijk, de instellingen ondersteunen bij het leggen van contacten in Noord-Oost Europa. We zullen hierover ook in contact treden met Marketing Groningen. Daarnaast willen we inzetten op de collectieve promotie van ons cultuurgoed. Vooral van de kernvoorzieningen verwachten we dat ze zich in programmering en marketing rekenschap te geven van de breedte van het publiek in stad en ommelanden. Het doel moet zijn om voor diverse doelgroepen, zoals studenten en ouderen, een aantrekkelijk aanbod te genereren. We gaan met de culturele instellingen, EZ en de provincie een plan ontwikkelen waarin we de collectieve promotie voor de cultuursector handen en voeten geven. We willen hiervoor alvast een structureel bedrag van € 10.000 reserveren. We vragen Marketing Groningen en het culturele veld om samen een voorstel voor de versterking van de collectieve marketing van de cultuursector te ontwikkelen.

IV Cultuureclusters

In vorige cultuurnota's maakten we onderscheid tussen kernvoorzieningen, specifieke voorzieningen en incidentele subsidies. We houden ook in deze nota aan die indeling vast. Maar we willen ook op een andere manier naar onze voorzieningen kijken en wel vanuit de functie die ze in het gemeentelijke culturele openbare leven vervullen. We omschrijven vier clusters: *pleinen, beelden, makers en burgers*. Deze indeling biedt ons een iets ander perspectief op het culturele veld en helpt ons om tot een goed overzicht en prioritering van voorzieningen te komen.

IV.1 Pleinen

Het *plein* gebruiken we als metafoor voor alle instellingen die een podium bieden aan kunstenaars, gezelschappen, orkesten en bands, waar cultuurliefhebbers hun hart kunnen ophalen en/of die een plek zijn voor inhoudelijke ontmoetingen en debat. Bij deze instellingen ligt het accent, behalve op ontmoeting en debat, vooral op de receptie van kunst en cultuur.

Een plein stroomt vol met mensen als er iets te doen, te zien, te horen of te bespreken is en loopt weer leeg als dat moment voorbij is. Zo is dat ook met podia. Uitvoerende kunstenaars en performers treden op en brengen steeds opnieuw een directe interactie teweeg tussen henzelf en het publiek. De programmeurs maken als intermediair een keuze uit het aanbod; het publiek heeft eigen voorkeuren, maar kan zich ook laten verrassen. In een grote stad hoeft het publiek niet te reizen om toch mee te maken wat er wereldwijd gebeurt: het aanbod komt naar de stad toe.

Het is belangrijk om als stad een aantal verschillende, aantrekkelijke podia te hebben die voldoen aan de eisen van de gezelschappen en het publiek. Die eisen zijn onderhevig aan nieuwe technieken en nieuwe modes en variëren per speelwijze en genre.

IV.1.1 Pleinen in Groningen

Groningen is een compacte stad en herbergt in het beloofbare centrum een complete culturele infrastructuur. Dat is uniek voor een middelgrote stad in Nederland en in die zin is Groningen bijzonder. De stad vervult een centrumfunctie voor de noordelijke regio in een betrekkelijk leeg achterland. De stad is ook een uitvalsbasis om podia op bijzondere locaties op het platteland te bezoeken. De jazz fietstour is daarvan een voorbeeld.

In Martiniplaza, in de Stadsschouwburg en De Oosterpoort, in het Grand Theatre, op een theaterschip of een verlaten fabrieksterrein, de Drafbaan en het Waagplein, in het Noorderplantsoen en in Kardinging, in de Der Aakerk en op de Martinatoren: overal kan worden opgetreden en overal stroomt het publiek toe. Het gaat goed met de podia, de bezoekerijfers zijn hoog. Het publiek in Groningen is divers. Door de omvangrijke kennisinfrastructuur heeft Groningen een relatief hoogopgeleide bevolking. Een kwart van de bevolking studeert aan universiteit, hogeschool of mbo. Groningen telt bovendien meerdere kunstvakopleidingen. De kennisinfrastructuur biedt veel werkgelegenheid aan hoogopgeleide werknemers. Daardoor is het publiek over het algemeen goed geïnformeerd en is er publiek voor de nieuwste ontwikkelingen binnen elke discipline.

De programmeurs van de podia weten met hun uitgebreide netwerken gezelschappen, ensembles en podiumacts van over de hele wereld te contracteren in allerlei verschillende disciplines. Dat geldt voor de grote podia en vooral voor festivals, die in een kort tijdsbestek het neusje van de zalm of het nieuwste van het nieuwste in een bepaalde discipline kunnen laten zien: Noorderslag, Noorderlicht en Noorderzon, het Peter de Grote Festival, de Groningse dependance van het Internationaal Filmfestival Rotterdam of het festival voor nieuwe muziek dat Prime elk jaar organiseert. Jonge Harten programmeert hoogwaardige voorstellingen speciaal voor jongeren. Vera en het Grand Theatre weten vanwege hun uitgebreide netwerk gearriveerde bands en gezelschappen van ver naar Groningen te halen. Simplon richt zich op een speciaal segment van de markt voor jongeren.

IV.1.2 Pleinen: disciplines en instellingen

Theater

NRC Handelsblad van 9 april 2007 begint zijn uiteenzetting over cultuur in steden met de zin "Groningen, Tilburg en Den Bosch gaan een mooie toekomst tegemoet. Zij hebben een oude binnenstad, betaalbare huizen, parkeerplaatsen en een interessant cultureel aanbod". Het artikel verwijst naar de Atlas van de Nederlandse Gemeenten 2007, die is gewijd aan het belang van cultuur voor de stad. Van de 50 grootste gemeenten is het culturele aanbod en de cultuurdeelnemers onderzocht. Groningen scoort op beide terreinen zeer hoog. Buiten de Randstad concentreren de podiumkunsten zich in Groningen, Nijmegen en de Brabantse steden. Wat betreft de omvang van het culturaanbod in de sectoren podiumkunsten, theater, klassieke muziek, popmuziek en filmhuizen staat Groningen in de top vijf.

Het theater heeft zich de afgelopen jaren in de breedte weten te ontwikkelen. De grote zaal verheugt zich in een hernieuwde belangstelling van theatermakers en publiek, er is een groot aanbod van producties voor de vlakkevloerzalen en er worden veel locatietheaterproducties gemaakt. Dit zien we ook terug in Groningen. Afstemming in programmering is belangrijk en we zien dat dat op dit moment ook gebeurt. Martiniplaza en De Oosterpoort & de Stadsschouwburg doen dat op het gebied van opera, pop, grootgemonteerde dans en cabaret. Voor een festival als *De hel van het Noorden*, waarin het Vlaamse theater centraal staat, is sprake van een nauwe samenwerking tussen De Oosterpoort & de Stadsschouwburg en het Grand Theatre.

De visitatiecommissie en de Kunstraad benadrukken dat Groningen een vlakkevloertheater met 400 stoelen mist. Een deel van het landelijke theateraanbod is hierdoor niet in Groningen te zien. De commissie adviseert de gemeente om de mogelijkheden te onderzoeken om in de toekomst toch een dergelijke zaal te realiseren, waarbij de commissie programmering door meerdere instellingen wenselijk vindt om op die

manier de druk op de verschillende podia in de stad te verlichten. Daarvoor hebben we in het kader van de cultuurnota geen middelen beschikbaar. We nemen kennis van de bevindingen van de visitatiecommissie maar zien in de komende twee jaar geen mogelijkheden een vlakkevloerzaal te realiseren.

We willen dat de Stadsschouwburg zich nog meer gaat profileren als kwaliteitspodium met de nadruk op het gesubsidieerde aanbod. We juichen het toe dat het NNT zich gaat ontwikkelen als het stadsgezelschap van de Stadsschouwburg. Zo kunnen een producerende instelling en een presenterende instelling een hechte band met elkaar aangaan en zorgen voor een bloeiend theaterklimaat.

We willen op onze podia de basis op orde houden en het mogelijk blijven maken dat het bijzondere aanbod in onze stad te zien is. Dat betekent dat we moeten investeren in de organisaties die dit aanbod programmeren. In de voorgaande cultuurperiode hebben we het achterstallig onderhoud bij De Oosterpoort & de Stadsschouwburg weggewerkt. In het kader van 'De basis op orde' willen we de subsidies van een aantal podiumkunsteninstellingen verhogen.

De Oosterpoort & de Stadsschouwburg

De Oosterpoort & de Stadsschouwburg (OPSB) behoort met ongeveer 600 voorstellingen en concerten en een subsidiebudget van ongeveer € 6 miljoen tot de grootste culturele instellingen in Groningen. De organisatie met een groep van bevlogen en enthousiaste medewerkers bereikt jaarlijks een groot publiek van ongeveer 210.000 bezoekers. De OPSB is een podium voor zeer uiteenlopende kunstenaars, zowel uit Nederland (waaronder de regio) als het buitenland. De OPSB heeft de ambitie om in de top vijf van de Nederlandse concertzalen en theaterpodia te staan. De OPSB programmeert een breed aanbod voor een breed publiek uit de stad en de regio.

De OPSB is in 2007 gevisiteerd. Ondanks de positieve resultaten is de visitatiecommissie op een aantal punten kritisch en bezorgd over het functioneren van De OPSB. De OPSB heeft bijvoorbeeld geen samenhangende artistieke visie op de toekomst van de programmering. De commissie mist een visie op de rol die de instelling in de samenleving wil spelen en de betekenis die de OPSB voor het publiek wil hebben. Dat laatste geldt in het bijzonder voor samenwerking op het terrein van marketing en publiciteit. Door meer samenwerking met lokale initiatieven kan volgens de commissie de binding met de stad worden verbeterd. Ook mist de commissie een cultuureducatief programma.

We volgen de aanbevelingen van de visitatiecommissie en geven de OPSB opdracht op korte termijn een cultuureducatief programma te ontwikkelen (beleid en activiteiten). Daarnaast willen we dat de OPSB een heldere en eenduidige totaalvisie voor de toekomst ontwikkelt en daarin meer aandacht besteedt aan de publieksfunctie en de samenwerkingsmogelijkheden in de stad op het terrein van marketing en publiciteit. We zien voor de OPSB bovendien een rol weggelegd in *De wijk als werkplaats*.

Kruithuis

Er is de afgelopen periode fors geïnvesteerd in het gebouw van De Oosterpoort. Het onderhoud is op orde, het interieur weer helemaal *up to date*. De volgende stap is de aanpak van het onderhoudsprobleem bij het Kruithuis. Voor deze huisvestingssituatie hebben we nog geen oplossing. In 2009 laten we een toekomstverkenning uitvoeren voor het Kruithuis.

Grand Theatre/Prime

Het Grand Theatre is een internationaal opererend productiehuis dat hedendaagse dans, theater en muziek ontwikkelt, produceert en presenteert. Belangrijkste taak is het optimaal accommoderen en presenteren van podiumkunstenaars op basis van inhoudelijke en

persoonlijke betrokkenheid, waarbij professionaliteit, authenticiteit, ontwikkeling en vernieuwing de belangrijkste criteria zijn.

Het Grand Theatre weet een verassend, aantrekkelijk en vernieuwend aanbod te programmeren. We vinden deze functie belangrijk voor de culturele infrastructuur en aanvullend voor de stad.

Het profiel van het Grand blijft eigenzinnig: het Grand pikt kunstenaars op die elders niet onderkend worden maar later vaak blijken uit te groeien tot internationaal belangrijke kunstenaars. Verder blijft de productionele samenwerking met instellingen in het buitenland op festivals van belang. Dit is een sterk punt. Het Grand investeert veel in plekken en initiatieven in het buitenland en heeft daardoor meer *exposure* dan andere productiehuizen.

Grand Theatre en Prime (producent van hedendaagse muziek) fuseren vanaf 2009 tot een nieuw, breed productiehuis voor muziek, dans en theater. Het Grand Theatre werkt al langere tijd met Prime samen, zowel programmatisch al productioneel. Deze samenwerking heeft Prime ook met andere instellingen in het Noorden, bijvoorbeeld met festivals als Oerol en Noorderzon, met Station Noord, Jonge Harten en met Club Guy & Roni. De samenwerking heeft voor Prime afgezien van inhoudelijke redenen ook een noodzaak omdat Prime niet over een eigen podium beschikt. Verder speelt mee dat het Grand en de instellingen waarmee wordt samengewerkt tegen de grenzen van de eigen organisatie aanlopen en dat krachtenbundeling bijna een noodzaak wordt. Door de toenemende groei van het aantal activiteiten is de interne organisatie van het Grand onder druk komen te staan. Zonder extra middelen is verdere ontwikkeling van de interne organisatie lastig.

Grand Theatre is in 2007 gevisiteerd. De visitatiecommissie vindt het niet wenselijk dat een deel van de rijksmiddelen voor de productiefunctie wordt ingezet voor de gemeentelijke podiumfunctie. Daarbij ligt een verdere profilering van de productiefunctie samen met Prime voor de hand en dit lijkt goed te passen bij het advies van de

Raad voor Cultuur waarin onder meer wordt gesteld dat productiehuisen zich aan gezelschappen moeten verbinden. De ontwikkeling sluit eveneens goed aan bij de tendens dat de grenzen tussen de podiumkunsten vervagen en dat er in toenemende mate sprake is van *cross-overs*.

Een sterk en breed productiehuis in de vorm van Grand+ betekent een versteviging van de culturele infrastructuur in het Noorden.

We verhogen de subsidie aan het Grand Theatre met € 115.000 tot € 409.200. We baseren ons hierbij op het advies van de Kunstraad. Daarnaast stellen de noordelijke overheden voor het Grand Theatre een totaalbedrag van € 93.000 beschikbaar. Omdat het Grand Theatre als noordelijk productiehuis in de stad Groningen is gevestigd, is het subsidieaandeel van gemeente en provincie hoger dan het aandeel van de provincies Friesland en Drenthe en de stad Leeuwarden. De convenantsbijdrage aan het Grand is deels bedoeld om ook in de komende periode de bezuinigingsmaatregel van het rijk van vier jaar geleden ongedaan te maken.

Martiniplaza

In 1999 is besloten bij de Martinihal, sindsdien Martiniplaza, een congres- en theaterzaal te bouwen voor 1600 mensen. Inmiddels is Martiniplaza een aantal jaren in vol bedrijf. Martiniplaza programmeert vooral muziektheater, het grote cabaret, en populaire muziek als K3 en Frans Bauer, en trekt daar een groot publiek mee. In de afgelopen periode oversteeg het bezoekersaantal steeds de verwachtingen. De gemeente levert jaarlijks een subsidie op de kapitaallasten van de verbouwing van het complex.

Het commerciële en grootgemonteerde aanbod is in Martiniplaza op een goede manier onder dak. Martiniplaza, De Oosterpoort en de Stadsschouwburg hebben afspraken gemaakt over de afstemming van de programmering. Voor bepaalde categorieën in het aanbod (grootgemonteerde opera en dans) wordt samengewerkt. Dankzij de

nieuwe theaterzaal van Martiniplaza kan aan meer mensen een breder programma worden geboden.

Martiniplaza huisvest jaarlijks honderden evenementen. Van landelijke congressen tot K-3, van Rob de Nijs tot Nick & Simon. Martiniplaza opereert kortom als multifunctioneel evenementencomplex in een sterk fluctuerende markt met steeds nieuwe concurrenten. Door de juiste combinatie van functionaliteit en uitstraling weet Martiniplaza zijn totale marktpositie te behouden en uit te bouwen. Inmiddels is in de topsporthal een nieuwe tribune met 1200 gestoffeerde stoelen en een nieuwe businesslounge aangebracht.

Op blz.7 gaven wij al aan dat wij het accres op de subsidie van Martiniplaza terugbrengen tot de oorspronkelijk afgesproken 50%. Dit gebeurt met ingang van 2009. De overige 50% wordt ingezet voor dekking van de Cultuurnota 2009-2012.

Jeugdtheater

Om nieuwe generaties de kans te geven zich te ontwikkelen tot culturele burgers is het belangrijk dat kinderen en jongeren kennis maken met verschillende cultuurvormen. Groningen heeft een breed palet aan instellingen voor jeugd en jongeren. De Kunstencentrum Groep richt zich met de Jeugdtheaterschool op jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. De Citadel maakt al sinds 1992 professioneel jeugdtheater voor het basis- en voortgezet onderwijs. De Noorderlingen is een theaterproductiekern voor talentvolle jongeren van 12 tot 20 jaar. De Steeg is het productiehuis voor jeugdtheater voor jongeren in het voortgezet onderwijs, Middelbaar Beroeps Onderwijs en daarbuiten. Daarnaast initieert en ondersteunt De Steeg kleinschalige initiatieven die tot doel hebben jongeren actief bij theater te betrekken.

Er zijn diverse samenwerkingsverbanden ontstaan, zoals tussen de Noorderlingen, de Citadel en het Jonge Harten Festival. Deze ontwikkelingen breiden we graag verder uit zodat instellingen elkaar kunnen versterken. Een voorbeeld is de combinatie tussen het Jonge Harten Festival en het NNT. Het NNT wil zich meer als stadsgezelschap onderscheiden en een band met jong en nieuw publiek opbouwen. Het project *Dichterbij* als structureel educatieproject van het NNT is hier een goed voorbeeld van. We willen het NNT een zinvolle plek geven in het netwerk van scholen en aanbieders.

We vinden dat in Groningen een evenwichtige infrastructuur voor de jeugd aanwezig is en zien het als onze verantwoordelijkheid het kwalitatief hoogstaande aanbod van jeugdpodiumkunsten te faciliteren. In Groningen zijn er goede randvoorwaarden geschapen om jongeren kennis te laten maken met verschillende kunstvormen. De diversiteit in het aanbod van de verschillende instellingen zou echter nog kunnen worden vergroot.

We vinden het belangrijk dat de instellingen zich vanuit hun kerntaak actief bezig (gaan) houden met cultuureducatie en zullen hen bij de inrichting en optimalisering hiervan ondersteunen. De komende periode willen we nadere afspraken maken met de provincie Groningen over de hoogte van subsidies aan het jeugdtheater. Instellingen op het gebied van jeugdpodiumkunsten spelen immers een groot deel van hun voorstellingen op scholen in hun eigen regio. Daarom is het belangrijk dat de regio hiervoor eveneens financiële verantwoordelijkheid draagt.

De Noorderlingen

De Noorderlingen heeft een theaterproductiekern voor talentvolle jongeren van 13 tot 23 jaar. De productiekern maakt en toont voorstellingen en presentaties op basis van een regieconcept, improvisaties en spelopdrachten. Daarmee brengt De Noorderlingen de spelers op een uitdagende wijze liefde voor het theater maken en spelkwaliteiten bij. De Kunstraad meent dat De Noorderlingen binnen de culturele infrastructuur van Groningen een bijzondere plaats

inneemt als kweekvijver van getalenteerde jongeren. Het realiseren van voorstellingen maakt wezenlijk deel uit van het vormingsproces van de jongeren.

De Noorderlingen maakt onderdeel uit van de landelijke basisinfrastructuur en ontvangt van het Rijk een bedrag van € 27.700. De Raad voor Cultuur vindt het opleidingselement van De Noorderlingen van groot belang voor Groningen en de Raad vindt ook dat deze kant van de activiteiten van de organisatie goed wordt aangepakt. De Noorderlingen draagt bij aan de ontwikkeling van jong theatertalent in de noordelijke regio. De instelling heeft in de optiek van de Raad een landelijke functie vanwege de hoge kwaliteit van de opleiding en de voorstellingen en vanwege de doorstroming van deelnemers naar kunstvakopleidingen en het professionele circuit.

De Steeg

De Kunstraad adviseert De Steeg onder te brengen bij het onderwijsbeleid. Maar wij vinden De Steeg ook een belangrijke factor binnen de culturele infrastructuur en blijven de instelling dan ook structureel subsidiëren in het kader van het Fonds voor Cultuurparticipatie, voor een bedrag van € 35.000. Theater De Steeg maakt en speelt theaterproducties voor jongeren van 11 tot en met 18 jaar, waarbij uitgangspunt is dat jongeren kennismaken met theater als kunstvorm en ervan leren genieten. Daarnaast wil men een ontmoetingsplek bieden voor jongeren om hun eigen interesses en talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Het bieden van een podium, werkplaats, laboratorium en broedplaats voor jong talent zijn daarvoor de middelen. Theater De Steeg is een laagdrempelige voorziening die veel scholen bereikt en op een aansprekende en herkenbare wijze maatschappelijke thema's aan de orde weet te stellen. Wij vinden Theater De Steeg om die redenen een belangrijk onderdeel van de culturele infrastructuur van Groningen.

Jonge Harten Festival

Het Jonge Harten Festival zorgt ervoor dat jongeren op een interactieve manier kennis kunnen maken met theater als grens- en cultuuroverschrijdende kunstdiscipline. Ook wil het Jonge Harten Festival jonge kunstenaars in contact brengen met een jong publiek en de mogelijkheid geven nieuw materiaal te ontwikkelen. Het festival heeft zich de afgelopen jaren sterk ontwikkeld en streeft ernaar de komende jaren uit te groeien tot een landelijk erkend kwaliteitsmerk op het gebied van jongeren, theater en internationale samenwerking. Om het Jonge Harten Festival op het huidige niveau te kunnen laten functioneren, subsidiëren we het festival de komende jaren structureel met € 55.000. We baseren ons hierbij op het advies van de Kunstraad. Het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten is positief over de subsidieaanvraag van Jonge Harten door de voorbeeldfunctie die het festival vervult ten aanzien van jongerenmarketing en vanwege de onderscheidende wijze van het samenbrengen van doelgroepen en programmering. Ter versterking van zijn activiteiten op het gebied van expertise-uitwisseling wordt het huidige subsidiebedrag verhoogd en wordt Jonge Harten opgenomen in de regeling Vierjarige subsidies Podiumkunstinstituten 2009-2012 voor € 88.499.

De Citadel

Theater De Citadel maakt theatervoorstellingen en brengt die naar de scholen in de noordelijke provincies, waaronder de stad Groningen. De theaterervaring staat daarbij centraal. Dit kan ook betekenen dat De Citadel locatievoorstellingen maakt. De Citadel maakt al sinds 1992 professioneel jeugdtheater voor het basis- en voortgezet onderwijs. Volgens de Raad voor Cultuur heeft De Citadel een belangrijke functie als jeugdtheatergezelschap in de regio noord. De Raad waardeert het dat de instelling jonge regisseurs heeft aangetrokken om de continuïteit te waarborgen. De Raad stelde voor om de instelling op te nemen in de basisinfrastructuur 2009-2012 en een subsidiebedrag toe te kennen dat hoger is dan de huidige subsidie ten behoeve van continuering en uitbreiding van de activiteiten. De Citadel maakt onderdeel uit van de landelijke basisinfrastructuur en ontvangt van het Rijk een bedrag van

€ 486.455. Wij kennen De Citadel met ingang van 2009 een structurele subsidie toe van € 36.400 als bijdrage in de huisvesting van het gezelschap in het pand De Studio. De komende jaren gaan we in gesprek met de organisatie over de huisvesting.

Festivals

Festivals laten in een kort tijdsbestek de verscheidenheid aan ontwikkelingen binnen een bepaalde kunstdiscipline zien, tonen *cross-overs* of bieden juist verdieping van een enkel onderwerp. Festivals zijn door het laagdrempelige karakter vaak publiekstrekkers. De populariteit van festivals is tegelijkertijd een valkuil. De kosten van het aanbod stijgen vanwege de internationale concurrentie en de professionalisering van de sector. Het domein van de kunsten is een arbeidsintensieve sector en dat geldt zeker voor de productie van festivals. Naarmate een festival meer publiek trekt worden de productiekosten hoger. Vanwege de complexiteit van de operatie komen er ook nieuwe kosten bij, met name voor huisvesting, logistiek, veiligheid en milieuvriendelijke productie. Daar staat tegenover dat sommige festivals in staat zijn veel geld uit de markt te halen door kaartverkoop, horeca en sponsoring. Vooral waar grote reproductiemogelijkheden zijn, zoals in de popmuziek, is de markt actief.

Het festivalklimaat in Groningen is gunstig. Kenmerkend voor de festivals in Groningen is de organische groei, de hoge kwaliteit (inhoudelijk en organisatorisch) en het sterk internationale karakter van de programmering. De festivals Noorderlicht¹², Noorderzon en Noorderslag/Eurosonic zijn van grote betekenis voor de stad. Daarnaast is het Jonge Harten Festival (zie ook hierboven op blz.34) een belangrijk theaterfestival voor het aanboren van nieuw jong publiek en levert het Peter de Grote Festival een belangrijke bijdrage aan een inspirerend klimaat voor klassieke muziek. Groningen kent

¹² Zie cluster beelden

daarnaast tal van kleinere festivals in verschillende disciplines, zoals de pocketeditie van het Internationale Film Festival Rotterdam.

Noorderzon

Het Noorderzon *Performing Arts Festival* is hét evenement in Groningen dat het einde van de zomer en het begin van het nieuwe theaterseizoen markeert. Het festival combineert een actueel internationaal aanbod met opkomend talent uit de eigen regio. Noorderzon werkt daarbij samen met lokale partners (NNT, Grand Theatre, het CBK, de Noorderlingen, Images, het NND, De Stadsschouwburg, Simphon, GAVA etc.). Aan het festival werken zo'n 280 vrijwilligers mee.

Een deel van het programma speelt zich *downtown* af, op de podia in de binnenstad, buiten het festivalterrein in het Noorderplantsoen. Met zo'n brede coalitie en zoveel podia heeft Noorderzon draagvlak gecreëerd in het culturele veld en vormt Noorderzon een belangrijk theaterpodium voor de hele stad. Het festival trekt in tien dagen tijd, afhankelijk van het weer, tussen de 110.000 en 125.000 bezoekers, waaraan 28.000 à 30.000 kaartjes worden verkocht. Veel bezoekers komen voor de bijzondere sfeer, de ontmoeting en de gratis optredens. Noorderzon trekt een breed publiek, van professional tot beginneling en van doorgewinterde bezoeker tot het kind dat voor het eerst met zijn ouders meegaat. Noorderzon is daarmee een laagdrempelig festival. De festivalorganisatie trekt elk jaar weer nieuwe medewerkers aan die *on the job* getraind worden en van wie sommigen doorgroeien tot volwaardige festivalorganisatoren. Ook in dat opzicht is het festival belangrijk voor Groningen. Noorderzon werkt de komende periode aan de profilering van de zakelijke communicatie en marketing om zowel publiek uit stad en regio als de rest van Nederland en (Noord) Duitsland naar het festival te trekken. Voor de internationale festivalsector gaat Noorderzon de komende periode een speciaal aanbod ontwikkelen met als doel het uitwisselen van kennis en het stimuleren van culturele uitwisseling.

Op artistiek terrein wil Noorderzon samen met het NNT en het Grand Theatre en met een of meer internationale partijen een internationale coproductie maken. Daarnaast wil het festival de komende periode aandacht besteden aan nieuw videowerk van Groningse bodem en het platform daarvoor verbreden. Noorderzon werkt daarvoor samen met het Gronings Audiovisueel Archief.

De bijzondere festivallocatie vraagt om strenge milieumaatregelen. Noorderzon werkt in dat kader aan duurzame nutsvoorzieningen en draagt met een aantal specifieke producten die op het festival te koop zijn bij aan innovatie.

Noorderzon heeft net als de andere grote festivals te maken met autonome kostenstijgingen. De concurrentie op de internationale markt wordt steeds groter: steden over de hele wereld faciliteren inmiddels festivals en andere grote culturele gebeurtenissen. De stijgende vraag leidt tot prijsstijgingen. Het festival vraagt om een adequate beloning van professioneel personeel in de basis van het festival. Om Noorderzon op het huidige niveau te kunnen laten functioneren, verhogen we de subsidie met circa € 100.000 naar € 250.000. We baseren ons hierbij op het advies van de Kunstraad.

Noorderslag/Eurosonic

Het Noorderslagweekend is de verzamelnaam voor drie popmuziek-evenementen die aan het begin van elk jaar in de stad Groningen worden gehouden: Eurosonic, het Noorderslag Festival en het Noorderslag Seminar. Het Noorderslagweekend wil het platform zijn voor de ontwikkeling en promotie van de Europese popmuzieksector en optredende acts uit Nederland en de rest van Europa de ultieme kans bieden op een internationale carrière. Noorderslag werd in 2008 voor het eerst live uitgezonden op de Nederlandse televisie door de NPS. De Duitse televisiezender WDR doet dit al sinds 2005.

Stichting Noorderslag wil de komende periode de kwaliteit van het programma en de organisatie versterken (investeren in medewerkers en automatisering), en haar positie als Europees platform bestendigen.

Noorderslag/Eurosonic wil vanaf 2009 het belangrijkste Europese showcasefestival zijn voor nieuwe Europese livemuziek. Daarnaast is talentontwikkeling een speerpunt, net als het versterken van de interculturele dialoog en de verbinding tussen cultuur en economie (Noorderslagweekend als netwerkevenement en economische spin-off voor bedrijfsleven in Noord Nederland).

Noorderslag ontwikkelt samen met een Gronings internetbedrijf en Europese publieke omroepen een digitaal platform dat 365 dagen per jaar nieuw Europees talent zal profileren (MyEuroSonic.eu).

Om Noorderslag op het huidige niveau te kunnen laten functioneren, adviseert de Kunstraad een verhoging van de subsidie met € 100.000 vanuit de cultuurbudgetten en een bedrag van € 50.000 uit EZ-middelen. Noorderslag/Eurosonic ontving de afgelopen jaren een bijdrage uit de middelen die in het kader van het Economisch Business Plan gereserveerd zijn voor evenementen. Voor 2009 reserveren wij daaruit een bedrag als bijdrage in de kosten van de Europese activiteiten van Noorderslag/Eurosonic. Het festival genereert veel uitstraling voor de stad.

We kennen vanuit de cultuurbegroting een bedrag van € 100.000 toe aan Noorderslag. Daarmee verhogen we het subsidiebedrag met ruim € 50.000. We baseren ons hierbij op het advies van de Kunstraad.

Muziek

In Groningen is een breed aanbod op het gebied van klassieke en hedendaagse muziek. Dit aanbod wordt gepresenteerd op de diverse podia binnen en buiten de stad. In de eerste plaats zijn er de klassieke muziekconcerten in de grote en kleine zaal van De Oosterpoort en de opera's in de schouwburg. Vaste bespeler van de grote zaal in De Oosterpoort is het Noord Nederlands Orkest (NNO). Naast de concerten in de kernvoorziening De Oosterpoort & de Stadsschouwburg (een breed aanbod voor een breed publiek) is er het specifieke aanbod van Musica Antiqua Nova dat bestaat uit authentiek uitgevoerde kamermuziek op bijzondere locaties. En dan zijn er nog de Groningse Muziekvereniging, the Northern Consort, het Prinses

Christina Concours, het Eem en Weemfestival, het Haydn Jeugd Strijkorkest, het Peter de Grote festival en de overige activiteiten die het Prins Claus Conservatorium in de Andrea Elkenbrachtzaal organiseert. Ten slotte zijn er de orgelconcerten in kerken, de bespelingen van het carillon van de Martinitoren en de concerten hedendaagse muziek van Stichting Prime.

Dit gevarieerde landschap wordt aangevuld met het aanbod van de vele amateur-orkesten en -koren in de stad, te zien op de reguliere concertpodia, in kerken, in huiskamers, op pleinen et cetera. De komende periode ontwikkelen wij een integrale visie op muziekpodia en –evenementen. Deze moet voorkomen dat subsidieaanvragen, moties en voorstellen in dit kader los en door steeds verschillende partijen worden beoordeeld. Met de ontwikkeling van een integrale visie ontstaat een instrument waarmee individuele voorstellen en aanvragen kunnen worden getoetst.

Met een aantal bovengenoemde instellingen hebben we een incidentele of structurele subsidierelatie. Van cruciaal belang voor de culturele infrastructuur van Noord-Nederland is het NNO.

Noord Nederlands Orkest (NNO)

Het NNO heeft met de in 2005 aangetreden chef-dirigent Michel Tabachnik een succesvolle periode achter de rug, waarbij het orkest zich op verschillende terreinen sterk heeft gemanifesteerd.

Voorbeelden zijn de speelkwaliteit van het orkest, de verrassende en soms uitdagende programmering, de *cross-overs* met andere disciplines, de samenwerking met kunstenaars uit andere disciplines (acteurs, zangers uit ander muzikale genres) en de profilering in het buitenland. Onder leiding van Tabachnik gaf het orkest twee spraakmakende concerten in de *Salle Pleyel* en de *Cité de la Musique* in Parijs.

Ook willen we hier de projecten die het NNO regelmatig in de openlucht uitvoert noemen, waaronder de succesvolle scenische opvoering van de opera *Die Zauberflöte* op de Vismarkt, gevolgd door

La Traviata in de zomer van 2008. Het NNO probeerde met een nieuwe koers een nieuw en breder publiek te bereiken. Dat het orkest daarin is geslaagd illustreren de bezoekersaantallen die stegen van 58.000 in 2005 naar 98.000 in 2007. Het NNO verstrekt ook de compositieopdracht. Deze opdracht is door de gemeente ingesteld ter gelegenheid van het afscheid van Cees Bolle als bestuurslid van het NNO en wordt om het jaar verstrekt aan internationale, grote componisten. De wereldpremière wordt uitgevoerd in Groningen en daarna landelijk en internationaal nog vaker uitgevoerd. Belangrijkste doelstelling voor 2009-2012 is kwaliteitsverhoging van het orkest en de producties. Het NNO heeft onder deze noemer een aantal beleidswensen bij het rijk ingediend. Het rijk heeft de subsidie aan het NNO niet verhoogd, maar ook geen korting doorgevoerd in het kader van de generieke korting Cultuurprofijs. Per saldo krijgt het NNO er dus geen extra geld bij voor deze beleidswensen.

Haydn Jeugd Strijkorkest (HJSO)

Het Haydn Jeugd Strijkorkest richt zich op de ontwikkeling van jong strijkerstalent, dat in het orkest ervaring opdoet en door de organisatie begeleid wordt. Het orkest heeft een volledig jaarprogramma, inclusief een buitenlandse tournee. Het HJSO geeft 12 tot 15 concerten per jaar. Om jong talent een podium te geven voor individuele presentaties en samenspel in kamermuziekverband, organiseert het HJSO daarnaast gratis toegankelijke openbare kamermuziekconcerten in de Lutherse kerk. Het orkest bestaat uit ongeveer 25 leden. Het HJSO wil in de periode 2009-2012 een intensief programma van concerten voor een gemotiveerd publiek realiseren, een uitwisseling met jonge buitenlandse strijkers organiseren en cultureel ambassadeur voor Noord-Nederland worden. De Kunstraad constateert dat het Haydn Jeugd Strijkorkest een belangrijke instelling is op het gebied van talentontwikkeling en een leemte vult tussen het lesaanbod in de regio en de vervolgstap naar het conservatorium. Het orkest geeft daarnaast concerten van goede kwaliteit en bereikt daarmee een fors publiek. We

nemen het advies van de Kunstraad over en verhogen we de subsidie aan het Haydn Jeugd Strijkorkest met € 5.800 naar € 20.800.

Het Peter de Grote Festival

De Stichting Peter de Grote Festival is gelieerd aan het Prins Claus Conservatorium. Het Festival bestaat ruim tien jaar en is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een internationaal opererend zomerfestival op het gebied van de klassieke kamermuziek. De jaarlijkse, twee weken durende concertserie met gerenommeerde musici op bijzondere concertlocaties wordt aangevuld met lezingen, arrangementen en excursies.

We hebben het Peter de Grote Festival in de afgelopen periode meerjarig gesubsidieerd met een incidentele subsidie. De Kunstraad adviseert inhoudelijk positief over het Peter de Grote Festival, maar adviseert het incidenteel te subsidiëren. De Kunstraad vindt een meerjarige ondersteuning niet nodig omdat het Peter de Grote Festival voldoende mogelijkheden heeft het festival te realiseren met tijdig aangevraagde incidentele middelen. Het festival heeft geen programmering gedurende het hele jaar, nauwelijks langlopende verplichtingen en organisatorisch geen bovenmatig complex karakter. Bovendien ontbreken intensieve productionele elementen. We nemen het advies van de Kunstraad over en subsidiëren het Peter de Grote Festival met ingang van 2009 incidenteel onder verwijzing naar het incidentele budget van de Kunstraad. We voegen daarvoor aan dit budget van de Kunstraad een bedrag toe van € 25.000.

Stichting Martini Beiaard

Het carillon van de Martinitoren wordt bespeeld door de stadsbeiaardiers Adolph Rots en Auke de Boer. Beide zijn in dienst van de gemeente. Aanvullend worden bespelingen door de stichting Martini Beiaard georganiseerd. De Kunstraad is van mening dat de activiteiten van de stichting een waardevolle aanvulling vormen op de reguliere bespelingen. Een jaarlijkse artistieke beoordeling door de Kunstraad is nauwelijks opportuun. De raad adviseert daarom het

gevraagde bedrag toe te kennen. We nemen het advies van de Kunstraad over en kennen de Stichting Martini Beiaard een structurele subsidie toe van € 8.300.

Musica Antiqua Nova

Musica Antiqua Nova (MAN) programmeert oude muziek en heeft als doel het realiseren van een hoogwaardige en gevarieerd aanbod, gecombineerd met een authentieke uitvoering op daarvoor geschikte locaties. De stichting organiseert ongeveer 10 tot 13 concerten per jaar met een internationaal getinte programmering. De concertseries zijn van hoge kwaliteit en vormen een waardevolle aanvulling op de concerten van andere aanbieders van kamermuziek. De Kunstraad adviseert MAN geen meerjarige subsidie toe te kennen. De huidige programmering is naar de mening van de raad organisatorisch niet complexer dan bij andere concertaanbieders die hun activiteiten met incidentele subsidies realiseren. We nemen het advies van de Kunstraad over en stoppen met ingang van 2009 de structurele subsidie aan Musica Antiqua Nova en verwijzen naar het incidentele budget van de Kunstraad. We voegen daarvoor aan dit budget € 15.000 toe.

Prime

Prime is de enige producent van en het enige podium voor hedendaagse muziek in Noord-Nederland. Prime functioneert als programmeur, laboratorium en belangenbehartiger. De stichting werkt regionaal en landelijk samen met andere instellingen: binnen de Vereniging Actuele Muziek Podia (VAMP) worden producties uitgewisseld. In samenwerking met De Oosterpoort en Proms organiseert Prime series concerten met de grote hedendaagse ensembles en festivals over hedendaagse componisten in samenwerking met onder meer het NNO en Grand Theatre. Prime werkt al langere tijd samen met het Grand Theatre, zoals we al beschreven bij de passage over het Grand.

Voor de periode 2009-2012 hebben het Grand Theatre en Prime een gezamenlijke aanvraag bij rijk, gemeente en provincie ingediend voor een Noordelijk Productiehuis voor Muziek, Dans en Theater. We vinden de samenwerking een treffende uiting van de eigenzinnigheid van het Noorden, waar een productiehuis een andere functie heeft omdat de infrastructuur ijler is dan in de Randstad. De ontwikkeling van een verbreding van het productiehuis sluit goed aan bij het advies van de Raad voor Cultuur. Daarin wordt onder meer gesteld dat productiehuisen zich aan gezelschappen moeten verbinden. De ontwikkeling sluit ook goed aan bij de tendens in de sector: grenzen tussen de podiumkunsten vervagen en in toenemende mate is er sprake van *cross-overs*. Het ministerie heeft een aantal landelijk gesubsidieerde podia op het gebied van muziek, die in de periode 2005-2008 door het rijk werden gesubsidieerd, niet opgenomen in de landelijke basisinfrastructuur. Het rijk heeft besloten voor deze instellingen aparte afspraken te maken met de provincies en gemeenten “op basis van budgettaire neutraliteit”, zoals de minister het heeft geformuleerd. Prime, enige producent van en podium voor hedendaagse muziek in Noord-Nederland, is in onze stad de organisatie waarover wij in dit kader aparte afspraken met het rijk hebben gemaakt. Prime en het Grand Theatre gaan vanaf 2009 fuseren, zodat het Grand zich verder kan profileren als breed productiehuis voor theater, dans en muziek. Het rijk voegt de structurele rijkssubsidie die Prime in de periode 2005-2008 ontving (jaarlijks € 80.000) toe aan het budget van het Grand Theatre.

Prinses Christina Concours

Deze instelling komt terug in het hoofdstuk Makers op pagina 62.

Jungle Warriors

De afgelopen jaren heeft Jungle Warriors onder leiding van Jan Kuiper met de concerten van musici uit verschillende landen een vaste plaats veroverd in de noordelijke en landelijke infrastructuur. Kernactiviteiten zijn onder meer theatertournees, het organiseren van festivals en de

ontwikkeling van activiteiten op het gebied van jeugdeducatie. Hierbij ligt de nadruk op improvisatie, in zowel muziek als dans. Naast een uitgebreid aanbod voor de basisscholen (*Rhythm & Roots*) en de middelbare scholen (*Planet Dance*) coacht Jungle Warriors een groot aantal individuele talenten. Jungle Warriors heeft als rijksgesubsidieerde instelling een meerjarige subsidie aangevraagd bij het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten+. De aanvraag bij het NFPK+ is afgewezen. Om die reden besteden de gemeente en provincie Groningen de resterende convenantsmiddelen van de stad Groningen (€ 10.000) en provincie (€ 30.000) aan Jungle Warriors. Omdat de instelling een belangrijke functie vervult voor de noordelijke culturele infrastructuur vinden wij het van belang dat de stichting de activiteiten (deels) kan blijven uitoefenen. Wij verlenen Jungle Warriors daarom samen met de provincie Groningen een subsidie om educatieve projecten te ontwikkelen en de continuïteit van de stichting te garanderen.

Pop

Groningen swingt en rockt, en dat moet zo blijven. Onze stad neemt als hoofdstad van de popmuziek in Noord-Nederland een vooraanstaande plek in binnen de noordelijke popwereld met festivals als Noorderslag/Eurosonic, Take Root, het Bevrijdingsfestival en New Attraction. De stad beschikt over een aantal uitstekende popprogrammeurs, verschillende podia, een breed aanbod van muzikanten en een zeer groot en divers publiek. Als laagdrempelige cultuurvorm biedt popmuziek bovendien een uitgelezen kans om vooral jongeren meer bij cultuur te betrekken.

Naast de popconcerten in De Oosterpoort functioneert Vera als hét poppodium van Groningen met een nationale en internationale uitstraling. *Vera, Club for the International Pop Underground*, trekt als ‘experimenteel en markant poppodium’ een groot en gevarieerd publiek. Muziek vormt de basis maar het programma bestrijkt ook andere facetten van popcultuur via de Art Division. Deze afdeling

verzorgt filmavonden (Vera Zienema), brengt de Vera-Krant uit en maakt posters.

De *core business* van poppodium Simplon is het programmeren en organiseren van popconcerten voor en door jongeren, waarbij het accent ligt op vier ‘hoofdstromingen’: dance, hiphop/urban, pop/rock en metal/punk/hardcore.

De Oosterpoort biedt als kernvoorziening een breed aanbod op muziekgebied. Aansprekende voorbeelden zijn de Latin Dance Night, de Rhythm & Bluesnight en het dansfeest Clash.

Daarnaast heeft Groningen een levendige *underground-scene* en een groot netwerk van onbekende muziekbands, een aantal podiumcafés zoals de Spiegel en café Marleen, en culturele broedplaatsen.

Bovendien beschikt Groningen over een goed gefundeerde infrastructuur op het gebied van oefenruimtes.

We willen zowel het actief (leren) beoefenen en organiseren van popactiviteiten, als het bijwonen van optredens stimuleren. Hiervoor stellen we gericht subsidie ter beschikking. Ook de concertzaal van de Stedelijke Muziekschool wordt steeds vaker gebruikt als podium voor professionele musici. De *popscene* moet kunnen beschikken over een optimale infrastructuur, vernieuwende initiatieven moeten kunnen rekenen op ondersteuning. Gemeentelijke regels en procedures moeten de popsector niet onnodig in de weg zitten. Voor een bloeiend popklimaat zijn goede faciliteiten belangrijk; voldoende capaciteit op het gebied van repetitieruimtes die voldoen aan de eisen van geluidsisolatie, betaalbaarheid en de overige noodzakelijke voorzieningen. Met de aanwezigheid van stichting Viadukt en het in 2007 gerealiseerde Muziekcentrum Groningen beschikt onze stad over goede repetitieruimtes en is het totale aanbod van oefenruimtes geoptimaliseerd.

(Inter)nationale ontwikkelingen

De popcultuur is een jonge cultuur, circa 60 jaar oud, met een doelgroep van 0 tot 80 jaar. Inhoudelijk is het aanbod op de poppodia

de afgelopen periode veranderd. *Comedy nights, poetry slams*, en *hiphop battles* hebben de leemte opgevuld die op de podia ontstond door de veranderingen in het *live* circuit. Hiermee is het aanbod van de meeste poppodia verbreed en wordt een meer divers publiek bereikt. Een groot aantal podia ging eigen producties ontwikkelen, al of niet in een productiehuis. Vaak gaat het hierbij om samenwerkingsverbanden met lokale partners in de popmuziek of met andere disciplines. De trend is dan ook dat traditionele podia en poppodia meer met elkaar gaan samenwerken.

Het internationale *live* circuit is de laatste tijd erg in beweging. Sinds het eind van de jaren negentig nam *dance* een enorme vlucht ten opzichte van live optredens. Langzamerhand lijkt het live circuit weer terrein terug te veroveren op de *dance*. Daarnaast nemen aanbod en interesse voor livemuziek weer toe. Als gevolg van de steeds slechter wordende verkoopcijfers van geluidsdragers, zijn bands ook meer gedwongen om via live concerten en de daarmee gepaard gaande *merchandising* hun inkomsten op peil te houden. Maar ook de belangstelling bij het publiek neemt toe. Landelijke bezoekerstellingen van concerten stijgen nog steeds. In dit kader willen we de komende cultuurnotaperiode in samenwerking met andere partijen de mogelijkheden onderzoeken om de Drafbaan beter te faciliteren voor concerten.

Vanwege de logistieke eisen aan de infrastructuur treden grotere bands al jaren alleen op de allergrootste podia op. Maar ook kleinere bands beperkten hun optredens in Nederland steeds vaker tot slechts een enkel concert. Door de ontsluiting van Oost-Europa en de ontwikkeling van Zuid-Europa maar ook de rest van de wereld (Azië, Zuid en Midden-Amerika, Afrika en het middenoosten), én door de toenemende invloed van het internet, doen bands bij een gelijk aantal concerten per tour veel meer landen aan. Voor de kleine Nederlandse podia is de spoeling daardoor dunner geworden.

Popmuziek maakt een continue ontwikkeling door. In een snel veranderende stedelijke samenleving kwamen steeds nieuwe popstromingen op: hiphop, dance, elektronische muziek, urban, nu-jazz, hindi-pop, latin, *cross-overs* en vormen van wereldpopmuziek. De grens tussen amateur- en professionele muziekbeoefening is in de popmuziek niet scherp te trekken. Vrijwel elke popgroep van naam is ooit begonnen in een kelderbox of een leegstaande garage. Juist bij popmuziek is het daarom zinvol talentontwikkeling te stimuleren. Talentontwikkeling en professionalisering van jonge muzikanten zijn essentieel voor de toekomstige kwaliteit van de Groningse popcultuur. Een nauwere samenwerking met de popacademie in Leeuwarden ligt hierbij voor de hand. Pop heeft grote culturele betekenis, maar kan ook een positieve bijdrage leveren aan het gemeentelijke jeugdbeleid, de vergroting van de stedelijke trots, de reputatie van Groningen als aantrekkelijke stad en de versterking van de stedelijke economie. Groningen staat bekend als popstad van het noorden. De stad kan dit imago gebruiken om zich nationaal en internationaal te profileren. We zijn er trots op dat Groningen een echte popstad is. We willen er graag aan bijdragen dat Groningen ook in de toekomst een popstad blijft, dat er ruimte komt voor artistieke diversiteit en dat talenten kansen krijgen. Maar we weten ook dat popmuziek gebaat is bij spontaniteit: pop komt van onderop. De gemeentelijke rol ligt daarom vooral in het scheppen van goede voorwaarden en het geven van impulsen.

We zijn van mening dat de huidige Groningse popinfrastructuur op orde is. Afstemming in programmering vinden we belangrijk. We constateren dat dit op dit moment ook gebeurt. Wel vinden we dat de Groningse popinfrastructuur beter kan worden benut. Beginnende muzikanten vinden niet altijd vanzelf de weg de weg naar de professionele muziekindustrie. We willen het veld voorleggen jaarlijks een *muzikantendag* te organiseren samen met de Academie voor Popcultuur, Noorderslag/Eurosonic en de Groningse popinstellingen. Doel van deze muzikantendag is beginnende muzikanten een eind op

weg te helpen door contacten te leggen met de professionele muziekindustrie.

VERA

Vera, Club for the International Pop Underground, trekt sinds lange tijd een groot publiek - ook van buiten de regio - als 'experimenteel en markant poppodium'. Muziek vormt de basis, maar het programma bestrijkt ook andere facetten van popcultuur via de Art Division, die filmavonden verzorgt (Vera Zienema) en een Vera-Krant en posters uitbrengt

Jaarlijks zijn er circa 110 concertavonden in de grote zaal, waar Nederlandse en internationale bands worden geprogrammeerd. Daarnaast is er de Kelderbar voor bands uit Groningen en de regio, en zijn er ruim 40 swingavonden en 40 filmavonden voor kleine, 'experimentele' films: het zogenaamde C-circuit. Met de concerten in de grote zaal trekt Vera jaarlijks zo'n 26.000 bezoekers, met de andere activiteiten (met name de Swing-avond) nog eens zo'n 40.000.

Vera is in 2007 gevisiteerd. De visitatiecommissie concludeert dat Vera de afgelopen jaren met een bescheiden subsidiebudget en tegen een schappelijke toegangsprijs een uitgebreide programmering heeft gerealiseerd. Met de eigenzinnige keuzes in de programmering, de goede naam in de sector, een neus voor 'nieuw talent' en een consistente PR via de Vera's Art Division weet Vera een omvangrijk publiek te trekken, voornamelijk afkomstig uit stad en regio. Een bezoek aan een poppodium is vaak een eerste zelfstandige kennismaking met cultuur. De uitstraling van de organisatie overstijgt echter de eigen regio. Vera heeft (inter)nationale faam verworven als experimenteel en markant poppodium en heeft Groningen als zodanig op de kaart gezet. Intern heeft Vera de organisatie goed voor elkaar en de financiële situatie lijkt gezond. De huidige werkwijze is echter alleen mogelijk wanneer er gewerkt wordt met vrijwilligers. Ontwikkelingen in vrijwilligerswerk, zoals vaker kortdurend werken in

plaats van een langdurige *commitment*, maken de organisatie kwetsbaar. De Kunstraad is van mening dat bij Vera door het wegvallen van de re-integratiebanen grote problemen kunnen ontstaan ten aanzien van de continuïteit en de professionaliteit van de organisatie. We onderschrijven de bevindingen van de visitatiecommissie en het advies van de Kunstraad. In het kader van ons speerpunt "De basis op orde" verhogen we de structurele subsidie van Vera met € 120.000 tot € 369.000.

Grover Pop

Grover Pop ondersteunt en organiseert activiteiten op het terrein van popmuziek. Grover Pop functioneerde de afgelopen jaren als koepelorganisatie voor de popmuziek. Door het ontbreken van een adequate huisvesting en door financiële problemen zijn de activiteiten van de stichting sinds enige tijd tot een minimum niveau beperkt. De Kunstraad vindt het niet raadzaam een meerjarige subsidie aan Grover Pop toe te kennen. De organisatie heeft volgens de raad op dit moment onvoldoende positie in de Groningse popwereld en de Kunstraad vertrouwt er niet zonder meer op dat zij deze positie op korte termijn weet in te nemen. We nemen het advies van de Kunstraad over en stoppen met ingang van 2009 de structurele subsidie aan Grover Pop.

Letteren

Groningen heeft een goede reputatie als letterenstad. Er is een levendig literair klimaat, gevoed door de aanwezigheid van inspirerende schrijvers en dichters, kleinschalige, gespecialiseerde boekhandels, antiquariaten, literaire cafés, festivals, letterenstudenten, literatuurdocenten, leeskringen, boekenclubs, kleinschalige uitgeverijen, de activiteiten van de Openbare Bibliotheek Groningen, Studium Generale, de Van der Leeuwlezing, de Schrijversschool van het Kunstencentrum, de USVA, de Hendrik de Vriesprijs, de Hendrik de Vries-stipendia et cetera. In 2001 werd in Groningen voor het eerst

een stadsdichter aangesteld. Daarmee kreeg de stad er een belangrijk podium voor de poëzie bij. Stadsdichters Bart Droog, Ronald Ohlsen en Rense Sinkgraven hebben ieder op hun eigen manier een bijdrage geleverd om het stadsdichterschap tot een succes te maken. Ook de aanwezigheid in Groningen van een actieve schrijvers- en dichterswereld en een uitgebreide infrastructuur op het gebied van de letteren, heeft daarin een belangrijke rol gespeeld.

De Kunstraad heeft geadviseerd de verschillende festivals op het gebied van de letteren incidenteel te subsidiëren. **De Poëziemarathon** is daar één van. De marathon behoort tot de grootste poëziefestivals van het land en heeft vanaf het jaar 2000 elk jaar plaats op de Landelijke Gedichtendag (eind januari). De Slotmanifestatie is de finale van 24 uur literaire activiteiten in de stad, waarbij de hele Groningse lettereninfrastructuur en het merendeel van de Groningse dichters zijn betrokken. In 2002, 2005 en 2007 werden tijdens Slotmanifestatie de nieuwe stadsdichters bekend gemaakt.

Ook **Stichting Letter en Stad** heeft een aanvraag ingediend. Deze stichting wil met een Groningse literatuurwebsite, een mailverzendinglijst en een literaire agenda de vele literaire activiteiten in de stad beter op elkaar afstemmen en door betere promotie een groter publiek bereiken. **Dichters in de Prinsentuin** is een poëziezomerfestival waaraan jaarlijks tachtig dichters uit Nederland en Vlaanderen deelnemen. Het festival trekt door het veelzijdige aanbod en laagdrempelige karakter een zeer divers publiek. Het festival onderscheidt zich van de Poëziemarathon doordat naast professionele, bekende dichters ook amateur-dichters voordrachten kunnen houden. Het festival biedt dus ook een laagdrempelig podium voor nieuwe jonge dichters en draagt zo bij aan de ontwikkeling van jong talent.

Ondanks de positieve beoordeling en de waardering voor deze instellingen vindt de Kunstraad een meerjarige subsidie aan de

bovengenoemde instellingen niet logisch. De organisatie van de festivals is niet bovenmatig complex en er zijn geen activiteiten die over een periode van meerdere jaren doorlopen. Met incidentele subsidies van de Kunstraad hebben deze instellingen volgens de raad voldoende mogelijkheden om het festival te organiseren.

We begrijpen de inhoudelijke overwegingen van de Kunstraad. Wel vinden we het belangrijk dat er méér samenhang en samenwerking ontstaat tussen de drie bovengenoemde stichtingen op het gebied van de letteren in onze stad - De Poëziemarathon, Stichting Letter en Stad en Dichters in de Prinsentuin. Wij willen hiervoor een structurele, financiële basis leggen. Hiermee wijken wij af van de opstelling van de Kunstraad, die adviseerde de drie stichtingen incidenteel te subsidiëren. Wij vroegen daarom Biblionet een plan in te dienen om de activiteiten van Stichting Letter en Stad binnen de eigen organisatie onder te brengen als onderdeel van haar pr- en marketingbeleid en organisatorische ondersteuning te bieden aan de Poëziemarathon en Dichters in de Prinsentuin. We vroegen tegelijkertijd de besturen van de drie stichtingen een plan te ontwikkelen dat de samenhang en samenwerking tussen de verschillende activiteiten van de stichtingen vergroot.

Biblionet en de stichtingen stelden vervolgens voor de besturen voor de drie partijen fuseren tot de Stichting Literaire Activiteiten Groningen. In deze stichting (werktitel: SLAG) worden alle activiteiten ondergebracht. SLAG wordt als stichting ondergebracht bij Biblionet. Doel van SLAG is een netwerk te vormen dat is gericht op het uitwisselen van kennis en het bundelen van krachten. Zo kunnen gemakkelijker verbindingen worden aangegaan met het provinciale netwerk van bibliotheken, het Poëziepaleis, het Groninger Forum, de Stichting Maak je Eigen Boek, de educatieve dienst van Biblionet, etc. Met deze partners kunnen nieuwe samenwerkingsprojecten en initiatieven worden ontwikkeld.

De plannen van de drie stichtingen om te fuseren beantwoorden aan ons verzoek in de ontwerpnota aan het letterenveld om meer

samenwerking en samenhang. Wij verwachten dat de combinatie van de verschillende activiteiten, gecombineerd met de ondersteuning van Biblionet leidt tot een grotere efficiency en slagkracht, een verdere professionalisering en de ontwikkeling van innovatieve (samenwerkings)projecten. Wij kennen daarom aan de nieuwe stichting op het gebied van de letteren een structurele subsidie toe van € 15.600.

Poëziepaleis / Doe Maar Dicht Maar en Stichting Kinderen en Poëzie
Doe Maar Dicht Maar fuseert vanaf 2009 met de Stichting Kinderen en Poëzie (SKEP) in het Poëziepaleis. Standplaats van de organisatie is de stad Groningen. Het Poëziepaleis maakt deel uit van de landelijke basisinfrastructuur en behoort daarmee tot de categorie van rijksgesubsidieerde instellingen.

Doe Maar Dicht Maar richt zich op jongeren tussen de 12 en 20 jaar. De stichting stimuleert hen via het voortgezet onderwijs poëzie te lezen en te schrijven. DMDM organiseert daarvoor al meer dan twintig jaar een jaarlijkse dichtwedstrijd voor scholieren in het voortgezet onderwijs, waarvan de finale in de stad Groningen plaatsheeft. SKEP organiseerde tot nu toe een landelijke poëziewedstrijd voor kinderen van 4 tot 12 jaar en is dus gespecialiseerd in het primaire onderwijs. De fusie tussen DMDM en SKEP is een logische ontwikkeling. Organisatorisch is winst te behalen door het bundelen van kennis, contacten en organisatiekracht. Inhoudelijk kan de nieuwe stichting een doorgaande leerlijn op het gebied van poëzie realiseren waardoor de doelgroep wordt verbreed en het bereik groter wordt. De nieuwe organisatie kan voortaan door middel van de jaarlijks landelijke poëziewedstrijden, de daaraan gekoppelde festivals en de educatieve activiteiten immers het primaire en het voortgezet onderwijs bedienen. De meerjarige subsidie van het Rijk wordt gecontinueerd. Daarnaast is een structurele subsidie van de gemeente als vestigingsplaats van deze landelijk gesubsidieerde organisatie noodzakelijk. We volgen het advies van de Kunstraad en kennen de Stichting Poëziepaleis het

gevraagde bedrag van € 23.400 toe vanwege de complexe organisatie, de vermoedelijk landelijke financiering van het Poëziepaleis en de bijdrage die de slotmanifestatie levert aan de landelijke uitstraling van Groningen als poëziestad.

Van der Leeuwlezing

Al meer dan 25 jaar vindt jaarlijks in de Martinikerk de Van der Leeuwlezing plaats. De gemeente Groningen is samen met de Rijksuniversiteit, de provincie Groningen en *de Volkskrant* een van partners in de organisatie van de lezing. We handhaven de structurele subsidie aan de Kunstraad met een kleine verhoging vanwege de gestegen kosten. We kennen de Van der Leeuwlezing een structurele subsidie van € 6.200 toe.

Wall House #2

Ook het Wall House is een plein; het biedt een podium aan kunstenaars als *artist in residence*, aan theatervoorstellingen en aan inhoudelijke ontmoetingen en debat. Het bijzondere gebouw aan het Hoornse Meer, ontworpen door John Hedjuk, heeft een culturele functie. De Stichting Wall House #2 heeft een hoog, internationaal ambitieniveau, maar wil daarnaast met *community art* ook de lokale omgeving bedienen. Vanaf 2009 streeft men naar meer samenwerkingsverbanden met onderwijsinstellingen, ook in het buitenland. Ook commerciële partners die een bijzondere en inspirerende locatie zoeken voor brainstormsessies en presentaties, kunnen in het Wall House terecht. De Kunstraad adviseert de subsidie aan stichting Wall House #2 niet te verhogen, maar verwacht dat de Dienst RO/EZ voor het onderhoud een bedrag van € 13.000 reserveert. De raad adviseert ook een tussentijdse evaluatie uit te voeren, omdat de organisatie nog sterk in ontwikkeling is. Wij nemen dat advies over en kennen de stichting jaarlijks een bedrag van € 19.700 toe. We geven de Kunstraad opdracht na twee jaar een evaluatie uit te voeren. De bijzondere architectuur van het Wall House #2 vraagt om structurele aandacht voor het onderhoud. Stichting Wall House #2 kan binnen haar huidige budget geen

onderhoudsvoorziening realiseren. Er wordt in samenwerking met de gemeentelijke dienst RO/EZ voorzien in het onderhoud van het pand.

IV.2 Beelden

Tot het cluster *beelden* rekenen we alle instellingen die visuele beelden tonen, bewaren en ontwikkelen. Dat kan om erfgoed gaan, om actuele beeldende kunst of om virtuele beelden via de nieuwe media, en soms ook om combinaties daarvan. De beeldende kunst vormt het hart van dit cluster.

Beelden worden getoond in musea, galleries, filmhuizen, bioscopen. In die zin zijn het podia. Het werk van de kunstenaar is overal hetzelfde, maar iedere omgeving verandert de context. Hoe ouder het werk of het materiaal, hoe rijker de geschiedenis en het contrast met het heden. Conservatoren en verzamelaars bouwen aan een samenhangende collectie waar steeds uit geput kan worden voor tentoonstellingen. Tentoonstellingmakers en bioscoop- of filmhuisexploitanten zijn in dit cluster de programmeurs.

Tot slot zijn bijzondere gebouwen in een stad óók beelden, waarbij het zowel kan gaan om erfgoed als hedendaagse architectonische iconen. Het publiek staat als individu tegenover een beeld, een schilderij of een film. De wisselwerking tussen kunstenaar en publiek is ook hier voelbaar aanwezig, maar dan indirect en op afstand.

Beelden maken een stad aantrekkelijk als toeristische trekpleister. Waar beelden op hun plek blijven, komt het publiek van heinde en verre om ze in levende lijve te zien.

De gemeente is als regisseur van de openbare ruimte verantwoordelijk voor een gevarieerde en afgestemde fysieke infrastructuur. De kunst in de openbare ruimte is bij uitstek een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Voor wat betreft de culturele infrastructuur voor *beelden* hoeft de stad niet altijd eerstverantwoordelijk te zijn. Er zijn rijksmonumenten en rijksmusea maar ook stichtingen en particulieren hebben gebouwen, beelden en schilderijen in eigendom.

IV.2.1 Beelden in Groningen

Groningen is landelijk een knooppunt van beeldende kunst waar verleden en heden samenkomen. In de historische binnenstad van Groningen is het Scheepvaartmuseum gevestigd, dat de maritieme

geschiedenis van Groningen vertelt. Het Grafisch Museum laat de stedelijke geschiedenis van de grafische industrie zien. De Martinikerk en Der Aa-kerk zijn als gebouw beeldbepalend en functioneren tegelijkertijd als podium. In de Groninger Archieven ligt de geschiedenis van de stad opgeslagen. Door een actief beleid wordt die geschiedenis voor een breed publiek ontsloten.

Het Groninger Museum is met zijn grote A-tentoonstellingen en internationale manifestaties als *Go China!* beeldbepalend voor de stad. Ook Noorderlicht toont als festival en galerie fotografie van wereldklasse. Het CBK voert met *Kunst op Straat* een uniek beleid voor beeldende kunst in de openbare ruimte. Kunstinitiatieven als NP3 en Sign tonen de nieuwste ontwikkelingen van jonge makers. Groningen telt relatief veel galleries. Bijzonder is *Wall House #2*, ontworpen door de Amerikaanse architect en architectuurtheoreticus John Hedjuk. Voor een deel van het jaar is het huis ingericht als *artist in residence* locatie, waar onder andere beeldende kunstenaars inspiratie opdoen.

De stad telt zo'n 700 beeldend kunstenaars. Voedingsbodem voor het beeldende kunstklimaat zijn de kunstvakopleidingen die hier zijn gevestigd. Academie Minerva, het Frank Mohr Instituut en de Academie van Bouwkunst leveren elk jaar weer een lichte jonge kunstenaars af. In 2005 werd *De Klassieke Academie* opgericht, een particuliere opleiding voor figuratieve schilderkunst en beeldhouwkunst. In 2007 is er een particuliere fotografieopleiding gekomen: *De Fotoacademie*.

De afgelopen jaren werden op het terrein van de beeldende kunst interessante, nieuwe projecten gerealiseerd voor een divers publiek. Het Diaghilev Festival van het Groninger Museum, met *cross-overs* naar andere disciplines en partners in de Groningse culturele infrastructuur, was van internationale betekenis. In 2008 werkten het Groninger Museum en het Drents Museum nauw samen in het kader van de *Go China!* tentoonstellingen. Met middelen uit de Geldstroom BKV kon een nieuwe impuls gegeven worden aan het beeldende

kunstklimaat in de stad. De kunstinitiatieven Pavlov en NP3 kregen in dat kader een meerjarige subsidie om zich organisatorisch te versterken. Met name NP3 heeft een aantal spraakmakende projecten kunnen organiseren, waarvoor de stichting onder andere programmasubsidies wist binnen te halen van de Mondriaan Stichting. Galerie Sign bood beginnende kunstenaars een experimenteel en multidisciplinair lokaal en (inter) nationaal podium (laboratoriumfunctie). In 2008 heeft zij zich bijvoorbeeld gericht op *open source* en digitale kunst door twee kunstenaars als *artist in residence* een plek te geven in de galerie. Zij organiseerden een OpenLab, een werkruimte met open source software voor kunstenaars en ontwerpers. Hiermee is Sign, naast NP3 en het Frank Mohr Instituut, één van de voorlopers op het gebied van een laboratoriumfunctie voor nieuwe media in Groningen. Conform het advies van de Kunstraad kennen wij Sign voor een periode van twee jaar € 10.000 extra subsidie toe. Daarnaast geven we de Kunstraad opdracht na twee jaar een evaluatie uit te voeren. De continuering van de jaarlijkse extra subsidie van € 10.000 voor de periode 2011-2012 is afhankelijk van deze evaluatie.

Pavlov, dat in deze periode ook rijkssubsidie ontving, waaierte met zijn activiteiten uit tot een ideeënpodium voor creatieve stadsontwikkeling.

In 2006 werd de galeriemanifestatie *Chaos in Groningen* georganiseerd in de der Aa-kerk. Het CBK heeft in *Het Filiaal* een voorpost in het centrum tegenover de Der Aa-kerk geopend. De *Uitleenschatten* in de Der Aa-kerk zijn inmiddels traditie geworden. Deze podiumpresentatie heeft De Kunstuitleen in de periode 2005-2007 meer dan 150 extra leden opgeleverd. Het CBK vervult met inzet van de Geldstroom BKV de documentatiefunctie voor kunstenaars en publiek van de Kunstuitleen en de educatiefunctie voor zowel kinderen en jongeren als voor een bescheiden aantal volwassenen. Het CBK kon daarnaast het project *Kunst op Maat* opstarten, waarmee jonge talentvolle kunstenaars met kleinschalige opdrachten ervaring kunnen opdoen met werk in opdracht.

IV.2.2 Beelden: disciplines en instellingen

E-culture

E-culture brengt volgens velen een immense verandering teweeg. De mogelijkheden om interactief en in netwerkverband kunst te produceren en distribueren zijn enorm. Ook ontstaan nieuwe vormen van artistieke expressie, *cross-overs*, nieuwe rollen voor culturele instellingen en een nieuwe rol voor het publiek. E-culture staat voor een nieuwe, digitale dimensie waar de bestaande cultuur zich tot moet verhouden en waarin nieuwe cultuur wordt gegenereerd. Maar het is meer dan een nieuw medium: andere vormen van expressie worden mogelijk dankzij internet en digitale technologie, de rol van culturele instellingen verandert, en zowel het publiek als de gebruiker krijgt een steeds centralere plaats.

E-culture heeft invloed op het gehele spectrum van cultuurproductie, -distributie en -presentatie. Met en via E-culture kunnen kunstenaars en cultuurmakers zich op een andere manier uitdrukken (internetkunst, videokunst), en kan cultureel erfgoed worden ontsloten en gepresenteerd. Bibliotheken, musea en andere culturele instellingen kunnen door E-culture zichzelf, hun collectie en presentaties op een andere, toegankelijker manier presenteren. Ook Europees gezien is dit aan de orde: de EU streeft de komende jaren naar een grootschalige digitalisering van Europees erfgoed.

De Minister onderkent in de nota 'Kunst van Leven' de kansen voor digitalisering van cultuur. Hij heeft daarom het budget voor projecten op het gebied van nieuwe media en E-culture in de basisinfrastructuur verruimd. Daarnaast krijgen behoud, beheer en digitale toegankelijkheid van erfgoed onder meer vorm in het project Beelden van de Toekomst, met als doel een Digitale Collectie Nederland.

Groningse instellingen

In Groningen wordt op allerlei gebieden gebruik gemaakt van E-Culture. Een voorbeeld is het nieuwe park De Eelderbaan, met het door Erick de Lyon ontworpen kunstwerk N.NO.O.ZO.Z.ZW.W.NW.N. Dit

werk bestaat uit zeventien lichtmasten in een lijn. De lamp bovenin de mast kan verschillende kleuren aannemen. Wanneer de wind van richting verandert, kleurt het licht bovenin ook anders.

Het lichtwerk van Peter Struycken in de parkeergarage Ossenmarkt is onderdeel van het Kunst op Straat-beleid van het CBK. Verschillende kleuren schijnen en veranderen voortdurend op de betonnen wanden van de 14,5 meter hoge vide. De basiskleuren voor de lampen zijn rood, geel en blauw, en roodviolet licht. De lampen schijnen door een software- en besturingsprogramma traploos steeds sterker of juist minder sterk.

OOG heeft inmiddels het plan 'StadjersTV' bedacht, een digitaal interactief medium voor de stad en voor de wijken. StadjersTV is een internetplatform voor wijknieuws en –nieuwtjes en voor discussie. Het is ook een podium voor het vertonen van "vrije" filmpjes van Stadjers. Met het vertonen van filmpjes op dit platform krijgt Groningen een eigen versie van You Tube: de G Tube. StadjersTV of G Tube brengt de eigen omgeving dichterbij, door informatie op lokaal niveau te ordenen en te stimuleren dat de inwoners van Groningen daar gebruik van maken. Wat daarvan nieuwswaardig is of kwalitatief de moeite waard om stedelijk te vertonen, kan ook op OOGTV worden vertoond. OOG wil in dit platform een intermediaire rol spelen en biedt daarom organisatiekracht aan en ruimte op internet. Ook andere instellingen zoals het Grand Theatre, GAVA (Groninger Audiovisuele Archieven) en NP3 maken gebruik van nieuwe media.

Met het nieuwe fonds E-culture willen we de verdere ontwikkeling van E-culture in de stad waarborgen. En om E-culture voor iedereen toegankelijk te maken willen we instellingen stimuleren publieksgerichte E-culture projecten in de openbare ruimte te organiseren. Daarvoor stellen we, samen met RO/EZ, jaarlijks een bedrag van € 65.000 beschikbaar.

Erfgoed en musea

De belangstelling voor geschiedenis bloeit. Het verleden is populair: twee miljoen mensen zijn lid van een historische vereniging of doen historisch vrijwilligerswerk bij musea en verenigingen. En dit aantal stijgt nog steeds. Grote musea, erfgoedinstellingen, monumenten en archieven plukken hier de vruchten van. De belangstelling van het publiek beperkt zich niet tot de geschiedenis van de eigen omgeving. Door de toegenomen mobiliteit en vrije tijd wordt er meer gereisd. Cultuurtoerisme is een bloeiende tak van sport. De cultuurtoerist is geïnteresseerd in stedelijk cultureel erfgoed in brede zin, met de nadruk op monumenten en musea. 5,5 miljoen Nederlanders gaan jaarlijks op cultuurvakantie en 4 miljoen Nederlanders bezochten in 2006 een museum in het buitenland. Andersom ontvangt ons land jaarlijks 10 miljoen vakantiegangers, van wie 30 % een Nederlands museum bezoekt. In 2007 werden in totaal 20 miljoen museumbezoeken afgelegd. Opmerkelijk is dat het bezoek aan monumenten nog veel populairder is dan museumbezoek: 37 miljoen op jaarbasis. Monumenten- en museumbezoek zijn vooral populair bij ouderen. Ook Groningen profiteert daarvan.

Regionaal Historisch Centrum De Groninger Archieven

In stad en provincie zijn vele honderden, vaak kleine instellingen actief die met allerlei activiteiten de herinnering aan ons erfgoed in de breedste zin van het woord levend houden. De grootste erfgoedinstelling is het Regionaal Historisch Centrum De Groninger Archieven. Het RHC Groninger Archieven wordt binnen de cultuurnota tot de kernvoorzieningen van de stad Groningen gerekend. Deze kernvoorziening wordt gefinancierd door Rijk, provincie en gemeente.

Het Regionaal Historisch Centrum heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in het vergroten van het publieksbereik. Daarbij lag het accent niet alleen op het vergroten van de digitale toegankelijkheid maar ook op allerlei publieksactiviteiten, gericht op de geschiedenis van Groningen: lezingen, cursussen, onderwijsprogramma's,

concerten, tentoonstellingen et cetera. Het erfgoedhuis ontwikkelt deze activiteiten vaak samen met andere erfgoedinstellingen.

Het beleidsplan voor de periode 2009-2012 heeft als titel *Naar een groter publiek voor de Groninger Geschiedenis*. Kerntaken zijn collectiebeheer, digitale presentatie en publiek. De digitale presentatie wordt onder andere vormgegeven door *Het verhaal van Groningen*, een samenwerkingsproject van de Groningse erfgoedkoepels en de provincie Groningen.

Verder nemen de Groninger Archieven intensief deel aan de voorbereidingen voor het Groninger Forum. Met de vestiging van een *front office* in het stadshart van Groningen hopen de Groninger Archieven de geschiedenis van Groningen onder de aandacht van een nog groter publiek te brengen. Met de collecties van de Groninger Archieven/GAVA en het Groninger Museum wordt binnen het Forum de geschiedenis van Groningen tastbaar gemaakt in de vorm van (wissel)tentoonstellingen.

Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen

Het Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen streeft ernaar de herinnering aan de oorlogs- en bezettingstijd van 1940-1945 levend te houden en daar informatie over te geven, in het bijzonder over het verzet in stad en provincie, maar ook historische en actuele thema's die daaraan verwant zijn. Het OVCG organiseert tentoonstellingen, lezingen, verzorgt publicaties en ontwikkelt educatieve programma's. Daarnaast beantwoordt men vragen van particulieren. In de komende jaren wil het OVCG diverse grote projecten uitvoeren, zoals een grootschalig onderzoek naar het Scholtenhuis, dat in 2009 zal leiden tot een publicatie. De Kunstraad is van mening dat het OVCG voor Groningen een waardevolle instantie is. Volgens de Kunstraad bereikt het OVCG met een afwisselend programma en vaak laagdrempelige en persoonlijke verhalen over de oorlog een groot publiek. Volgens de raad is een meerjarige subsidie van € 36.000 voor het functioneren van de stichting noodzakelijk. Wij verhogen de subsidie voor het OVCG

met € 6.400 naar € 33.400. De provincie levert daarnaast ook een bijdrage, waarmee het geadviseerde bedrag wordt gerealiseerd.

Groninger Museum

Het Groninger Museum is wat cultuurtoerisme betreft nog steeds de grootste publiekstrekker in de stad Groningen. Het sinds 2000 gevoerde beleid van drie grote A-tentoonstellingen per jaar, waarvan één met internationale betekenis, blijkt nog steeds succesvol. Vooral de wintertentoonstellingen rond kunsthistorische onderwerpen en schilders uit de negentiende eeuw, zoals *Ilya Repin*, *Akseli Kallen Kallela* en *Russische Sprookjes* bleken ongekend populair bij het publiek.

In de periode 2004-2007 trok het museum een kleine 750.000 bezoekers, een indrukwekkende prestatie. De publieke belangstelling voor de grote tentoonstellingen of *block-busters* sluit aan bij de populariteit waarin de grotere Nederlandse musea zich mogen verheugen. De nadruk lag de afgelopen jaren op de presentatie en evenementenkant van musea. Dit kwam ook doordat de financierende overheden een ondernemende opstelling van de musea vroegen. De laatste tijd wordt er weer meer aandacht besteed aan de collecties (behoud, beheer, afstoting, ontwikkeling aankoopbeleid op basis van collectieplannen, onderzoek, adequate depotruimte et cetera) en aan educatie.

In 2006 werd in het nieuwe depot van het Groninger Museum opgeleverd. Veel andere musea tonen hiervoor interesse en willen de kennis die in Groningen is gebruikt ook zelf toepassen.

Het museum blijft de komende jaren drie grote tentoonstellingen per jaar programmeren, waarvan twee internationaal geïntereerd. Daarnaast besteedt het museum aandacht aan expressionistische kunst, hedendaagse ontwikkelingen binnen de beeldende kunst, vormgeving en mode. Vanaf 2015 worden de historische en archeologische tentoonstellingen gepresenteerd in het Groninger Forum.

Het museum blijft zich profileren als kunstmuseum met aandacht voor kunsthistorische onderwerpen uit de negentiende eeuw, expressionistische kunst, hedendaagse kunst, vormgeving en mode. Daarnaast blijft de Ploegcollectie een belangrijke poot van het museum.

Het museum geeft in het beleidsplan voor de komende jaren extra aandacht aan educatieve activiteiten en aan de eigen collecties. Educatie is voor de periode 2009-2012 als derde kerntaak benoemd naast presentaties en collecties. Het museum heeft de afgelopen beleidsperiode keuzes gemaakt wat betreft de kerntaak collecties. Er is een collectieplan ontwikkeld op basis waarvan een selectiever aankoopbeleid is vastgesteld. Dit moet leiden tot kwaliteitsverbetering van de totale collectie.

Met de bijzondere vormgeving van de tentoonstellingen en de eigenzinnige openingen blijft het Groninger Museum zich onderscheiden van andere musea.

De visitatiecommissie vindt dat het Groninger Museum zich duidelijk profileert. Ondanks de relatief bescheiden formatie worden presentaties, publieksactiviteiten, publiciteit en educatie steeds op een verrassende en gedegen manier gerealiseerd. Hierdoor draagt het museum sterk bij aan de uitstraling van Groningen als cultuurstad. Met de tentoonstellingen weet het museum veel bezoekers te trekken. De commissie constateert wel dat in de activiteiten van het museum de nadruk meer lijkt te liggen op de bezoekersaantallen dan op het bereiken van een *breed* publiek. Deze laatste doelstelling is echter wel onderdeel van de missie van het museum.

De commissie adviseert het museum wat betreft behoud en beheer van de collecties zich in de toekomst te onderwerpen aan de inspecties van externe kwaliteitsinstellingen (Erfgoedinspectie of een soortgelijke instantie) en om de collecties via internet te ontsluiten. Ook vindt de commissie dat de educatieve activiteiten beter voor het voetlicht kunnen worden gebracht.

Tot slot is het voor de commissie niet inzichtelijk of het museum inderdaad een breed publiek (alle lagen van de bevolking) bereikt. Een nadere definiëring van het begrip "breed", zoals geformuleerd in de missie van het museum, is aan te bevelen. Het museum zou het huidige publieksonderzoek kunnen uitbreiden met een kwalitatief onderzoek naar de ervaringen van de museumbezoekers en eventueel ook onderzoek kunnen doen naar de publieksgroepen die nu niet worden bereikt.

We onderschrijven de aanbevelingen van de visitatiecommissie. De exploitatiesubsidie aan het Groninger Museum is vanaf 2008 structureel verhoogd. Voor de periode 2009-2012 handhaven we de subsidie op het huidige niveau.

Kleine musea

Met de grotere Nederlandse musea gaat het relatief goed, maar de kleine musea hebben het moeilijk. Deze kleinere organisaties, al dan niet erkend als geregistreerd museum, functioneren vaak voor een belangrijk deel op basis van vrijwilligers en gesubsidieerde arbeidskrachten. De subsidies van de overheid zijn vaak bescheiden en het is voor de kleine musea lastig om het hoofd boven water te houden. De grote belangstelling voor de populaire tentoonstellingen van de grote musea lijkt soms wel eens ten koste te gaan van de belangstelling van de kleinere musea. Het Noordelijk Scheepvaartmuseum en het Grafisch Museum zijn in Groningen de belangrijkste voorbeelden van kleinere musea die op een smalle financiële basis functioneren. Beide musea hebben een subsidieverhoging voor de periode 2009-2012 gevraagd om de kerntaken te kunnen blijven uitoefenen. De Kunstraad adviseert met het Noordelijk Scheepvaartmuseum en het Grafisch Museum aan een haalbare toekomst te werken en een museumvisie te ontwikkelen. We nemen dit advies over en ontwikkelen de komende periode in overleg met de provincie een museumvisie.

Noordelijk Scheepvaartmuseum

Het Noordelijk Scheepvaartmuseum is in 2007 gevisiteerd. De visitatiecommissie heeft vanwege de bijzondere situatie waarin het Scheepvaartmuseum zich bevindt, besloten geen visitatie uit te voeren, maar een oordeel te geven over de nieuwe plannen van het museum. Een kritische blik van externe experts kan het museum immers helpen bij het aanscherpen van de plannen. Dit kan de gemeente dan weer helpen om vervolgstappen voor de toekomst te bepalen. De visitatiecommissie vindt de maritieme geschiedenis van Groningen belangrijk voor gemeente en provincie Groningen, waarmee de instandhouding van het museum is gerechtvaardigd. Dat geldt des te meer omdat het museum naast een museale instelling ook een gemeenschap is van vrijwilligers, medewerkers en vaste bezoekers die nauw verbonden zijn met een verleden dat bijna verdwenen is. Groningen profileert zich als Europese regiohoofdstad waarbij de stad het belang van de historische verbindingen als Hanzestad in Noord-Oost Europa telkens benadrukt. De commissie is van mening dat bij de profilering als Europese regiohoofdstad een aantrekkelijke en vooruitstrevende culturele infrastructuur hoort, waarin niet alleen gefocust wordt op het belang van de creatieve stad. Er moet ook plaats zijn voor bezinning op het verleden als integraal onderdeel van het heden. Het Noordelijk Scheepvaartmuseum is daarbij een logische partner in de verbinding met de Hanzesteden.

Het museum bevindt zich volgens de commissie in een ‘erop of eronder’-situatie. In de huidige vorm heeft het museum weliswaar bestaansrecht maar geen reële bestaansgrond. De presentatie is te gedateerd en de financiële mogelijkheden van de organisatie zijn beperkt. De toekomstvisie die het museum heeft ontwikkeld is volgens de commissie een goede stap vooruit, maar moet, eventueel met behulp van externe experts, aangescherpt worden. De Kunstraad adviseert de gemeente op basis van de bevindingen van de visitatiecommissie om – gedurende de periode van de verdere uitwerking van de visie – de exploitatiesubsidie incidenteel aan het museum te verhogen om het museum in staat te stellen de kerntaken te kunnen blijven uitoefenen.

Een subsidieverhoging is onder meer noodzakelijk om de salarissen op te trekken naar het niveau van de actuele salarisschalen, het personeelsbestand uit te breiden, de klimaatomstandigheden te verbeteren en depotruimte te huren (behoud en beheer van de collectie veilig stellen). In afwijking van het advies van de Kunstraad verhogen we de subsidie aan het Scheepvaartmuseum niet incidenteel maar structureel met circa € 87.000 naar € 255.600.

Grafisch Museum

Het Grafisch Museum toont een vaste collectie grafische machines. Onderdeel van de vaste collectie is het Werkmanatelier dat wordt gebruikt voor workshops over de Werkman druktechnieken. Daarnaast organiseert het museum jaarlijks vier tot zes wisseltonstellingen over grafische beeldende kunst. Ook zijn er rondleidingen voor volwassenen en schoolklassen, en organiseert het personeel verjaardagspartijtjes voor kinderen. Het museum heeft ondersteuning in de vorm van een bescheiden, structurele subsidie van gemeente en provincie.

Het bestuur besloot in 2005 om uit financiële overwegingen niet langer een directeur aan te stellen. Daarna heeft het museum een aantal jaren als vrijwilligersorganisatie gefunctioneerd. Hierdoor is de inhoudelijke basis van het museum wankel geworden, wat zich heeft vertaald in een daling van het toch al geringe bezoekersaantal. Het museum heeft weliswaar sinds enkele jaren de status van geregistreerd museum, maar de professionaliteit werd - ondanks de grote inspanningen van de vele vrijwilligers - sinds het vertrek van de vorige directeur bedreigd. In het voorjaar van 2008 heeft het Grafisch Museum na een directeurloos tijdperk een nieuwe parttime directeur aangesteld om de professionaliteit van het museum te kunnen waarborgen. Zoals voor de meeste kleine musea geldt, heeft ook het Grafisch Museum de grootste moeite het hoofd boven water te houden en het monumentale pand te exploiteren. De afgelopen jaren zijn er met monumentensubsidies restauraties aan de gevel uitgevoerd. Ook werd

er voortvarend werk gemaakt van het aflossen van de schuld die de Stichting Museum aan de Stichting Gebouw heeft.

Voor een goed functioneren van het museum is het noodzakelijk te investeren in een goed tentoonstellingsprogramma, de organisatie te versterken en/of een verregaande samenwerking aan te gaan met grotere instellingen. De afgelopen jaren zijn er diverse verkennende gesprekken met dergelijke instellingen gevoerd, die echter niet tot concrete resultaten hebben geleid. Voor de komende beleidsperiode vraagt het Grafisch Museum een verhoging van de exploitatiesubsidie van de gemeente en de provincie.

In de komende beleidsperiode kijken we samen met het Grafisch Museum en het Scheepvaartmuseum naar de mogelijkheden een levensvatbaar plan voor de toekomst te maken.

Om de continuïteit van het Grafisch Museum te garanderen en de organisatie te verstevigen volgen we het advies van de Kunstraad en verhogen we de exploitatiesubsidie van het Grafisch Museum met € 5.300 tot € 20.300.

Presentatie-instellingen beeldende kunst

De publieke belangstelling voor hedendaagse beeldende kunst is groot, ook voor nieuwe ontwikkelingen als *Uitleenschatten* en *Chaos in Groningen* dat eenmalig in 2006 werd georganiseerd. We vinden het belangrijk dat dergelijke publieksgerichte activiteiten ook de komende periode worden voortgezet.

Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving

Voor de versterking van het beeldende kunstklimaat in onze stad ontvingen we in de periode 2005-2008 een jaarlijkse rijkssubsidie van € 473.000 uit de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV). Doelstelling van deze programmasubsidie was versterking van collectieve faciliteiten zoals ateliers, verbetering van de positie van het middensegment (presentatie-instellingen, kunstenaarsinitiatieven), vergroting van de afname en marktwerking.

We hebben de Geldstroom besteed aan verbetering van de ateliersituatie, de documentatie- en informatiefunctie van het CBK en de podiumfunctie van het CBK;

- zomergalerie Kunstuitleen CBK *Uitleenschatten!* in de Der Aa-Kerk;
- Ontwikkeling kleinschalig opdrachtenbeleid CBK *Kunst op Maat* (in het kader van Groningse Nieuwe);
- exploitatiesubsidies voor NP3 en Pavlov Media;
- Galeriefolder en galeriemanifestatie *Chaos in Groningen*;
- Bijdrage voor het Groninger Museum voor het aankopen van werk van hedendaagse kunstenaars.

Met ingang van 2009 wordt de Geldstroom BKV gedecentraliseerd naar 35 gemeenten. Die hoeven daarover geen verantwoording meer af te leggen aan het rijk. Het te besteden bedrag ad € 473.000 is gelijk gebleven aan de vorige periode. Groningen behoudt als één van de knooppuntsteden het budget dat vanuit het rijk voor de beeldende kunst en vormgeving beschikbaar was. Daarmee willen we het beeldende kunstbeleid in de stad voortzetten waar dat succesvol is gebleken. Wij hoeven geen rechtstreekse verantwoording meer af te leggen over deze middelen aan het rijk. Het rijk blijft de ontwikkelingen in gemeenten wel volgen en richt daarvoor onderzoek in.

Wij zetten de doelstellingen van de vorige periode voort:

- versterking facilitaire collectieve voorzieningen
- verbetering van de positie van het middensegment
- vergroting van de afname en marktwerking door ontwikkeling kleinschalig opdrachtenbeleid

Versterking facilitaire en collectieve voorzieningen

In dit kader gaan we door met het realiseren van ateliers en werkruimte voor beeldende kunstenaars. We reserveren daarvoor in de periode 2009-2012 opnieuw een bedrag van € 400.000 in totaal. In de komende cultuurnotaperiode willen we samen met particulieren en marktpartijen

opnieuw starterateliers realiseren, waarbij ook het criterium van doorstroom zal worden gehanteerd. Het gaat hierbij om minimaal 10 permanente starterateliers.

De documentatie- en informatiefunctie van het CBK is de afgelopen periode stevig neergezet. De website van het CBK wordt steeds belangrijker als bron van informatie en instrument voor documentatie. Door technische innovatie kost deze functie minder tijd. Het CBK kan die tijd nu inzetten voor de beroepsondersteuning aan kunstenaars. We reserveren voor informatie, documentatie en beroepsondersteuning jaarlijks € 25.000. Educatie is een belangrijk en gewaardeerd onderdeel van de activiteiten van het CBK zowel in het kader van Kunst op Straat en de Kunstuitleen. Wij reserveren voor dit doel een bedrag van € 20.000 per jaar.

In het kader van Kunst op Straat organiseert het CBK publieksprojecten om de kunst bij een groot publiek (opnieuw) onder de aandacht te brengen. Een voorbeeld hiervan is 'ATTENTIE! Kunst op Straat!'. Wij reserveren in dit kader € 15.000 per jaar.

Verbetering van de positie van het middensegment

NP3 heeft de afgelopen periode goed gefunctioneerd en krijgt ook landelijke waardering. Dat blijkt mede uit de subsidie van De Mondriaanstichting. Wij continueren in dit kader de jaarlijkse subsidie ten behoeve van organisatie- en huisvestingskosten van NP3 met een bedrag van € 50.000. Op advies van de Kunstraad evalueren wij halverwege de cultuurnotaperiode de prestaties van NP3.

Noorderlicht is niet alleen een producerende instelling, maar heeft sinds vier jaar ook een galerie aan de A-kerkhof Z.Z. Zij is daarmee tevens een presentatie-instelling. Wij subsidiëren in dit kader de programmering van de galerie van Noorderlicht met jaarlijks € 30.000. Het Filiaal van het CBK functioneert sinds 4 jaar. Het Filiaal in de binnenstad is ingericht als voorpost van de Kunstuitleen en als podium voor Groningse beeldend kunstenaars en ontwerpers. Bij evenementen in de binnenstad zoals de Uitleenschatten en de Uitmarkt, functioneert

het Filiaal als aanlooppunt en organisatiecentrum. Wij continueren de subsidie aan het CBK voor het Filiaal met jaarlijks € 30.000 voor huisvesting en programmering.

Het CBK organiseert sinds vijf jaar *Nieuwe Uitleenschatten!* in de Der Aa kerk, in samenwerking met de particuliere kunstuitleen SBK Amsterdam. Deze samenwerking verloopt uitstekend. De uitwisselingsafspraken tussen beide organisaties leveren voor Groningse kunstenaars de mogelijkheid om in heel Nederland te exposeren. In Groningen kan het publiek elk jaar kennis maken met en werk aankopen of lenen van landelijk opererende kunstenaars. Wij reserveren voor deze activiteiten een bedrag van € 25.000 per jaar. Het Tschumipaviljoen is een beeldbepalend element op een toplocatie in de binnenstad. De Kunstraad maakt zich zorgen over periodes van leegstand in het paviljoen, maar is overwegend positief over de artistieke producties. Wij vinden het belangrijk dat de continuïteit in de programmering wordt gewaarborgd en subsidiëren in dit kader in afwijking van het advies van de Kunstraad de programmering van activiteiten voor een bedrag van € 30.000 per jaar.

Vergroting van de afname en marktwerking door ontwikkeling kleinschalig opdrachtenbeleid

Het CBK heeft de afgelopen periode het project Kunst op Maat opgestart. Daarmee krijgen talentvolle kunstenaars de kans om ervaring op te doen met het werken in opdracht en cultureel ondernemerschap. Wij continueren de bijdrage aan Kunst op Maat en verhogen het bedrag met € 5.000 naar € 55.000 per jaar.

De komende periode onderzoeken we samen met het culturele veld en Marketing Groningen de mogelijkheden voor collectieve marketing van de Groningse cultuursector. Bundeling van krachten en het gezamenlijk bereik van doelgroepen versterkt de uitstraling van Groningen. Marketing Groningen prijst Groningen in binnen- en buitenland aan als cultuurstad en als creatieve stad. Marketing. De beeldende kunst is daarvan een belangrijk onderdeel. Wij willen dat ook studenten nadrukkelijk worden betrokken als doelgroep van

collectieve marketing. Marketing Groningen heeft de opdracht dit jaar met een concreet voorstel te komen. Voor collectieve marketing van activiteiten van Groningse instellingen reserveren we € 20.000 per jaar. Aanvulling op dit bedrag moet worden gezocht bij Marketing Groningen, Economische Zaken, een bijdrage van instellingen en sponsoring.

De atelierroute in zijn huidige vorm is gestopt. De laatste editie vond plaats in 2007. Nieuwe initiatieven in wijken komen hiervoor in de plaats. Voorbeelden hiervan zijn Rondje Méér, Open Ateliers aan de Oosterhamrikkade, de Kunstroute A-kwartier en Kunst@HIK in de Hoogte, Indische buurt en Korrewegwijk. Samen met de initiatiefnemers van deze afzonderlijke atelierroutes en met de provincie onderzoeken we de mogelijkheden voor een atelierroute nieuwe stijl. Wij reserveren hiervoor € 12.500 op jaarbasis. Voor promotie beeldende kunst reserveren wij € 15.000 per jaar. In de afgelopen periode is in dit kader de manifestatie *Chaos in Groningen* gerealiseerd, een samenwerkingsproductie tussen galleries, kunstinitiatieven en het CBK. Daarnaast hebben wij Marketing Groningen opdracht gegeven een galeriefolder uit te geven. Wij willen de komende periode de zichtbaarheid van de beeldende kunst in de stad blijven versterken en kiezen daarvoor als locatie het Ebbingekwartier.

CBK

De afgelopen beleidsperiode heeft het CBK opnieuw de eigen positie als gemeentelijke werkmaatschappij in relatie tot een veranderende omgeving bepaald. Belangrijk daarbij was vooral het opnieuw formuleren van de publieke taak, tegen de achtergrond van de vele discussies over verzelfstandiging en privatisering van overheidstaken. De uitkomst van die zoektocht is helder verwoord in de beleidsplannen van het CBK voor de komende periode. Het CBK blijft een gemeentelijke organisatie met een politieke opdracht. Met deze opdracht vervult het CBK een spilfunctie in het beeldende kunstklimaat in Groningen.

Kunst op Straat

Het *Kunst op Straat* beleid van het CBK is erop gericht de openbare ruimte te verfraaien en aantrekkelijk te maken voor zijn gebruikers en toegankelijk te zijn zonder concessies te doen aan de artistieke opdracht. Door de omgeving te betrekken bij het plaatsen van beelden is er veel draagvlak en door goed beheer is er weinig vandalisme. Het CBK wil de komende beleidsperiode doorgaan op de ingeslagen weg. Dat betekent aansluiten bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen, het continueren van het beeldenbeleid met nieuwe media in parkeergarages, kunststopdrachten bij de bouw van scholen betrekken en met tijdelijke kunststopdrachten jonge en onervaren kunstenaars aan bod laten komen.

Het CBK loopt aan tegen de grenzen van de financiering van Kunst op Straat. Kunst op Straat wordt nog tot en met 2009 met een bedrag van € 200.000 gefinancierd uit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) van de rijksoverheid. Dat geld wordt waar mogelijk aangevuld met middelen die marktpartijen daarvoor beschikbaar willen stellen. Het CBK streeft naar verdubbeling van het Kunst op Straatbudget en stelt voor (opnieuw) een percentageregeling in te stellen bij alle bouwprojecten van de Gemeente Groningen en investeringsovereenkomsten te sluiten in het kader van het Lokaal Akkoord bij de inzet op de krachtwijken. Wij onderzoeken daartoe de mogelijkheden binnen de eigen gemeentelijke organisatie en met onze partners in het Nieuw Lokaal Akkoord. Extra financiering uit de cultuurnota vinden wij niet realistisch, gezien de ontoereikende middelen.

Kunstuitleen

De Kunstuitleen met een ideële functie zorgt voor een gedifferentieerd aanbod, een groot bereik en groeiende bekendheid van kunstenaars bij een groot publiek. Educatie en promotie van beeldende kunst zijn belangrijke taken van de Kunstuitleen. De omzet van de kunstuitleen is de afgelopen periode substantieel toegenomen door marktconforme

tarieven te vragen voor de uitleen, de mogelijkheid van sparen en kopen te introduceren, door gerichte publieksactiviteiten en intensievere marketing. Naar verwachting bereikt de kunstuitleen zijn top wat betreft uitleningen in 2010. Dan blijkt hoeveel financiële steun nog nodig is om een avontuurlijke collectie en onrendabele diensten als educatie te kunnen blijven aanbieden. Om de collectie op peil te houden, zullen extra inkomsten uit de kunstuitleen de komende periode meer moeten terugvloeiën in de collectie.

Met extra rijksmiddelen uit de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving heeft het CBK zich de afgelopen periode kunnen profileren. Activiteiten als *Nieuwe Uitleenschatten!* rondom de Kunstuitleen en educatieve projecten bij het opleveren van Kunst op Straatprojecten hadden een groot publieksbereik en leidden tot interessante educatieve trajecten voor kinderen en volwassenen in de eigen stadsomgeving. Het CBK opende met het Filiaal in de binnenstad een voorpost van de kunstuitleen om zichtbaarder te zijn voor het grote publiek. Het Filiaal heeft daarnaast een podiumfunctie voor solotentoonstellingen van Groningse kunstenaars uit de kunstuitleen. Het CBK organiseerde debatten over kunst, leverde een belangrijke organisatorische bijdrage aan de galeriemanifestatie *Chaos in Groningen*, ontwikkelde een opdrachtenbeleid voor talentvolle jonge kunstenaars, voerde een intensief educatiebeleid en ontwikkelde een website en een online database voor beroepskunstenaars.

De komende periode willen wij de inzet van de middelen Geldstroom BKV voor het CBK continueren. *Nieuwe Uitleenschatten!* wordt ook in de komende beleidsperiode jaarlijks georganiseerd. Het Filiaal heeft zijn functie bewezen bij de organisatie van en als podium bij grote publieksmanifestaties. Het CBK zal de komende periode meer publiek moeten trekken naar het Filiaal en daarbij inzetten op meer zichtbaarheid, klantvriendelijkheid en het toegankelijk maken van beeldende kunst.

Ook het Kunst op Maat beleid, als onderdeel van *Groningse Nieuwe*, wordt voortgezet. Er zijn goede opdrachtresultaten behaald en er is een nieuwe vraag aangeboord, waarmee de markt voor beeldende kunstopdrachten wordt verruimd.

Het educatiebeleid krijgt de komende periode eveneens een vervolg. Educatie wordt verbonden aan Kunst op Straat en De wijk als Werkplaats. In het kader van *Erfgoed a la Carte* levert het CBK met zijn expertise een bijdrage aan projecten met als doel erfgoededucatie te verankeren in het basisonderwijs.

De afgelopen periode heeft het CBK kunstenaarsdocumentatie via internet ontsloten en een website ontwikkeld met informatie voor diverse doelgroepen. De komende periode blijft het CBK deze functies beheren en verder ontwikkelen. Het CBK wil nu meer aandacht besteden aan de ondersteuning en begeleiding van kunstenaars in hun beroepspraktijk. Daarbij ligt de focus op het ondersteunen van talent en een makelaarsfunctie van informatie.

Het CBK is in 2007 gevisiteerd. De visitatiecommissie vindt onder andere verheldering van de financiële relatie tussen het CBK en de gemeente/dienst OCSW noodzakelijk. Het CBK zou net als de andere gesubsidieerde culturele instellingen in de stad als een zelfstandige organisatie publiekelijk verantwoording moeten afleggen over de behaalde resultaten in relatie tot de middelen. We delen op dit punt de analyse van de commissie. Nu nog legt het CBK indirect verantwoording af in het kader van de gemeentebegroting en -rekening en in beleidsnota's aan de raad. De beleidsdoelen en rechtmatigheid van de bestedingen vallen daarmee wel onder de publieke controle, maar is wat de manier van communiceren betreft minder gericht op overige *stakeholders* van het CBK. We hebben in 2007 besloten het CBK meer mogelijkheden te geven zich ondernemend op te stellen binnen de grenzen van de gemeentelijke organisatie. Het CBK krijgt veel vraag naar advisering of uitvoering van Kunst op Straatprojecten, zowel bij fysieke als bij sociale ontwikkelingen. Het CBK heeft daarvoor echter niet voldoende menskracht en financiële middelen. Om

te kunnen voldoen aan de vraag naar advisering en uitvoering van Kunst op Straatprojecten, geven wij, zoals onder het kopje *Kunst op Straat* al aangegeven, de diensten RO/EZ en OCSW opdracht te zoeken naar financiële ruimte bij (grote) projecten en cofinanciering door betrokken partners.

De commissie adviseert de gemeente en het CBK de mogelijkheden van het Kunst op Straat -programma meer te gebruiken in de city marketing van Groningen. De commissie constateert dat het CBK met veel organisaties op uitvoerend niveau samenwerkt en adviseert het CBK daarnaast meer aandacht te geven aan een (strategische) samenwerking met een bredere (culturele) omgeving.

We vragen het CBK de uitkomst van de visitatie te betrekken in de jaarplannen en daarbij verder in te gaan op de initiatieven die het CBK gaat nemen om een groot en gevarieerd publiek te bereiken. Samen met het CBK werken we verder aan een transparantere organisatie- en verantwoordingsstructuur.

Noorderlicht

Noorderlicht is als rijksgesubsidieerde instelling opgenomen in de landelijke basisinfrastructuur. Noorderlicht functioneert als een op internationaal niveau opererend productiehuis voor verhalende, maatschappelijk geëngageerde fotografie. De instelling biedt een breed spectrum aan activiteiten: de jaarlijkse manifestatie in Groningen en Leeuwarden (circa 15.000 bezoekers), de galerie (jaarlijks zes tentoonstellingen en circa 8.000 bezoekers), de uitgeverij Aurora Borealis, de fotografieopdrachten, een educatief programma voor scholen, talentontwikkeling (*Nieuw Licht*: coachingstraject voor drie jonge fotografen uit de regio) en een internationaal platform.

Noorderlicht heeft zich in relatief korte tijd van regionaal initiatief ontwikkeld tot een internationaal opererende instelling en platform. Zij heeft inmiddels zowel nationaal als internationaal een belangrijke reputatie op fotografie. Noorderlicht werd in 2007 door het

Amerikaanse fotografietijdschrift *Photo District News* (de 'Herald Tribune van de fotografie') tot een van de vijf belangrijkste fotofestivals ter wereld bestempeld.

De in 2005 geopende galerie aan het A-Kerkhof geeft de organisatie daarnaast een structureel podium. De galerie versterkt het noordelijke fotoklimaat én het imago van Groningen als culturele hoofdstad van het Noorden. Door de uitbreiding van Noorderlicht met de fotogalerie kan de instelling het hele jaar door tentoonstellingen organiseren. De fototentoonstellingen die Noorderlicht produceert reizen de hele wereld over. Noorderlicht is daarmee een belangrijke instelling in de stedelijke, noordelijke en landelijke culturele infrastructuur. De manifestatie behoort tot de pijlers van het noordelijke kunstklimaat en de fotogalerie is sinds 2005 een sterke toevoeging op de culturele infrastructuur van Groningen.

De hoogte van de subsidies hebben de afgelopen jaren geen gelijke tred gehouden met de bredere taken van Noorderlicht. Het leeuwendeel van de subsidie gaat naar de manifestatie en er zijn onvoldoende middelen voor programmering en structurele huisvestingskosten. Extra investeringen zijn nodig om de basis goed te laten functioneren. In 2008 was het noodzakelijk een extra incidentele subsidie aan Noorderlicht beschikbaar te stellen om de organisatie vanaf 2009 met een gezonde basis van start te kunnen laten gaan.

De Kunstraad kent aan Noorderlicht een grote regionale en landelijke waarde toe, maar constateert ook dat de gemeentelijke bijdrage geen gelijke tred houdt met de groei van de organisatie. Het college besluit daarom de structurele subsidie aan Noorderlicht met circa € 46.000 te verhogen naar € 120.000. Daarnaast willen we uit de Geldstroom BKV € 30.000 beschikbaar stellen voor de programmering van de galerie. We baseren ons hierbij op het advies van de Kunstraad.

Tschumipaviljoen

In 2005 heeft een aantal instellingen op uitnodiging van de gemeente plannen ingediend voor de programmering van het Tschumipaviljoen. Stichting de School heeft uiteindelijk opnieuw de opdracht gekregen voor een periode van drie jaar activiteiten te programmeren. In 2006 en 2007 werden jaarlijks 4 à 5 projecten gerealiseerd. Tussendoor stond het paviljoen leeg. In de beleidsperiode 2009-2012 wil het Tschumipaviljoen het lopende activiteitenprogramma 2006-2008 voortzetten. Samenhangend daarmee wil de stichting een onderzoek starten naar nieuwe mengvormen van kunst, moderne (media) technologie en wetenschap en het type paviljoen dat aansluit bij de huidige en zich ontwikkelende hybride- openbare ruimte. Het Tschumipaviljoen wil daarnaast een groot multifunctioneel scherm laten maken, gebaseerd op LED technologie. Dat kan voor tijdelijke evenementen worden opgesteld in het paviljoen of worden ingezet bij evenementen buiten het paviljoen. De Kunstraad is kritisch over de plannen van het Tschumipaviljoen om een LED-scherm aan te schaffen. Volgens de Kunstraad ontbreekt een inhoudelijke visie op de programmering van het scherm. Daarnaast maakt de Kunstraad zich zorgen over de periodes van leegstand van het paviljoen. We delen de zorgen van de Kunstraad maar willen het Tschumipaviljoen als podium wel laten voortbestaan. We willen de continuïteit van de programmering van het paviljoen waarborgen. Net als de Kunstraad vinden we dat er de afgelopen twee jaar een aantal artistiek-inhoudelijk boeiende projecten zijn gerealiseerd. We gaan samen met het Tschumipaviljoen en Groningse instellingen als het CBK, het Frank Mohr Instituut en Academie Minerva op zoek naar een manier waarop het Tschumipaviljoen gedurende het hele jaar geprogrammeerd is, zonder daarbij een LED-scherm nodig te hebben. In afwijking van het advies van de Kunstraad kennen we in het kader van de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving een structurele subsidie toe van € 30.000.

Film

De stad Groningen heeft twee *mainstream* bioscopen: Pathé en MustSee. Daarnaast zijn er twee kleinere filmcentra: popcentrum VERA en de RKZ-bios. Images is met haar programmering en ambiance de plek voor vertoning van *arthousefilms* en filmtheater. Daarvoor wordt Images ook gesubsidieerd.

Samenwerking

In het verleden waren bioscopen vooral gericht op film liefhebbers van 20 tot 30 jaar. Deze met film opgegroeide groep is langzaam overgegaan van de bioscoopfilm naar de arthousefilm en de kwetsbare kwaliteitsfilm. Hierdoor wordt de doelgroep voor deze films steeds groter. Samenwerking met Universiteit en Hogeschool is in Groningen wenselijk om studenten te bereiken als relatief nieuwe publieksgroep. Naast genoemde activiteiten zijn kruisbestuivingen met andere disciplines, zowel binnen als buiten de kunstsector, waardevol. Bij zo'n samenwerkingsrelatie moet film wel voorop staan. Samenwerking kan leiden tot speciale projecten, retrospectieven, lezingen, cursussen en dergelijke. Samenwerking met veel verschillende instanties is wenselijk om Liga 68 zo goed mogelijk in te bedden in de Groningse samenleving en om profijt te hebben van de expertise van anderen. Hierdoor worden ook weer nieuwe doelgroepen aangeboord. Met name samenwerking met organisaties op filmgebied en met partners als Beeldlijn, OOGTV en in de ICT-sector zijn waardevol.

Internationaal Film Festival Rotterdam in Groningen (IFFR)

Jaarlijks vindt in Groningen in Images het Internationaal Film Festival Rotterdam in Groningen plaats. Het is een pocketeditie van het Internationaal Film Festival Rotterdam, het grootste (betaalde) publieksevenement van Nederland. De pocketeditie biedt bewoners van het Noorden de unieke mogelijkheid zich in korte tijd op de hoogte te stellen van de stand van zaken in de internationale cinema. Met ongeveer 40 films uit ruim 20 landen (in 70 voorstellingen) is het festival keer op keer breed georiënteerd. We zien niet alleen werk van (gevestigde) filmmakers, maar ook experimentele en cross-over media.

Met ongeveer 7.000 bezoekers wordt het festival steevast goed bezocht. Ook hier zijn er samenwerkingsverbanden met Vera en het Grand Theatre

Liga 68

Liga 68 participeert in de Groningse Film Onderneming BV (GFO), een *joint venture* met de Wolff Cinema Groep. Deze *joint venture* exploiteert filmtheater Images. Liga 68 levert een van de twee directeurs, zorgt voor de programmering en de publiciteit en bezit 50% van de aandelen van de *joint venture*. De Wolff Cinema Groep draagt de zorg voor de randvoorwaarden zoals administratie, techniek en horeca. In de toekomst gaat Liga 68 participeren in het Groninger Forum. Het Filmhuis moet binnen het Forum een bruisend centrum worden dat publiek trekt en als ontmoetingsplek fungeert voor mensen met belangstelling voor cultuur en voor film in het bijzonder.

De afgelopen jaren heeft Liga 68 meer aandacht besteed aan filmeducatie. We vinden dat een goed initiatief. Het is essentieel dat kinderen/jongeren leren kijken en zich bewust worden van de manipulaties binnen de overheersende beeldcultuur van onze digitale samenleving. Multimediale ontwikkeling zal in de toekomst een steeds grotere rol gaan spelen. Beeld heeft hierin een prominente plek.

Liga 68 is in 2007 gevisiteerd. De kleine organisatie staat volgens de visitatiecommissie onder druk. De verhuizing naar het Groninger Forum brengt veel extra werkzaamheden met zich mee, mede omdat vooraf tijdelijke huisvesting gevonden moet worden. De Kunstraad constateert naar aanleiding van de visitatie dat professionalisering van de organisatie noodzakelijk is. Uitbreiding met competente medewerkers, aandacht voor interne communicatie en marketing zijn daarbij van belang. In het kader van de verdere ontwikkeling van het concept Groninger Forum gaan we met Liga 68 en de GFO BV in gesprek om de resterende problemen op te lossen. We verhogen de structurele subsidie van Liga 68 met circa € 75.000 tot € 169.000 om

de organisatie te professionaliseren. We baseren ons hierbij op het advies van de Kunstraad. We verwachten dat Liga 68 door de subsidieverhoging meer aandacht kan geven aan het ontwikkelen van een marketingplan en activiteiten gericht op studenten, zodat vooral een jonger publiek beter bereikt wordt. Voor het schrijven van het marketingplan vragen wij Liga 68 samenwerking te zoeken met Marketing Groningen.

IV.3 Makers

De groep *makers* omvat alle producenten van kunst en cultuur die in Groningen een rol van betekenis spelen: gezelschappen, instellingen en individuele kunstenaars. De directe verantwoordelijkheid hiervoor ligt meestal maar voor een klein deel bij de gemeente, maar we vinden een positief stimulerend klimaat voor makers wel heel belangrijk. Sterker, we voelen ons er mede verantwoordelijk voor. Het rijk is verantwoordelijk voor de landelijke basisinfrastructuur.

Geen kunst zonder makers. Componisten, schrijvers, theatermakers, choreografen en beeldend kunstenaars staan aan het begin van de creatieve keten. Ze gebruiken hun creativiteit, observatie, intuïtie en vakmanschap om persoonlijk verslag te doen van hun innerlijke ervaring van de wereld om hen heen. Jonge kunstenaars worden opgenomen in een gezelschap, productiehuis of galerie, of richten een eigen gezelschap, ensemble, band of kunstinitiatief op. Vooral het laatste is de afgelopen decennia veel gebeurd. Nieuwe gezelschappen en kunstinitiatieven zijn vaak ontstaan omdat jonge makers geen emplooi konden vinden binnen de bestaande gezelschappen, of een eigen artistieke weg wilden gaan en daarvoor niet bij de bestaande infrastructuur terecht konden. Inmiddels is weer een tegengestelde beweging op gang gekomen en wordt van rijkswege gestimuleerd dat jonge makers zich juist wel bij bestaande gezelschappen melden. Van productiehuis en gezelschappen wordt verwacht dat ze actief jong talent begeleiden en ruimte bieden op de podia.

Interactie met publiek is belangrijk voor de kunstenaar. Deze heeft plaats in theaters, galeries en musea, op festivals, in boeken en tijdschriften, via internet en op straat. Maar het publiek moet de kunstenaar wel weten te vinden. Daarvoor is de maker afhankelijk van podia, orkesten, gezelschappen en programmeurs.

De aanwezigheid van makers en uitvoerend kunstenaars is belangrijk voor de culturele infrastructuur. Ze dragen bij aan het creatieve DNA van een stad.

IV.3.1 Makers in Groningen

Groningen biedt als culturele hoofdstad van het Noorden makers een interessante infrastructuur. Er zijn kunstvakopleidingen in verschillende disciplines: voor de beeldende kunst en vormgeving Academie Minerva en het Frank Mohr-instituut; voor muziek het Prins Claus Conservatorium; voor dans de Noord-Nederlandse Dansacademie en voor theater de Vooropleiding Theater. In het Kunstencentrum is de (semi-professionele) Schrijversschool actief. Daarnaast zijn er particuliere opleidingen opgezet: de Klassieke Academie voor Schilderkunst en de postacademische opleiding voor vormgeving VOF. Sinds 2007 is daar de particuliere Fotoacademie bijgekomen. Alleen voor film en theater is geen professionele opleiding in Groningen. De Rijksuniversiteit biedt in aansluiting op de kunstvakopleidingen in alle kunstdisciplines theoretische reflectie en onderzoek aan.

Groningen heeft een aantal rijksgesubsidieerde productiehuisen van hoge kwaliteit: NND, NNT, Grand Theatre/Prime, de Citadel (jeugdtheater) en de Noorderlingen. De komende periode wordt in het bijzonder interessant voor het NNT en het NND, omdat bij beide gezelschappen een nieuwe artistiek leider aantreedt. Het Grand Theatre en Prime fuseren, een logische stap voor twee organisaties die al langere tijd samenwerken. Samen vormen zij een nieuw, breed productiehuis met een spankracht voor het hele Noorden, zoals het rijk dat voor ogen heeft.

Een relatief nieuwe ster aan het Groningse firmament is Club Guy & Roni. Dit jonge dansgezelschap manifesteert zich de laatste jaren niet alleen in Groningen, maar maakt ook indruk op nationale en internationale podia.

Theater De Steeg richt zich op maatschappelijke thema's voor jongeren en is daarmee vooral in het onderwijs in heel Nederland actief, Theater te Water biedt volkstheater voor de noordelijke regio. Beide gezelschappen kunnen bogen op een grote populariteit.

Groningen telt een aantal schrijvers en dichters van nationale allure. Hun belangrijkste podium is het boek, uitgeverij Passage en De Kleine Uil gevestigd. In Groningen zijn uitgeverij Passage en De Kleine Uil gevestigd. De Poëziemarathon en Dichters in de Prinsentuin zijn belangrijke podia voor dichters uit onze stad, die behalve een geïnteresseerd publiek een groot netwerk bieden.

In de muziekwereld gaat het om het componeren en uitvoeren van klassieke muziek, het spelen en improviseren van jazzmuziek en om het maken van popmuziek. Vooral popmuziek en andere verwante stromingen zijn sterk gebonden aan de jongerencultuur en bieden de vernieuwing regelrecht vanaf de straat. Popmuziek op professionele basis kan zich in de commerciële markt ontwikkelen en bereikt het publiek heel direct via radio, televisie en internet.

Hoe ontvankelijker de omgeving, hoe beter een kunstenaar zich kan manifesteren. Een lange traditie op het terrein van kunst en cultuur, veel kunstvakopleidingen en een publiek dat weet wat er te koop is; dat zijn omgevingsfactoren die voor kunstenaars interessant zijn. Groningen heeft in dat opzicht veel te bieden. Voor de economische positie van kunstenaars is Groningen geen toplocatie. Daarvoor zijn behalve een stimulerend cultuurklimaat en fondsen ook een koopkrachtig publiek en gulle sponsors nodig. Groningen ligt voor Nederlandse begrippen tamelijk geïsoleerd en heeft geen groot economisch achterland. De Gasunie, Essent, de NAM en het Dagblad van het Noorden zijn hier de grootste bedrijven. Essent heeft zijn hoofdkantoor inmiddels verplaatst. Veel andere grote bedrijven zijn hier vertegenwoordigd met nevenvestigingen. Dat maakt de markt voor sponsoring relatief klein. Sponsoring en betrokkenheid van een opkomende bedrijvigheid in de ICT-sector en op het gebied van de *life sciences* bieden mogelijk nieuwe kansen.

Door het gebruik van (nieuwe toepassingen van) een variëteit aan media is het bereik van kunst en cultuur de laatste decennia enorm

uitgebreid. Daarmee is ook de markt voor cultuur in beweging. Terwijl de kunstenaar zijn creativiteit gebruikt om nieuwe gebieden te ontginnen, wordt zijn werk gekopieerd en gedownload. Soms regelrecht van de kunstenaar, zonder intermediair. Traditionele verkooppunten van bijvoorbeeld muziek en film, zoals platenlabels en bioscopen, komen daardoor onder druk te staan. Tegelijkertijd leidt dat ook tot allerlei innovaties. *You Tube* is voor kunstenaars misschien wel de belangrijkste innovatie van de laatste tijd. Het contact tussen maker en publiek is daarmee heel direct geworden. De kunst is om dat contact vervolgens ook in *real time* tot stand te laten komen.

IV.3.2 Makers: disciplines en instellingen

Met Groningse Nieuwe hebben de we afgelopen jaren verschillende opdrachten verstrekt aan beginnende en talentvolle kunstenaars. De komende jaren gaan we dat anders doen. We stellen ons voor dat kunstenaars zich melden bij productiehuis, theaters, festivals en werkplaatsen met de vraag een nieuwe productie te mogen opzetten. Op deze wijze financieren we de makers niet langer direct, maar laten we de financiering lopen via 'producenten'; productiehuis, werkplaatsen, gezelschappen en festivals. Deze instellingen formuleren voor zichzelf de ambitie producent te willen zijn en krijgen daarvoor een projectsubsidie. Te denken valt aan het Grand Theatre, Club Guy & Roni, station Noord, de Noorderlingen, Noorderslag, Noorderlicht, NP3, et cetera. Deze financiering is altijd aanvullend op de inzet die de betreffende organisatie uit eigen middelen realiseert.

Zo ontstaan enkele tientallen producenten voor uiteenlopende vormen van podiumkunst (theater, dans, muziek). Nieuwe makers krijgen niet langer geld van de Kunstraad, maar melden zich individueel of in groepsverband bij een producent. Dit is vergelijkbaar met de structuur in de filmwereld of in de letteren waarbij een belangrijke verantwoordelijkheid bij de producent of uitgever ligt. Deze selecteert nieuwe makers op artistieke waarde en haalbaarheid van de plannen of

kan zelf scouten bij openbare presentaties van afgestudeerden van de kunstvakopleidingen.

Hieronder geven we een beschrijving van de instellingen die als maker functioneren in het Groningse cultuurland. Dit zijn instellingen die zelf producties, muzikuitvoeringen en presentaties maken en realiseren maar zich in sommige gevallen ook bezighouden met het begeleiden van jong talent. Deze instellingen bieden kunstenaars niet alleen een podium, maar leren hen vaak ook om te gaan met de kunst- en cultuurwereld, het aanvragen van subsidies, het bijhouden van de boekhouding en het opbouwen van netwerken. Daarnaast proberen we ook zelf talent een steun in de richting te geven middels Groningse Nieuwe, waaronder enkele stipendia, prijzen en opdrachten vallen.

Theater en dans

Noord Nederlands Toneel NNT

Het NNT produceert repertoiretheater voor de (middel)grote zaal. Het NNT heeft met Ola Mafaalani en Ko van den Bosch een nieuwe artistieke leiding. Voorgaand artistiek leider Koos Terpstra neemt na tien jaar afscheid van het NNT, evenals zakelijk leider Dennis Molendijk. Terpstra heeft in de afgelopen periode met het NNT een reprisesysteem ontwikkeld. Het gezelschap heeft samen met de vaste partners een eigen publiek opgebouwd. Voor het uitproberen en ontwikkelen van materiaal diende het eigen theater De Machinefabriek. Geslaagde producties werden binnen het reprisesysteem hernomen en landelijk gepresenteerd. Het NNT heeft met laagdrempelige, geëngageerde voorstellingen een duidelijke positie in de stad en in het land verkregen. Het NNT zal de komende periode samenwerkingsverbanden intensiveren (met Stadsschouwburg) als stadsgezelschap en sterker inzetten op projecten die de krachten van de verschillende culturele instellingen bundelen. Beleidsaccenten liggen op het vormen van een multidisciplinair stadsgezelschap (worteling in stad met landelijke uitstraling) met internationale ambities en

ondersteunen van jong theatertalent. Het NNT zal zich komende periode profileren als het huisgezelschap van de schouwburg. Het NNT heeft diverse internationale partners in Zwitserland, Straatsburg, Brussel, Wenen, Boston en Los Angeles. De samenwerking met Oldenburger Stadttheater wordt gecontinueerd. Samen met Grand Theatre en Noorderzon wordt vanaf 2009 het internationale agentschap NAGANA opgezet voor buitenlandse verkoop en promotie van eigen producties en coproducties.

Talentontwikkeling

Het NNT richtte zich de afgelopen periode op nieuw en jong publiek en educatie. De komende jaren wil het NNT cultuureducatie bij het voortgezet onderwijs stevig onder de aandacht brengen binnen het netwerk wat de afgelopen jaren is ontstaan tussen 2/22, onderwijs en instellingen. Een andere recente ontwikkeling is het gezamenlijke verantwoordelijkheid van het Grand Theatre en het NNT voor de selectie van talentvolle regisseurs, choreografen en acteurs. Station Noord wordt gecontinueerd: jaarlijks worden twee afgestudeerde acteurs uitgenodigd om tien maanden in Groningen te wonen en te werken. Op nationaal niveau investeert het NNT samen met Grand Theatre in dwarsverbanden met verschillende academies en productiehuisen.

Grand Theatre

Productiehuisen kunnen voor jonge makers een belangrijke functie vervullen. Uitbreiding van de positie en financiering van het Grand Theatre is dan ook in onze ogen een goede ontwikkeling. Wat ons betreft is het traject dat een maker doorloopt bij een productiehuis een vervolg op de kunstvakopleiding, waarbij niet alleen aandacht uitgaat naar de verdere artistieke ontwikkeling maar gedegen wordt gewerkt aan de loopbaan na het productiehuis. Dat vraagt om flexibiliteit en maatwerk. Tijdens het traject moet een maker inzicht verwerven in de inrichting van de sector, in de carrièremogelijkheden en in de persoonlijke ambitie en kwaliteiten. Kiezen voor een bestaan als

zelfstandig producent betekent vaak dat een maker, naast de inkomsten uit de projectsubsidies, ook op andere manieren geld moet verdienen. De een speelt elders of doet een gastregie, de ander is docent, is actief in andere kunstdisciplines of ontplooit commerciële activiteiten. We vinden het noodzakelijk de organisatie in staat te stellen zich verder te professionaliseren. We verhogen de structurele subsidie van het Grand Theatre met circa € 160.000 naar € 465.000. Wij baseren ons hierbij op het advies van de Kunstraad.

Noord Nederlandse Dans (NND)

Ook de dansgezelschappen leveren een bijdrage aan talentontwikkeling. De Stichting Noord Nederlandse Dans (NND) wil door middel van de projecten *Jonge Dansers* (een project voor bijna afgestudeerden) *NND at School* en Station Noord (samenwerkingsverband noordelijke culturele instellingen) bijdragen aan de vorming van jonge dansers.

Het NND verwierf de afgelopen tien jaar met choreograaf Itzik Galili met artistiek eigenzinnige producties regionaal en internationaal een stevige positie en toerde onder meer naar Brazilië, Duitsland, Finland en Japan. Producties werden op televisie uitgezonden. Daarnaast werd ter verdere bevordering van een bloeiend dansklimaat een programma van educatieve en promotionele activiteiten voor scholen en theaters in Noord-Nederland opgezet en locatievoorstellingen gemaakt. De nieuwe choreograaf Stephen Shropshire, voorheen danser bij Galili, zet het beleid van de afgelopen jaren voort, waarbij nieuwe accenten worden gelegd: vaker met gastchoreografen werken, *live* muziek bij de dansproducties, meer aandacht voor de functie van het gezelschap als scout en talentontwikkelaar en versterking van de internationale positie door middel van buitenlandse tournees, choreografieopdrachten voor buitenlandse choreografen et cetera. De samenwerking met Noorderzon, het Jonge Harten Festival en de Rotterdamse Dansacademie wordt voortgezet.

De Raad voor Cultuur heeft een positief advies uitgebracht over het Noord Nederlands Dansgezelschap. Het NND maakt als stadsdansgezelschap deel uit van de landelijke basisinfrastructuur. Het rijk verleent het NND een meerjarige subsidie van € 1.250.470. Het NND vraagt aan de gemeente een bedrag van € 75.000 structureel. Dit naar aanleiding van de wens te verhuizen naar een nieuwe locatie met een klein podium voor try outs, mogelijkheden voor cultuureducatie en werkruimte voor gastchoreografen. De huisvesting in de Studio voldoet niet meer aan de eisen van het NND. Als gemeente hebben wij de verantwoordelijkheid Groninger gezelschappen in de landelijke basisinfrastructuur huisvesting te bieden. Met het afkopen van de onrendabele top van de Studio hebben wij destijds geïnvesteerd in de huisvesting van culturele instellingen, waaronder het NND. Zo kon de huur op een acceptabel niveau blijven. Dat laat ons nu geen ruimte om op een andere locatie te investeren. Wij blijven met het NND in gesprek over de huisvesting.

Club Guy&Roni

Club Guy & Roni is een relatief jong talentvol dansgezelschap. Club Guy & Roni biedt in het kader van Station Noord kansen aan jonge choreografen. De jonge choreografen krijgen een plaats binnen een nieuwe productie, waarbij ze door Club Guy & Roni begeleid worden. Daarnaast biedt Club Guy & Roni stageplekken aan jong danstalent. Het gezelschap heeft zich de afgelopen periode in artistiek opzicht sterk ontwikkeld en boort nog steeds nieuw publiek aan. Club Guy & Roni heeft bovendien laten zien over cultureel ondernemerschap te beschikken door naast subsidies naar aanvullende financieringsbronnen te zoeken. Het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten erkent de kwaliteit van Club Guy & Roni en kent het gezelschap de komende periode een subsidie toe van € 390.000.

Conform het advies van de Kunstraad kennen wij Club Guy & Roni met ingang van 2009 een structurele subsidie van € 51.900 toe vanwege de grote productionele risico's en complexe organisatie.

Muziek

Prinses Christina Concours

Het Prinses Christina Concours is een jaarlijks terugkerend landelijk muziekconcours voor klassieke muziek, jazzmusici en componisten van 12-19 jaar. Het Prinses Christina Jazz Concours en het Prinses Christina Compositie Concours worden eens in de twee jaar gehouden. De activiteiten vinden plaats op verschillende locaties: de zes regionale voorrondes in de hoofdsteden van de provincies en de nationale finale in Den Haag. Het Prinses Christina Concours is dus een landelijk opererende instelling (vergelijkbaar met Doe Maar Dicht Maar) die een van de zes voorrondes voorafgaand aan de nationale finale in Groningen organiseert. Het Concours werkt in Groningen samen met het Peter de Grote Festival, De Oosterpoort en de Stedelijke Muziekschool.

Het Prinses Christina Concours scout en begeleidt met resultaat talentvolle jongeren die podiumervaring kunnen opdoen. Verder bemiddelt de organisatie bij het verwerven van instrumenten en geeft ze studieadvies. Overige doelstellingen zijn het bereiken van een nieuw publiek voor klassieke muziek en het vervullen van een voorbeeldfunctie voor getalenteerde jonge musici. De prijswinnaars geven jaarlijks onder de titel *Classic Express 330* concerten op basisscholen in heel Nederland, waaronder 12 concerten op basisscholen in de regio Groningen. De Classic Express is een vrachtwagen die kan worden omgebouwd tot een concertzaal. Hierin geven de winnaars van het concours concerten.

We vinden het Prinses Christina Concours een belangrijke instelling op het gebied van talentontwikkeling. Op basis van het advies van de Kunstraad hebben we besloten om het concours vanaf 2009 structureel te subsidiëren. Het Prinses Christina Concours ontvangt als landelijk opererende instelling rijkssubsidie en wordt eens in de vier jaar getoetst door de Raad voor Cultuur. We vinden het niet nodig dat de plannen van het concours ook nog eens jaarlijks worden beoordeeld door De

Kunstraad. We hebben daarom besloten het Prinses Christina Concours te behandelen als een rijksgesubsidieerde kunsteducatieve instelling met standplaats Groningen (zoals Doe Maar Dicht Maar). We nemen het advies van de Kunstraad over en subsidiëren het Prinses Christina Concours structureel met een jaarlijks bedrag van € 10.400.

Beeldende kunst

NP3

NP3 heeft een belangrijke positie verworven als ontmoetingsplek voor kunstenaars en als presentatieplek voor ontwikkelingen op het snijvlak van actuele populaire beeldcultuur en beeldende kunst. NP3 organiseert onder meer tentoonstellingen, lezingen, debatten, tafelgesprekken en netwerkvondten met PROMO, NULL, DISPLAY, NPeG en RAND. Daarnaast besteedt NP3 aandacht aan educatie met verschillende activiteiten. NP3 werd in de cultuurnota *In het oog, in het hart* meerjarig gesubsidieerd vanuit de Geldstroom BKV voor een bijdrage in de kosten voor organisatie, personeel en pr. Daarnaast vraagt NP3 regelmatig subsidie aan voor projecten in het kader van *Groningse Nieuwe*. NP3, dat vanuit één van de kerntaken al jong talent begeleidt, kan met deze subsidies bijvoorbeeld ook expertise van buitenaf benaderen voor het begeleiden van dit talent. Ook het project *Retort++* heeft NP3 kunnen realiseren met een subsidie uit het budget voor *Groningse Nieuwe*. *Retort ++* is een *open source*-project waarin beeldende kunst wordt geïntegreerd binnen een digitale ontwikkelomgeving en/of andersom. Door samenwerking te zoeken met ICT'ers konden zes belangwekkende projecten worden uitgevoerd. Bovendien is een database online, waarin de systemen achter de projecten in het gedachtegoed van *open source* vrij beschikbaar zijn. NP3 wil deze database uitbreiden en daarnaast in de toekomst, in een andere vorm, *Retort ++* voortzetten.

NP3 wil in 2009-2012 vijf tentoonstellingsconcepten voortzetten: *Promo* (jonge kunstenaars vers van de academie stimuleren), *NULL*

(actuele visie op kunst en kunstenaar), *DISplay* en *NPeG* (een breed publiek kennis laten maken met kunst en de kracht van visuele uitingen) en *RAND* (randprogrammering) voortzetten.

We vinden NP3 een belangrijke Groningse en regionale instelling op het gebied van hedendaagse beeldende en digitale kunst. NP3 heeft de afgelopen jaren programmasubsidies van de Mondriaanstichting ontvangen, wat als een vorm van landelijke waardering kan worden gezien. De Kunstraad constateert echter dat de zichtbaarheid van de instelling in de stad Groningen te wensen overlaat en adviseert NP3 te subsidiëren voor hetzelfde bedrag als de afgelopen jaren (€ 50.000) en de instelling na twee jaar te evalueren. We nemen het advies van de raad over en subsidiëren NP3 de komende periode structureel met een jaarlijks bedrag van € 50.000 uit de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving. We maken afspraken met NP3 over de zichtbaarheid van de activiteiten van de instelling.

Atelierroute

De Atelierroute zoals die jarenlang door Stichting De Voorruit werd georganiseerd, is opgehouden te bestaan. De initiatiefnemers zijn gestopt omdat zij vinden dat zij hun doel – het zichtbaar maken van professioneel werkende kunstenaars in Groningen – hebben bereikt. De Atelierroute was een tamelijk unieke publieksactiviteit die eens in de twee jaar zo'n tienduizend mensen trok. Inmiddels zijn er diverse succesvolle kleine atelierroutes op wijkniveau. Voorbeelden hiervan zijn Rondje Méér, Open Ateliers aan de Oosterhamrikkade, Kunst in het A-kwartier en ook de Indische buurt ontplooit initiatieven. Samen met de initiatiefnemers van deze afzonderlijke atelierroutes onderzoeken we de mogelijkheden voor het voortzetten van de atelierroute. Uitgangspunt daarbij is te kijken wat er al is, en vervolgens te inventariseren welke ambities er zijn en of daar een gemeenschappelijke noemer voor is te vinden. De atelierroute nieuwe stijl kan een plaats vanuit de Geldstroom BKV en kan zich vandaar uit verder ontwikkelen. We gaan hierbij uit van de kracht van de wijk en het specifieke karakter van de wijk. De HVK en het

Noorderpoortcollege kunnen een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van de route. De HVK kan vanuit het eigen bestand initiatieven verzamelen en kunstenaars betrekken bij nieuwe initiatieven. Het Noorderpoortcollege heeft aangegeven met zijn studenten een ondersteunende rol te willen spelen bij de organisatie van een nieuwe atelierroute.

Kunstruimte 09

Kunstruimte 09 (K09) programmeert sinds de oprichting in 2004 fundamentele en conceptuele (schilder)kunst. Er worden presentaties en projecten geïnitieerd waarin het werk van verschillende, vaak internationale kunstenaars samenkomt. Ook brengt K09 publicaties uit en vraagt zij gastcuratoren exposities samen te stellen. Sinds enige tijd beschikt K09 over een expositieruimte in de Groninger binnenstad. In de periode 2009-2012 wil Kunstruimte 09 het aantal exposities en presentaties verhogen naar 12 tot 14 per jaar. Ook wil zij het aantal gastcuratoren en exposerende buitenlandse kunstenaars uitbreiden, en een *artist in residence*-programma opzetten.

Hoewel de Kunstraad vindt dat K09 een interessant en kwalitatief hoogwaardig programma biedt, acht zij een structurele subsidie niet op zijn plaats. Wij wijken af van het advies van de Kunstraad en ondersteunen K09 jaarlijks met € 25.000. Hiermee zijn voortgang en kwaliteit van K09 gegarandeerd en kan het netwerk, zoals werd geadviseerd door de Kunstraad, worden uitgebreid. Ook gaan wij met K09 in gesprek over hoe de kwetsbaarheid van de organisatie kan worden teruggebracht.

Pavlov

Pavlov Medialab werd vanaf 2005 structureel gesubsidieerd vanuit de Geldstroom BKV en het Noordelijk Cultuurconvenant. Pavlov initieert projecten op het gebied van nieuwe media, biedt kunstenaars een *artist-in-residence*, begeleidt jonge kunstenaars en organiseert lezingen en workshops. In 2006 werd de RoofTopHop/City on the Roof manifestatie georganiseerd: op de daken van de stad werkten

kunstenaars, architecten, innovatieve denkers en vastgoedmensen samen aan prototypes van dakbewoning en dakverbindingen enerzijds en omgevingskunst anderzijds.

In de periode 2009-2012 wil Pavlov werken aan professionalisering van de bedrijfsvoering, versterking van de marketing en pr, structureel werken aan verbintenissen met jonge kunstenaars, en aan uitbouw en verdieping van het internationale netwerk. Hoewel de Kunstraad vindt dat de artistieke leiding met enthousiasme en bevologenheid veel activiteiten weet te initiëren op basis van veelal een interessant concept, is het advies de structurele subsidie aan Pavlov te beëindigen. De mening van de Kunstraad is dat de organisatie in het verleden bijzondere projecten heeft gerealiseerd. Maar de afgelopen periode heeft Pavlov minder kwaliteit laten zien, zich minder geprofileerd met zijn kerntaken en zich minder op de artistieke inhoud gericht. De Kunstraad is er niet van overtuigd dat de toekomstplannen Pavlov de komende jaren kwalitatief sterker zullen maken. Dat geldt ook voor de zichtbaarheid van het werk op lokaal en regionaal niveau. De aanvraag van Pavlov voor een plek in de landelijke basisinfrastructuur is niet gehonoreerd.

We nemen het advies van de Kunstraad over en stoppen de structurele subsidie aan Pavlov met ingang van 2009.

Film

Stichting Beeldlijn

De Stichting Beeldlijn onderscheidde zich de afgelopen decennia met documentaires over personen en onderwerpen die voor het Noorden van cultureel en historisch belang zijn. Voorbeelden zijn films over De Ploeg, Gerrit Krol en Rutger Kopland. In de periode 2009-2012 wil Beeldlijn het aantal jaarlijkse producties uitbreiden naar twee á drie. Ook versterkt de organisatie zich door de aanstelling van een parttime coördinator. Deze genereert plannen, maakt ze klaar voor productie, onderhoudt contacten met fondsen en onderzoekt de mogelijkheden voor vertoning.

De Kunstraad is positief over de ambities, verdiensten en werkwijze van Beeldlijn. Zij acht het type activiteiten echter te projectmatig om een meerjarige subsidie te rechtvaardigen. Wij wijken af van het advies van de Kunstraad en nemen Beeldlijn op in de Cultuurnota met een jaarlijkse ondersteuning van € 17.000. Deze is bedoeld voor de aanstelling van een parttime coördinator en om Beeldlijn voor de culturele sector in de stad en provincie Groningen te behouden. Ook ondersteunen we de ambitie van Beeldlijn om ruimte te bieden aan jonge filmmakers.

Prijzen, stipendia, opdrachten en beurzen

Hendrik de Vriesprijs

In 2007 werd na enige jaren stilte de Hendrik de Vriesprijs weer uitgereikt. Toon Tellegen ontving de prijs voor zijn hele oeuvre. De Hendrik de Vriesprijs is een oeuvreprijs. De prijs werd in 1946 ingesteld naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van Hendrik de Vries. De prijs wordt eens in de vijf jaar toegekend aan in Nederland wonende personen die buitengewone prestaties hebben verricht op het terrein van de scheppende kunsten binnen de literatuur, de beeldende kunst en de podiumkunsten.

De gemeenteraad besloot in 2004 met de vaststelling van de cultuurnota *In het oog, in het hart* om de Hendrik de Vriesprijs niet langer uit te reiken en in plaats daarvan het accent te leggen op het stimuleren van jong talent door het uitreiken van meer stipendia. Het besluit leidde tot veel protest, waarop de gemeenteraad besloot de Hendrik de Vriesprijs, voorlopig vijfjaarlijks, weer in te stellen.

We hebben de afgelopen periode met het bestuur van de Stichting De Vries gesproken en besloten om de prijs vanaf 2009 weer iedere twee jaar uit te reiken. Bij een stad met culturele ambities hoort een sterke prijs met een landelijke uitstraling. Het eens in de vijf jaar uitreiken van de prijs heeft de naamsbekendheid van de prijs geen goed gedaan.

Om de naamsbekendheid en de publicitaire waarde van de prijs te vergroten willen we de prijs weer tweejaarlijks uitreiken. De prijs zal in de beleidsperiode 2009-2012 gericht zijn op de letteren, op de beeldende kunst en op dubbeltalenten. Aan de Hendrik de Vriesprijs is een geldbedrag van € 15.000 verbonden.

Groningse Nieuwe

Met *Groningse Nieuwe* hebben we in *In het Oog, in het hart* een nieuw beleidsinstrument geïntroduceerd dat tot doel heeft de ontwikkelingsmogelijkheden voor jonge kunstenaars in onze stad te versterken. We mikken met *Groningse Nieuwe* op de (*high*) *potentials* onder de beginnende kunstenaars.

Opdrachtenbeleid Groningse Nieuwe

We willen met *Groningse Nieuwe* jaarlijks een aantal incidentele opdrachten verstrekken, waarvan we verwachten dat ze de betreffende sector een nieuwe impuls geven. In 2005 en 2006 hebben we zelf opdrachten verstrekt aan instellingen die met de subsidies jong talent konden begeleiden, nieuw werk konden laten maken of een podium konden bieden. Met ingang van 2007 is de taak voor de verstrekking van opdrachtenbudget in het kader van *Groningse Nieuwe* neergelegd bij de Kunstraad Groningen. Na afloop van de eerste ronde bleek dat er slechts in beperkte mate een beroep op dit budget werd gedaan. Vervolgens is besloten dat een tweede ronde in 2007 zou worden gehouden. Er zijn in 2007 acht projecten gehonoreerd. Toch is het budget niet helemaal opgemaakt. In 2005 tot en met 2007 werden in totaal 19 projecten gerealiseerd.

De landelijke fondsen verstrekken met ingang van 2009 kunstenaars in de eerste vier jaar van hun carrière geen subsidie meer. In plaats daarvan moeten de presentatie-instellingen en productiehuisen voortaan talenten begeleiden. Voordeel daarvan is dat de kunstenaars een directe relatie krijgen met podia of presentatie-instellingen, waardoor hun projecten kunnen worden uitgevoerd en aan het publiek

worden getoond. In afwijking van het advies van de Kunstraad wordt het budget voor *Groningse Nieuwe* niet meer via de Kunstraad verstrekt. Wij willen de relatie tussen instellingen en jong talent nog meer versterken. Om kunstenaars een directe relatie te laten aangaan met een podium of presentatie-instelling willen we de projecten via de instellingen laten verlopen. Deze instellingen kunnen daarvoor een projectsubsidie aanvragen bij de gemeente. Ook de werkmaatschappijen kunnen een beroep doen op het opdrachtenbudget *Groningse Nieuwe*. Op deze manier zijn de uitvoering en eindpresentatie verzekerd. De kunstenaar vaart hier wel bij: deze wordt niet alleen gecoacht en begeleid, maar krijgt ook ervaring in het werken met een instelling en het opdoen van contacten. Vanaf 2009 verstrekken wij het budget *Groningse Nieuwe* dus zelf. Wij hanteren hierbij de volgende procedure:

- We nodigen een aantal culturele instellingen uit met een (korte omschrijving uwe van) een plan te komen.
- Na gesprekken met deze instellingen kunnen uitgebreide plannen worden ingediend, te beoordelen door de dienst OSCW.
- Wij gaan er vanuit dat de instellingen talent weten te vinden. Een extern inhoudelijk oordeel is overbodig.
- Bij meer aanspraak op het budget dan beschikbaar is (€ 100.000) prioriteren wij in goed overleg met de Kunstraad de meest interessante en veelbelovende projecten.
- Na een positieve beoordeling kennen we budgetten toe op projectbasis (voor 1 of 2 jaar).

Dit traject is tevens een impuls aan Groningen als *City of Talent*. Bij beoordeling van de opdrachten hanteren wij de volgende criteria:

- Het plan bevat een vorm van coaching of begeleiding van talent.
- Het concrete coachingstraject/stappenplan wordt beschreven.

- De kunstenaar is niet langer dan vijf jaar afgestudeerd aan een kunstvakopleiding of actief op vergelijkbaar niveau.
- Het project is eindig en rondt af met een openbare presentatie in de gemeente Groningen.
- Met elkaar samenwerkende instellingen hebben de voorkeur.
- Het betrekken van nieuwe media of e-culture in het project strekt tot aanbeveling.
- De aanvrager levert een redelijke eigen bijdrage

Stipendia

Hendrik de Vriesstipendia

Aan de Hendrik de Vriesprijs is een stipendium gekoppeld dat wordt uitgereikt aan jong talent, beurtelings op het gebied van beeldende kunst en literatuur. In de komende periode zijn er ieder jaar twee stipendia van € 6.000 beschikbaar voor jonge kunstenaars, De winnaars kunnen met dit bedrag werk maken dat een jaar later, tijdens de volgende uitreiking, wordt gepresenteerd. Kunstenaars die zich aanmelden moeten een projectplan opstellen met een omschrijving van het werk dat ze willen maken, een begroting en een dekkingplan. Eerdere winnaars hebben aangegeven dat zij behoefte hebben aan meer coaching. We kunnen voor coaching putten uit de betrokken adviseurs van de Kunstraad of professionals uitnodigen die betrokken zijn bij culturele instellingen in Groningen of elders.

George Verbergstipendium

Het George Verbergstipendium is in 2004 door het stadsbestuur in het leven geroepen naar aanleiding van het afscheid van George Verberg als directeur van de NV Nederlandse Gasunie. Het stipendium is bedoeld voor veelbelovende beeldende kunstenaars. Studenten en pas afgestudeerden van de afstudeerrichting Autonome Beeldende Kunst van Academie Minerva en het Frank Mohr Instituut kunnen zich voor het stipendium aanmelden. Vanwege de relatie tussen de Groningse

Gasunie en het Russische Gazprom en de verdiensten van George Verberg bij de aanleg van de Russische (gas)pijplijn, wordt de winnaar van het George Verberg Stipendium in staat gesteld tijdelijk in Oost-Europa te verblijven. Hierbij is indertijd gekozen voor het versterken van de relaties met de Baltische Staten (Estland, Letland en Litouwen). Academie Minerva en het Frank Mohr Instituut richten zich echter, net als de stad Groningen, op de gehele noord-oost as van Europa. De kunstvakopleidingen hebben voorgesteld het stipendium in de toekomst ook op de Noordelijke Ontwikkelingsas te richten, in plaats van uitsluitend op de Baltische Staten. Winnaars van het George Verbergstipendium kunnen daarom vanaf 2009 verblijven in het noorden en/of oosten van Europa (Scandinavië, Duitsland, Polen, Baltische Staten).

Andrea Elkenbrachtfonds

Het Andrea Elkenbrachtfonds is in het leven geroepen ter nagedachtenis aan de Groninger concertpianiste en muziekpedagoge Andrea Elkenbracht (1888-1964). Zij was in 1918 de eerste leerkracht voor het vakonderwijs piano aan de Groninger Muziekschool, de voorloper van het Noord-Nederlands Conservatorium. Daar gaf ze daar 40 jaar lang les.

Uit haar nalatenschap is een fonds opgericht dat jaarlijks de mogelijkheid voor een vervolgstudie in het buitenland biedt aan talentvolle afgestudeerden van het Noord-Nederlands Conservatorium. Doel van de beurs is om aan getalenteerde oud-studenten een verdiepingsmogelijkheid en een impuls te geven aan de ontwikkelingsmogelijkheden van deze jonge musici. Daar staat tegenover dat de musici een jaar later een presentatie/voorstelling in Groningen uitvoeren, of gedurende hun opleiding een verslag bijhouden op de gemeentelijke website.

Kleinschalig opdrachtenbeleid via CBK.

In 2005 hebben we binnen de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving geld gereserveerd voor kleinschalig opdrachtenbeleid. We

hebben destijds het CBK opdracht gegeven dit beleid uit te werken en in te voeren. Het CBK heeft dat onder de noemer *Kunst Op Maat* gedaan. Met *Kunst op Maat* worden externe opdrachten geworven bij non-profit instellingen en het bedrijfsleven, waardoor startende kunstenaars ervaring kunnen opdoen en de opdrachtenmarkt wordt gestimuleerd. Er zijn in de afgelopen periode twaalf opdrachten binnengehaald en drie voltooid. Bedrijven en instellingen geven een opdracht aan een startende kunstenaar. Het project wordt begeleid door het CBK (als procesbewaker) en door een externe adviseur. Het CBK betaalt de begeleiding en een bijdrage van 50% van het kunstbudget (maximaal € 7.000) uit de Geldstroom BKV. Het CBK wil de komende periode de mogelijkheden van samenwerking met het projectbureau van de Academie Minerva onderzoeken. De resultaten van de *Kunst op Maat*-projecten krijgen daarnaast meer bekendheid via de site, een boekje en presentaties. We willen dat het CBK de komende periode het succesvolle *Kunst Op Maat* voortzet en stellen daarvoor € 55.000 beschikbaar uit de Geldstroom BKV.

Stadsdichter

In 2001 werd in Groningen in navolging van Dordrecht de eerste stadsdichter aangesteld. Niemand had verwacht dat dit fenomeen zoveel navolging zou vinden in Nederland en Vlaanderen. Inmiddels hebben meer dan 25 steden een stadsdichter, waarbij vaak de Groningse werkwijze integraal is overgenomen. Een stadsdichter levert al dichtend commentaar op belangrijke gebeurtenissen in de stad. Ook krijgt de dichter van verschillende organisaties en instellingen het verzoek een gedicht te maken, tekenend voor het draagvlak van de stadsdichter. Het Kunstencentrum heeft voorgesteld huisvesting en organisatorische faciliteiten voor de stadsdichter te verzorgen en vraagt daarvoor extra subsidie. We vinden dat elke stadsdichter zelf zijn domicilie moet kunnen kiezen en niet verplicht is tot een relatie met een instelling. Daarom verbinden we het stadsdichterschap niet aan een instelling, maar continueren we de functie in de huidige zelfstandige

vorm. We verhogen de subsidie voor de stadsdichter in de periode 2009-2012 tot € 10.400 (€ 8.900 honorarium en € 1.500 overhead).

IV.4 Burgers

Het cluster *burgers* neemt als vertrekpunt: de stadgers van de gemeente Groningen, de ommelanden en bezoekers van verder. Het accent ligt in dit cluster ten opzichte van *beelden* en *pleinen* veel meer op de actieve cultuurparticipatie. Het gaat hier om alle instellingen en verenigingen waar actieve cultuurconsumenten - *de culturele burger* - het heft in eigen handen kunnen nemen: een boek uitkiezen in de bibliotheek, toneel spelen bij een amateurvereniging, leren beeldhouwen in het Kunstencentrum, drummen op de Muziekschool. Hierbij horen ook kinderen en jongeren, de belangrijke doelgroep als het gaat om cultuureducatie. We willen vanuit met name dit cluster *De wijk als werkplaats* ondersteunen.

Zowel kinderen als volwassenen moeten voldoende mediawijs zijn om goed te kunnen functioneren in een samenleving die steeds verder digitaliseert en medialiseert. Het is een verantwoordelijkheid van de overheid om vrijheid van expressie te garanderen, de toegang tot onafhankelijke en betrouwbare informatie te waarborgen en ervoor te zorgen dat burgers in het publieke domein de weg kunnen vinden. Individuele mensen moeten in vrijheid kunnen kiezen op welke manier ze op grote maatschappelijke ontwikkelingen reageren.

In het domein van kunst en cultuur worden nieuwe ontwikkelingen vaak als eerste gesignaleerd en van commentaar voorzien. Het is belangrijk dat burgers daar kennis van kunnen nemen, actief kunnen meedoen en cultureel betrokken zijn. De stad moet daarom een goede infrastructuur bieden voor cultuureducatie en amateurkunst.

Een ander aspect van cultureel burgerschap is historisch bewustzijn. De Raad voor Cultuur benadrukt dat continuïteit belangrijk is voor een samenleving waarin ontwikkelingen elkaar razendsnel opvolgen. Anders regeert de waan van de dag. De overheid heeft de taak ervoor te zorgen dat onze musea, bibliotheken en archieven - ons collectief geheugen - een adequate collectie hebben en optimaal toegankelijk zijn.

IV.4.1 Burgers Groningen

In Groningen zijn Het Kunstencentrum en de Stedelijke Muziekschool als kernvoorzieningen de grootste instellingen om zelf kunst te beoefenen. Ze bieden een grote verscheidenheid aan cursussen in allerlei disciplines. Beide instellingen hebben daarnaast een belangrijke educatieve taak. De Muziekschool is steeds meer in Vensterschoolverband actief. Daarnaast zijn er veel amateurverenigingen, schilderclubs, orkesten, ensembles, bandjes, et cetera.

De bibliotheek is de organisatie die vraag en aanbod van publieke informatie bij elkaar brengt en er voor zorgt dat informatie betrouwbaar en toegankelijk is.

IV.4.2 Burgers: disciplines en instellingen

De bibliotheek

Biblionet Groningen is de grootste gesubsidieerde culturele instelling in de stad. De bibliotheek in de stad trok in 2006 meer dan 1 miljoen bezoekers (1.055.800) en 167.000 digitale bezoekers en leende 1.430.400 boeken uit. In 2006 is een dalende trend zichtbaar in het aantal uitleningen ten opzichte van 2002. Sinds 2007 lijkt het aantal uitleningen weer te stabiliseren.

De bibliotheek maakt op dit ogenblik grote veranderingen door die alles te maken hebben met de grote maatschappelijke ontwikkelingen van de laatste decennia. Mensen lezen minder en halen en brengen informatie via internet. Met de komst van *web 2.0* kunnen we ons afvragen wat de toegevoegde waarde van de bibliotheek nog zal zijn. Dan is immers bijna alle informatie online beschikbaar. Toch wil *Biblionet Groningen* ook in de toekomst het laagdrempelige en hoogwaardige netwerk voor informatie en cultuur zijn voor alle inwoners van de stad en provincie Groningen. In dat kader zijn twee parallelle bewegingen aan de gang: de landelijke bibliotheekvernieuwing en de toekomst van *Biblionet Groningen* in het Groninger Forum.

Biblionet Groningen is een voorloper binnen de landelijke bibliotheekvernieuwing. Op nationaal niveau is de afgelopen zeven jaar veel werk verzet om de bibliotheek als instituut toekomstbestendig te maken. Dat heeft geleid tot een ingrijpende structuurwijziging en schaalvergroting om doelmatiger en efficiënter te kunnen werken. Er zijn basisbibliotheken gevormd met gescheiden *front-* en *backoffice*. Provinciale bibliotheekcentrales zijn omgebouwd tot provinciale serviceorganisaties. Als provinciale serviceorganisatie heeft Biblionet Groningen een provinciebreed netwerk ontwikkeld waarin de bibliotheekvernieuwing gestalte kon krijgen en waarvan alle vestigingen konden profiteren: door opschaling, uitwisseling van kennis, het uitproberen van nieuwe concepten en het implementeren daarvan op andere locaties. Digitalisering en de ontwikkeling van een provinciale bibliotheekpas hebben bijgedragen aan een betere service voor de klant en de toegankelijkheid en laagdrempeligheid van de bibliotheek als instituut. Provinciebreed is een fusie tussen gemeentelijke openbare bibliotheken en Bilionet Groningen aan de gang, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de provinciale servicefunctie (de *back office*) waar de logistiek, automatisering en digitalisering wordt geregeld en de lokale *front offices*, waar de klant terecht kan. Gemeenten blijven opdrachtgever van de bibliotheek en moeten die functie beter gaan waarmaken. Intussen werkt Biblionet Groningen, samen met het Groninger Museum, de Groninger Archieven en Liga 68, aan een nieuwe toekomst in het Groninger Forum. Daar krijgt de bibliotheek van de toekomst gestalte: een combinatie van een bewaarplaats van boeken en een hypermoderne fysieke ontmoetings- en studieplek, voorzien van de modernste virtuele applicaties. De bibliotheek kan daar een sleutelpositie blijven vervullen door informatie steeds op de juiste tijd in de juiste context aan te bieden en door mensen een plek te geven waar ze elkaar kunnen treffen in een semi-openbare en publieke ruimte, voor een debat, een lezing of een literaire avond. De samenwerking met de partners en participanten in het Forum voegt daaraan een inhoudelijke dimensie toe.

Biblionet Groningen is in 2007 gevisiteerd. De visitatiecommissie concludeert dat de ingrijpende fusieoperatie en de ombouwoperatie in het kader van de bibliotheekvernieuwing hebben geleid tot een goed functionerende en professioneel geleide organisatie. Biblionet heeft hiervoor terecht landelijk de innovatieprijs gekregen. Biblionet voert een goed kwaliteitsbeleid en heeft aandacht voor klanttevredenheid. Een verdere verbetering is volgens de commissie mogelijk door kwalitatief onderzoek te doen naar de wensen van de klant en van stadjes die de bibliotheek niet bezoeken. Het personeelsbeleid van Biblionet is gericht op scholing en flexibiliteit van het personeel, een belangrijke voorwaarde voor het slagvaardig opereren in een veranderende omgeving. Biblionet Groningen is als organisatie goed ingebed in de stad en werkt met veel partijen in het literaire circuit samen, onder andere met het Kunstencentrum, Dichters in de Prinsentuin, het Poëziepaleis en Letter en Stad. De eerste resultaten van de omschakeling naar een nieuwe structuur van een centrale vestiging in de binnenstad en familiebibliotheken en bibliotheekpunten in de wijken zijn positief. Maar het succes is naar de mening van de commissie sterk afhankelijk van een adequate en aantrekkelijke huisvesting van familiebibliotheken. Om de familiebibliotheken duidelijk te positioneren is *restyling* van de gebouwen nodig. Dat levert met name in Zuid en Lewenborg vertraging op, vanwege onduidelijkheid over de verbouw van bestaande locaties in multifunctionele centra waar de bibliotheek is gehuisvest. Biblionet wacht met investeren totdat daarover duidelijkheid is. Maar dat mag niet te lang duren, omdat de vormgeving een belangrijke voorwaarde is voor het inhoudelijke concept van de familiebibliotheek. Daarnaast is er nog steeds leegstand in het Noorderbad, waarvoor Biblionet in de periode 2005-2008 middelen kon inzetten in het kader van de frictiekosten. Vanaf 2009 zal de leegstand drukken op de exploitatie van Biblionet. We nemen kennis van de bevindingen van de visitatiecommissie over de vertragingen bij de *restyling* van de familiebibliotheken en de

verhuur van het Noorderbad en zien erop toe dat er voortgang wordt geboekt in de uitvoering van de plannen op de verschillende locaties. Biblionet vraagt een bedrag van € 140.000 per jaar voor marketingactiviteiten om de bibliotheek in zijn huidige vorm beter onder de aandacht van het publiek te brengen en om de dalende trend in het aantal uitleningen te keren. We vinden dat echter een kerntaak van Biblionet en zijn van mening dat Biblionet daar binnen de eigen exploitatie ruimte voor moet maken.

Amateurkunst

Amateurkunst is belangrijk in onze samenleving vanwege de verschillende functies die zij vervult. Waar voorheen persoonlijke ontwikkeling en creatieve ontplooiing voorop stonden, zien we tegenwoordig ook andere belangrijke functies van amateurkunst. Ze kan zorgen voor sociale cohesie en voor versterking van de lokale identiteit. Amateurkunst als doel op zich mag natuurlijk niet vergeten worden. Amateuristische kunstbeoefening kan producties of producten van artistiek hoogwaardige kwaliteit opleveren. Daarnaast kan amateurkunst een belangrijke schakel vormen in het traject van talentontwikkeling.

Bekende vormen van amateurkunst zijn zingen, musiceren of toneelspelen in verenigingsverband, maar dat beeld verandert onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen. Voor veel mensen wordt vrije tijd een steeds schaarser goed. Ze binden zich daarom minder snel voor langere tijd aan een vereniging of instelling. De amateursector speelt daarop in door kortlopende projecten en eenmalige activiteiten aan te bieden. Ook de traditionele disciplines worden vaker losgelaten. Vooral binnen de jongerencultuur ontstaan *cross-overs* en nieuwe uitingsvormen onder invloed van nieuwe media. Het klimaat voor amateurkunst in Groningen is ondanks de hierboven geschetste ontwikkelingen goed. Dat is onder andere te merken aan het bloeiende verenigingsleven. Om deze verenigingen te steunen kent de

gemeente verschillende subsidieregelingen. In de afgelopen periode deden zo'n honderd verenigingen hier een beroep op. Het Kunstencentrum en de Stedelijke Muziekschool leveren met hun cursusaanbod en kortlopende activiteiten een belangrijke bijdrage aan het amateurveld. Deze twee kernvoorzieningen bedienen met hun aanbod zowel mensen uit de stad als uit de regio. De grootste aanbieder van repetitieuimtes voor amateurverenigingen op het gebied van theater in Groningen is Stichting Kolder en Ko. Verenigingen met uiteenlopende disciplines van drama tot kleinkunst kunnen er behalve repetitieuimtes ook kostuums, decorstukken en rekwisieten huren. De twee podia die zich in Groningen specifiek richten op de amateurkunst zijn het USVA-theater en het Universiteitstheater (UT). Beide zijn in beheer van de USVA, het cultureel studentencentrum van Groningen. We willen een toereikende infrastructuur voor het amateurtheaterveld houden en daarom blijven we de USVA de komende periode steunen met een jaarlijks bedrag van € 10.400.

Het amateur-beleid van de gemeente Groningen sluit grotendeels aan bij het rijksbeleid op het gebied van cultuurbereik. In onze visie is amateurkunst hierbij onmisbaar. Amateurkunst is namelijk in verschillende verschijningsvormen vervlochten in alle lagen van de bevolking.

De liefde voor (amateur)kunst begint met de kennismaking ermee en daarom vinden we cultuureducatie belangrijk. We beschouwen cultuureducatie als het voorportaal van de amateurkunst. Om de interesse voor en het bereik van amateurkunst op niveau te houden vinden we dat de aansluiting van de instellingen voor cultuureducatie beter moet aansluiten op instellingen voor amateurkunst. De komende periode gebruiken we om de mogelijkheden voor meer samenhang in de infrastructuur te onderzoeken. Daarvoor zien we drie mogelijkheden: een nauwere samenwerking tussen de Stedelijke Muziekschool en het Kunstencentrum, een vorm van cultuurmakelaardij of het opzetten van een productiehuis voor de amateurkunst. We zien het als onze opdracht en die van de betrokken

instellingen om in de komende periode een sterkere samenhang te creëren tussen de voorzieningen/activiteiten op het gebied van de amateurkunst en die van de cultuureducatie. We laten ons adviseren welke van de drie mogelijkheden het optimale instrument is voor de uitvoering van deze opdracht.

We willen het uitgebreide scala aan activiteiten in de stad in stand houden. Hiervoor beschikken we over een aantal instrumenten. In de afgelopen periode is gebleken dat deze niet optimaal functioneren. Na contact met zowel instellingen als verenigingen is besloten de subsidiestructuur op een aantal punten aan te passen. Om kwaliteit en innovatie binnen de verenigingen te stimuleren, stellen we een nieuwe subsidieregeling in. We gaan over tot een flexibeler beleid om amateurkunst te ondersteunen. De beoordeling van subsidies waarover een kwaliteitsoordeel wordt gevraagd, leggen we bij de Kunstraad.¹⁴ Daarnaast zien we voor de amateurkunst een rol weggelegd binnen ons nieuwe programma *De wijk als werkplaats*. Hierin is amateurkunst naast doel op zich ook inzetbaar als middel om eenheid te creëren en wijkproblematiek te behandelen.

Stedelijke Muziekschool

In 2008 vierde de Stedelijke Muziekschool haar 150-jarig bestaan. De muziekschool maakt muziek maken voor iedereen op allerlei niveaus mogelijk, samen of alleen. Op de hoofdlocatie volgen bijna 2.100 cursisten muziek- en ensemblelessen, op Vensterscholen nog eens 340. Met de overige muziekactiviteiten worden op Vensterscholen rond de 3.000 basisschoolleerlingen bereikt.

De muziekschool is in 2007 gevisiteerd. De visitatiecommissie constateert dat de instelling een degelijke organisatie is met een kwalitatief goed aanbod en een specifiek programma voor de Vensterscholen. We gaven al aan de inhoudelijke en financiële

¹⁴ Zie ook II 1.1 Kunstraad, Amateur-beleid, blz.9

rapportage van muziekschool als werkmaatschappij van de gemeente transparanter te maken. De commissie beveelt de muziekschool aan de eigen slagkracht te verbeteren en zich meer op te stellen als cultureel ondernemer. Wij nemen dat advies over. We vinden het daarnaast belangrijk dat de muziekschool strategische samenwerkingverbanden met relevante partners (zoals conservatorium, Hanzehogeschool, SKSG en vensterscholen) verder uitwerkt. We zien voor de school bovendien een rol weggelegd in *De wijk als werkplaats*.

De Stedelijke Muziekschool wil docenten inzetten voor dagarrangementen en combinatiefuncties in het onderwijs. Deze begeleiden zowel in als na schooltijd muziekactiviteiten, wat goed is voor de kwaliteit en continuïteit van het muziekonderwijs. Het rijk heeft hiervoor een bedrag beschikbaar gesteld op voorwaarde van matching door de gemeente. In 2009 start een gemeentelijk pilotproject waarin we twee combinatiefuncties voor muziekeducatie betrekken.

Ook wil de Muziekschool met *Ieder kind een instrument* schoolkinderen op een aansprekende wijze een muziekinstrument leren bespelen. Zij wil hiertoe instrumenten en lessen beschikbaar stellen, en kinderen die na hun schooltijd willen doorgaan adviseren over doorstroommogelijkheden. Wij onderzoeken de mogelijkheden tot realisatie van *Ieder kind een instrument* en komen hier in 2009 op terug.

Kunstencentrum

Uitgangspunt van het Kunstencentrum is dat mensen zichzelf kunnen ontwikkelen door aan kunst te doen. Hiertoe ontplooit het centrum tal van activiteiten op het gebied van kunsteducatie, cultuureducatie en amateurkunst. In de periode 2009-2012 wil het Kunstencentrum zich ontwikkelen tot een brede culturele marktplaats. Om deze verbreding te benadrukken, verandert zij haar naam in Kunstencentrum Groep. Met Bureau 2/22 speelt het Kunstencentrum een centrale rol in de cultuureducatie binnen het Groninger onderwijs. Ook verzorgt 2/22 activiteiten als Yetsset, Kunstbende en Noorderbattle. Deze projecten, gefinancierd uit het Actieplan Cultuurbereik, brachten de afgelopen

jaren een groot aantal VMBO leerlingen in aanraking met kunst en cultuur. 2/22 verzorgt tevens opleidingen voor Beroepskunstenaars in de Klas (BIK-opleidingen) Noord Nederland en reguleert zo de inzet van gecertificeerde kunstenaars in het onderwijs.

Het Kunstencentrum gaf de afgelopen jaren de aanzet tot een betere afstemming van vraag en aanbod in de Groninger cultuureducatie. Samen met ABCG brengt het Kunstencentrum ook de komende jaren culturele instellingen en het onderwijs dichterbij elkaar. Zij organiseert vanaf 2009 tevens jaarlijks een cultuurmarkt voor scholieren uit het voortgezet onderwijs in het kader van de cultuurkaart.

De komende jaren wil het Kunstencentrum van een kernvoorziening voor kunsteducatie uitgroeien naar een markt voor amateurkunst in Groningen. Op deze markt ontmoeten mensen elkaar, gaan zij met elkaar in gesprek en wisselen zij ideeën uit. Amateurkunst is hierbij meer dan leren: doen aan kunst is een levenswijze, de waarden van kunst dragen bij aan het maatschappelijk functioneren.

Vanuit haar betrokkenheid bij de samenleving en als dé organisatie voor amateurkunst in Groningen zien wij voor het Kunstencentrum een grote rol weggelegd bij *De wijk als werkplaats*. In dit kader is het Kunstencentrum al aanjager van een initiatiefgroep met Groninger kunstinstellingen.¹⁵ Tot slot vinden we het belangrijk dat het Kunstencentrum zijn cursuspakket blijft ontwikkelen en beter laat aansluiten op de vraag.

Het Kunstencentrum is in 2007 gevisiteerd. De visitatiecommissie vindt dat de organisatie het aanbod inhoudelijk moet vernieuwen, een vorm van klantenfeedback moet implementeren, en structureel aandacht moet hebben voor naamsbekendheid en marketing. Wel constateert de commissie dat het Kunstencentrum de gevolgen van de ingrijpende bezuiniging en reorganisatie goed heeft verwerkt. Het is de organisatie gelukt een breed aanbod op het gebied van buitenschoolse kunsteducatie en amateurkunst te blijven realiseren. We sluiten ons aan

¹⁵ Zie ook IV4.2 *De wijk als werkplaats* blz.74

bij de conclusies van de visitatiecommissie. Om de organisatie te versterken vraagt het Kunstencentrum meer subsidie. We verhogen de structurele subsidie voor het Kunstencentrum met € 30.000.

Basissubsidie Amateurkunst

We willen verenigingen blijven ondersteunen omdat ze met hun wijd verspreide, sociale structuur een wezenlijk onderdeel vormen van het culturele leven in Groningen. Daarom wordt het budget voor de basissubsidie, bedoeld voor amateurverenigingen en -stichtingen in alle disciplines, verhoogd naar € 124.600.

We hebben de afgelopen periode gemerkt dat de subsidieregelingen voor amateurkunst niet flexibel genoeg zijn en zo onvoldoende recht doen aan de diversiteit en de ambities van het amateurveld. Dat tweederde van de leden moet wonen in de gemeente Groningen laten wij daarom vallen als hard criterium. Wel informeren we de raad over het gebruik van de regeling. De overige criteria voor toekenning van subsidie aan amateurkunst blijven om redenen van kwaliteit en lokale binding gehandhaafd.

Huursubsidie gemeentelijke podia

Om verenigingen bij presentaties tegemoet te komen in de huur van een podium, handhaven we het budget van de huursubsidie van € 26.000. De subsidie is vanaf 2009 echter ruimer te besteden. De huursubsidie voor amateurkunstverenigingen beperkte zich tot De Oosterpoort en de Stadsschouwburg. Verenigingen moeten echter steeds vaker uitwijken naar podia van vergelijkbare omvang. We verbreden de huursubsidie amateurkunst voor podia van vergelijkbare omvang als de Stadsschouwburg of De Oosterpoort, zoals de Der Akerk en de Martinikerk.

Investeringsubsidie Amateurkunst

De huidige investeringssubsidie voor amateurkunstverenigingen is bedoeld voor muziekkorpsen en is opgesplitst in een deel voor investeringen in instrumenten en een deel voor verbeteringen in

repetitieruimtes. We hebben gemerkt dat het schot tussen beide doelen in de praktijk verstarrend werkt. Daarnaast hebben we gemerkt dat niet alleen muziekkorpsen behoefte hebben aan een investeringssubsidie. Andere amateur-gezelschappen moeten soms ook soortgelijke investeringen doen. We verruimen de doelgroep van de investeringssubsidie voor muziekkorpsen naar alle amateur-gezelschappen. Daarnaast ontschotten we de investeringssubsidie. Dit wordt met ingang van 2009 één budget waar zowel voor instrumenten en uniformen als voor investeringen in repetitieruimtes aangevraagd kan worden. Het totale budget is vastgesteld op € 15.600.

Stimuleringsubsidie

Om amateurverenigingen te stimuleren om vernieuwende of kwaliteitsverhogende producties of projecten op te zetten, stellen we een nieuwe subsidieregeling in. Omdat daarvoor een inhoudelijke beoordeling nodig is, leggen we de verantwoordelijkheid voor dit budget neer bij de Kunstraad. De Kunstraad stelt een commissie in met leden die ervaring of affiniteit met amateurkunst hebben en een gewogen oordeel kunnen nemen. We zijn met de Kunstraad in gesprek over de uiteindelijke invulling en criteria voor deze stimuleringsregeling. Het budget van deze subsidie is vastgesteld op € 43.000. We hevelen het budget voor stimuleringsubsidies over naar de Kunstraad. We nemen het amateur-beleid expliciet op in de opdrachtformulering aan de Kunstraad.

De Kunstraad heeft aangekondigd ongevraagd advies uit te brengen over de regeling amateurkunst. Wij wachten de officiële aanbieding van het advies af en komen hier in 2009 op terug.

Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP)

Met het Actieplan Cultuurbereik vergrootten de gemeente en het rijk de afgelopen jaren samen de deelname aan kunst en cultuur. Uit het Actieplan werden de volgende instellingen gesubsidieerd: New Attraction, Jonge Harten Festival, YetSet/All Stars, Grover Pop, Music and Fun, Theater te Water en Bureau 2/22 (Kunstencentrum). Ook de

cultuurcoördinatoren ('gangmakers') in het voortgezet onderwijs werden uit deze middelen gefinancierd.

Vanaf 2009 geeft het Fonds voor Cultuurparticipatie (voorheen Programmafonds Cultuurparticipatie) een vervolg aan het Actieplan Cultuurbereik. Net als bij het Actieplan is bij het FCP sprake van matching. Rijk en gemeente stellen per Stadjer elk € 1,13 beschikbaar. Voor de stad Groningen komt het totale budget van het FCP hiermee jaarlijks op ruim € 410.000.

Het nieuwe fonds voert drie programmalijnen in: cultuureducatie, amateurkunst en volkscultuur. Binnen deze programmalijnen zijn diversiteit, vernieuwing en verankering als doorsnijdende thema's te onderscheiden. Onze aanvraag bij het FCP steunt op drie pijlers: cultuureducatie, amateurkunst en *De wijk als werkplaats*. In onze aanvraag is een aantal instellingen opgenomen met een vooraanstaande rol op het gebied van cultuurparticipatie en in de wijk: Theater te Water, Music and Fun (MAF), Stichting Urban House/New Attraction, het Kunstencentrum en De Steeg. Het primair onderwijs scharen wij geheel onder het FCP, het voortgezet onderwijs deels. Reden hiervoor is dat het rijk een grote rol speelt in de cultuureducatie VO door de introductie van de cultuurkaart. Tot slot brengen wij de nieuwe stimuleringsubsidie amateurkunst onder bij het FCP.

De wijk als werkplaats

Belangrijke trekker voor het vergroten van de actieve deelname aan cultuur is *De wijk als werkplaats*. Dit nieuwe budget zet kunst en cultuur in om het leefklimaat in de wijken te versterken. Bewoners, organisaties en kunstenaars uit de wijk, werkmaatschappijen, instellingen en (Venster)scholen kunnen bij *De wijk als werkplaats* projectenvoorstellen indienen die wijkbewoners actief bij kunst en cultuur betrekken. Bij voorkeur verenigt een project meerdere partijen, zoals scholen en verpleeg- en verzorgingstehuizen. Een aantal culturele kernvoorzieningen, waaronder het Kunstencentrum, het CBK en het Jonge Hartenfestival, heeft een

initiatiefgroep gevormd. Deze werkt, samen met vertegenwoordigers van het Nieuw Lokaal Akkoord, stadsdeelcoördinatie en wijkorganisaties aan een integrale wijkgerichte aanpak met een centrale plek voor *De wijk als werkplaats*. Hierbij is het vizier in de eerste plaats gericht op de aandachtswijken. Maar ook andere wijken kunnen op het budget een beroep doen.

Projecten in het kader van *De wijk als werkplaats* komen tot stand op basis van cofinanciering vanuit bijvoorbeeld het Nieuw Lokaal Akkoord. De planning en productie geschiedt door professionals in samenwerking met wijkbewoners en/of andere partners uit de wijk. Een project stimuleert wijkbewoners tot deelname aan cultuur en draagt bij aan de leefbaarheid in de wijk.

Om de bottom-up benadering niet in gevaar te brengen waakt de gemeente er voor zich als initiatiefnemer te profileren. Om *De wijk als werkplaats* in goede banen te leiden wordt een projectleider aangesteld. Deze begeleidt aanvragen, brengt partijen in de wijk bijeen en onderhoudt nauw contact met het onderwijs. Van *De wijk als werkplaats* verwachten wij een optimale combinatie van inhoudelijke kwaliteit en daadwerkelijke wijkgerichtheid. Wij hechten daarom zeer aan de actieve betrokkenheid van enkele grotere Groningse kunstinstituten en werkmaatschappijen.

Theater te Water

De Kunstraad adviseert de structurele subsidie aan Theater te Water te stoppen vanwege het te geringe niveau van de artistieke kwaliteit. Wij nemen dat advies niet over. Theater te Water is een laagdrempelige voorziening, bereikt veel publiek op verschillende locaties en is een opstap voor jonge acteurs. We vinden Theater te Water om die redenen een belangrijk onderdeel van onze culturele infrastructuur. In afwijking van het advies van de Kunstraad blijven we Theater te Water meerjarig subsidiëren. We stellen daarvoor een bedrag van € 20.000 beschikbaar vanuit onze aanvraag bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. Wij zien

voor Theater te Water een belangrijke rol weggelegd in onze ambities de cultuurdeelname in de wijken te vergroten. We vragen het theater hiervoor een programma te ontwikkelen.

MAF, de Steeg en Urban House

Music and Fun (MAF) initieert en beheert muziekprojecten in Groningen. Daarbij ligt de nadruk op het stadsdeel Noorddijk. De afgelopen vier jaar kreeg MAF meerjarige subsidie vanuit het Actieplan Cultuurbereik. In de nieuwe cultuurnotaperiode willen we MAF met € 15.000 ondersteunen uit onze aanvraag bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. Music and Fun brengt op een laagdrempelige manier jongeren in aanraking met muziekcultuur. Bovendien geeft MAF al langere tijd een culturele impuls aan de wijk Beijum. De Kunstraad adviseert de subsidies aan De Steeg en Urban House (voorheen *New Attraction*) met behoud van budget over te hevelen naar het welzijnsbeleid. Beide instellingen spreken jongeren aan met culturele activiteiten en sporen aan tot maatschappelijke betrokkenheid en meedoen. Daarnaast is Urban House een podium voor beginnend en opkomend talent dat zich artistiek nog moeten bewijzen. We vinden dat dit ook een functie is van cultuur. In afwijking van het advies van de Kunstraad continueren wij de meerjarige subsidie aan De Steeg met € 35.000 en aan Urban House met € 40.000 uit het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Urban

We hebben onderzoek laten uitvoeren naar de situatie rond urban in Groningen. Ook nam de raad een motie aan waarmee zij meer aandacht vraagt voor urban in de stad. Het rapport *Urban artist en Groningen*, gemaakt door Janny Donker/Stichting Loss, geeft een totaaloverzicht van urban in Groningen. *Urban arts* is een etiket geworden voor artistieke uitingen van de jongerencultuur die hun wortels hebben in de grote stad en buiten de gevestigde orde vallen van de kunstwereld. Het gaat kortom om uitingen in dans, muziek en oude en nieuwe visuele media, waarvan de vormgeving en de bijbehorende 'regels van de

kunst' door jongeren zelf worden bepaald en ontwikkeld, zonder veel aanrakingspunten met de kunsten van de reguliere schouwburgen, concertzalen, galeries en musea.

Dit signaleren we ook bij ons in de stad. Er is in Groningen een bedrijvige urban *scene* met veel crews en drie hiphopscholen. Uitschieters zijn Bumrush the Building en New Attraction/Urban House. Een stevige urban infrastructuur ontbreekt echter. MBO- en HBO-opleidingen, culturele instellingen en podia bieden wel ruimte voor urban (voor muziek meer dan voor dans), maar slechts als één van de diverse uitingen van popcultuur. We willen in de periode 2009-2012 de urban *scene* verder professionaliseren wat betreft talentontwikkeling, podiumervaring en entree in het beroepsveld. We voeren hiertoe inmiddels gesprekken met de belangrijkste stakeholders op urbane gebied in de stad, met de Academie voor Popcultuur en met het Noorderpoortcollege. Dit overleg moet resulteren in meer samenhang en samenwerking in het veld. We gaan nog onderzoeken of specifiek beleid op het gebied van dance (anders dan urban dance) nodig is. Wij reserveren uit het Fonds voor Cultuurparticipatie jaarlijks € 10.000 voor professionalisering en verbetering van de lokale infrastructuur op het gebied van urban. Wij brengen dit geld onder bij Urban House, dat een leidende rol moet gaan spelen in dit proces.

Cultuureducatie

Om meer mensen actief bij cultuur te betrekken is een sterke samenhang vereist tussen de respectievelijke voorzieningen voor amateurkunst en cultuureducatie. Dit willen we de komende periode samen met de betrokken instellingen realiseren.

Cultuureducatie is bij uitstek een instrument om jongeren met kunst en cultuur te laten kennismaken. We blijven inzetten op een vraaggestuurde cultuureducatie en maatwerk. In de praktijk komt de aansluiting tussen het educatieve aanbod van instellingen en de vraag van de scholen moeizaam tot stand. We willen inzetten op het verbeteren van het netwerk tussen scholen en instellingen. We vinden het daarbij belangrijk dat de culturele instellingen niet slechts een

passief aanbod aanbieden, maar aansluiting proberen te zoeken bij actieve vormen van cultuureducatie binnen de school.

ABCG en Bureau 2/22 (Kunstencentrum) zijn intermediair, adviseur en begeleider namens de gemeente voor scholen en culturele instellingen.

In de periode 2009-2012 werken deze twee partijen onder de gemeenschappelijke naam Cultuureducatie Stad verder aan het stimuleren en verbeteren van de cultuureducatie in onze gemeente.

Primair onderwijs

Het primair onderwijs legt de basis voor een vertrouwde omgang met kunst en cultuur. De afgelopen jaren is grote vooruitgang geboekt met het 'Gronings model' (cultuurcoördinatoren worden op basis van matching door de school gesubsidieerd). Op ruim 90 procent van de scholen in de stad Groningen is nu draagvlak voor cultuureducatie. Wij handhaven de subsidie voor cultuurcoördinatoren en verminderen de ondersteuning bij het formuleren van beleid voor cultuureducatie. Hierbij blijven wij het belang van cultuureducatie bij docenten, directies en besturen benadrukken. Ook zetten wij in op de versterking van de natuurlijke band tussen school en wijk. Scholen worden uitgenodigd interactie te zoeken met de wijk en kunnen daarbij profiteren van *De wijk als werkplaats*. Wij stimuleren culturele instellingen een actieve bijdrage te leveren aan de cultuureducatie in Groningen. Vraag en aanbod moeten verder dichterbij elkaar komen door de samenstelling van een digitale database voor cultuureducatie. Om deze ontwikkelingen vorm te geven wordt de intermediaire rol van ABCG (educatie) en het Kunstencentrum (amateurkunst) anders ingevuld. Zij brengen elk met hun specifieke kennis de wijk, scholen en culturele instellingen dichterbij elkaar. Wij hebben ABCG en het Kunstencentrum (vanaf 2009 werken zij in dit verband samen onder de naam *Cultuureducatie Stad*) gevraagd hiervoor op korte termijn een plan van aanpak in te dienen. Daarin worden de resultaten meegenomen van het in najaar 2008 verschenen onderzoek naar de cultuureducatie in Groningen in de periode 2005-2008.

Erfgoed

In 2005 is het Rijk gestart met het vierjarige project *Erfgoed à la Carte*. Mede dankzij de goede infrastructuur rond cultuureducatie in onze stad heeft dit in Groningen geleid tot goede resultaten. In 2008 loopt het project af. Vanaf dat moment moet erfgoededucatie een structurele plaats innemen binnen cultuureducatie op alle scholen in Groningen. Vanuit het Rijk is een start gemaakt met de ontwikkeling van de Canon van Nederland. We gaan onderzoeken hoe we hierbij in Groningen kunnen aansluiten. Er is inmiddels een goede start gemaakt door het project *Erfgoed a la carte* aan te laten haken bij *Het verhaal van Groningen* dat in mei 2008 is gelanceerd.

Media-educatie

Uit onderzoeken blijkt dat veel scholen niet weten wat media-educatie inhoudt. Kinderen groeien tegenwoordig op in een samenleving waarin digitale media een steeds grotere rol spelen. Kinderen zijn al op jonge leeftijd vaardiger op digitaal terrein dan veel volwassenen. Het is echter de vraag of kinderen goed kunnen beoordelen wat de waarde is van informatie die ze op het internet en in andere media vinden. Media zijn tegelijkertijd steeds belangrijker binnen kunst en cultuur als creatieve uiting of als communicatiemiddel. Voor de talentontwikkeling van kinderen zien we het gebruik van nieuwe media binnen scholen als een belangrijke kans. We willen de instellingen die zich hiermee bezighouden graag betrekken bij media-educatie.

Voortgezet Onderwijs

Cultuureducatie binnen het Voortgezet Onderwijs werd tot 2009 uit het Actieplan gefinancierd. Een deel van de middelen gaat naar Bureau 2/22 voor beleidsmatige ondersteuning van de scholen. Het overige bedrag is bestemd voor de inzet van een cultuurcoördinator op school, in het VO gangmaker genoemd. De opbrengst van de afgelopen jaren loopt uiteen. Een aantal scholen profileert zich nadrukkelijk met cultuur en zet hier veel uren voor in. Andere (VMBO) scholen hebben nog geen beleidsplan voor educatie en organiseren vaak losstaande activiteiten.

We stoppen met het subsidiëren van de cultuurcoördinator in het voortgezet onderwijs en ondersteunen de invoering van de cultuurkaart door het Rijk. Hierdoor is meer aansluiting tussen *binnen-* en *buitenschoolse* activiteiten mogelijk, waarmee ook een verbinding gelegd wordt met de dagarrangementen. Om leerlingen van het voortgezet onderwijs bekend te maken met de bestedingsmogelijkheden van de cultuurkaart, organiseert Bureau 2/22 vanaf 2009 jaarlijks een cultuurmarkt. Hierop presenteren culturele instellingen in de stad zich met een actief programma aan de brugklas. Het schooljaar 2008-2009 is een overgangsjaar waarin de huidige gangmakers hun traject afmaken.